

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

BABALARIN ANNELİK BEKÇİLİĞİ ALGILARI ile KATILIM

DÜZEYLERİ ve 48-66 AYLIK ÇOCUKLARININ ÖZBAKIM

BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Esra SERT

0000-0003-0000-7141

BURSA-2023

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ

BABALARIN ANNELİK BEKÇİLİĞİ ALGILARI ile KATILIM

DÜZEYLERİ ve 48-66 AYLIK ÇOCUKLARININ ÖZBAKIM

BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Esra SERT

0000-0003-0000-7141

Danışmanın Adı

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

BURSA-2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

ESRA SERT

20/ 01/2023

TEZ YAZIM KILAVUZU'NA UYGUNLUK ONAYI

“Babaların Annelik Bekçiliği Algıları ile Katılım Düzeyleri ve 48-66 Aylık Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki” adlı Yüksek Lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Esra SERT

Danışman

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

Temel Eğitim Bölümü Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS BENZERLİK YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM BÖLÜMÜ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 23/01/2023

Tez Başlığı / Konusu: Babaların Annelik Bekçiliği Algıları ile Katılım Düzeyleri ve 48-66 Aylık Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç, Tartışma ve Öneriler kısımlarından oluşan toplam 114 sayfalık kısmına ilişkin, 23/01/2023 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı benzerlik tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 14 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir benzerlik içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih, İmza

Adı Soyadı: Esra SERT

Öğrenci No: 802082008

Anabilim Dalı: Temel Eğitim Bölümü

Programı: Okul Öncesi Eğitimi

Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman

(Doç. Dr. Meral TANER DERMAN 23/01/2023)

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Temel Eğitim Bölümü Ana Bilim Dalı'nda 802082008 numara ile kayıtlı Esra SERT'in hazırladığı "Babaların Annelik Bekçiliği Algıları ile Katılım Düzeyleri ve 48-66 Aylık Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki" konulu (Yüksek Lisans) çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 20/01/2023 günü 15:00-16:00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin (başarılı) olduğuna (oybirliği) ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Elvan ŞAHİN ZETEROĞLU

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Dr. Öğretim Üyesi Esra ÜNLÜER

Kocaeli Üniversitesi

Önsöz

Yaşamın ilk ve en önemli yıllarını kapsayan 0-6 yaş dönemi okul öncesi olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde çocukların kazanımları geleceğin parlayan yıldızları olmalarına fırsat tanımaktadır. Bu süreçte anne-baba ve öğretmenlere çok önemli görevler düşmektedir. Çocukların gelişimleri boyunca onlar desteklemeli ve onlarla etkileşim halinde olunmalıdır.

Son zamanlarda yapılan araştırmalar da göstermiştir ki anne katılımı kadar baba katılımı da büyük önem arz etmektedir. Ancak genelde çocukların bakımı ve eğitimi konusunda anneler bu görevi üstlenmekte bu doğrultu da babalar ne yapacaklarını bilememektedir. Bu açıdan bakıldığında babaların da çocukların hayatlarında anneler kadar etkisi göz önüne alınarak zihinsel, sosyal, dil gelişimleri kadar kişilikleri üzerinde etkili olan özbakım becerilerinde babaların nasıl bir tutum içerisinde olduğunu araştırmak üzere çıkılan bu yolda istenilen hedefe ulaştığımız görülmektedir. Bu süreçte çalışmaya katılan anne-baba ve öğretmenlere, bu doğrultu da desteğini esirgemeyen anaokulları müdürlerine teşekkür ederim.

Çalışmamda yardımlarını esirgemeyen ve hep içtenlikle yaklaşan danışmanım Sayın Doç. Dr. Meral TANER DERMAN Hocama ve Bursa Uludağ Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'ndaki hocalarıma üzerimdeki emeklerinden dolayı sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Desteğini eksik etmeyen ve her daim yanımda duran annem Emine SERT, babam İbrahim SERT ve kardeşim Emrah SERT'e, üzüntümde de sevincimde de her zaman yanımda olan beni hep motive eden hayat arkadaşım Mehmet ALPASLAN'a sevgi ve minnetle teşekkür ederim.

Esra Sert

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	Esra SERT
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Eğitim Bilimler Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Bölümü
Bilim Dalı	Okul Öncesi Eğitimi
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	xiv+103
Mezuniyet Tarihi	
Tez Danışman(lar)ı	Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

BABALARIN ANNELİK BEKÇİLİĞİ ALGILARI ile KATILIM DÜZEYLERİ ve 48-66 AYLIK ÇOCUKLARININ ÖZBAKIM BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Babanın çocukla iletişimi, çocuğun mutluluğu, sağlığı ve temizliği gibi durumlarda kendini sorumlu hissetmesi baba katılımı olarak ifade edilmiştir. Çalışmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocukların özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri ve annelik bekçiliği algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın yöntemi nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelidir. Araştırmanın örneklemini 2021–2022 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde MEB’e bağlı resmi anaokullarına devam eden 48-66 aylık 400 çocuk ve onların anne-babaları oluşturmaktadır. Araştırmada verileri toplamak üzere Dinçer, Demiriz ve Ergül (2017) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin “Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu” ile Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından geliştirilen “Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)” ve Karabulut ve Şendil (2017) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Anne Formu” ve “Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu” ve araştırmacının hazırladığı “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS programına aktarılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; 48-66 aylık çocuğu olan babaların eğitim seviyesi arttıkça katılım düzeylerinin düştüğüne ulaşılmıştır. Babaların

eğitim seviyesi ile babaların görüşüne göre annelik bekçiliği puanları arasında bir farklılık saptanmamıştır. Babaların katılım düzeyleri düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılarda daha yüksek çıkmıştır. İyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip babaların anne bekçiliği algıları daha yüksek çıktığı g r lm  tır.  ocuk sayısı fazla olan babaların katılım düzeyleri yüksek çıkmıştır. Kız  ocuğa sahip babaların çocuklarının katılım düzeyleri genel olarak ve temel bakım alt boyutunda erkek çocuklarına göre yüksek çıkmıştır. Babaların anne bekçiliği algılarıyla sahip olduğu  ocuk sayısı, cinsiyetleri; baba katılımı ve babaların anne bekçiliği algıları ile çocuğun ya ı, okula devam süresi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. 48-66 aylık çocukların  zbakım beceri düzeyleri ile çocuğun ya ı, kardeş sayısına, çocuğun okula devam süresine, anne-baba eğitim durumuna ve sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı g r lm  tır. Çocukların  zbakım düzeylerinin cinsiyete göre kızlar lehine farklılaştığı belirlenmiştir. Babaların katılım düzeyleri anne bekçiliği algıları ile negatif yönde ili kiliyken,  zbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Anne Bekçiliği, Baba Katılımı, Okul  ncesi,  zbakım Becerileri.*

ABSTRACT

Name and Surname	Esra SERT
University	Bursa Uludağ University
Institution	Institute of Educational Sciences
Field	Department of Basic Education
Branch	Preschool Education
Degree Awarded	Master
Page Number	xiv+103
Degree Date	
Supervisor (s)	Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

THE RELATIONSHIP BETWEEN FATHERS' PERCEPTIONS OF MATERNAL GATEKEEPING WITH PARTICIPATION LEVELS AND SELF-CARE SKILLS OF THEIR 48-66 MONTH-OLD CHILDREN

The father's communication with the child, the child's happiness, health, and the feeling of responsibility in situations such as cleanliness is expressed as father participation. The aim of the study is to examine the relationship between the self-care skills of 48-66 month-old children attending preschool education, their level of father involvement and their perceptions of maternity guarding. The method of the research is the relational screening model, one of the quantitative research methods. The sample of the study consists of 400 children aged 48-66 months and their parents who attend official kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in Bursa in the 2021-2022 academic year. "Self-Care Skills Scale-Teacher Form for Pre-School Children (36-72 months)" asked by Dinçer, Demiriz and Ergül (2017) to collect data in the research, and the questionnaire "Father Participation Scale (BAKÖ)" by Simsıkı and Şendil (2014) " and search by Karabulut and Şendil (2017) "Pre-School Period (3-6 years) Maternity Care Scale (PSS)-Mother Form" and "Pre-School Period (3-6 years) Maternity Care Scale (PSS)-Father Form " and the "Personal Information Form" prepared by the researcher were used. The collected data were transferred to the SPSS program and analyzed. As a result of the research; It was found that as the education level of fathers with 48-66 months old children increased, their participation level decreased. There was no difference between the educational level of the fathers and the scores

of maternal guardianship according to the fathers' opinions. Fathers' level of involvement was higher in participants with low socioeconomic status. It was observed that fathers with good and higher socioeconomic level had higher perceptions of maternal guardianship. Fathers with more children had higher levels of participation. The participation levels of the children of fathers with daughters were higher in general and in the basic care sub-dimension compared to their sons. No significant difference was found between fathers' perceptions of maternal watchfulness and the number of children they had, their gender, father's involvement and fathers' perceptions of maternal watchfulness and the child's age and duration of school attendance. No significant difference was found between the self-care skill levels of 48-66-month-old children and the child's age, number of siblings, duration of school attendance, parental education level and socioeconomic status. It was determined that the self-care levels of children differed in favour of girls according to gender. While fathers' involvement levels were negatively related to their perceptions of maternal watchfulness, there was no relationship between self-care skills and fathers' involvement levels.

Keywords: *Father Involvement, Maternal Gatekeeping, Preschool, Self-Care Skills.*

İçindekiler

Bilimsel Etiğe Uygunluk.....	i
Tez Yazım Kılavuzuna Uygunluk Onayı.....	ii
Yüksek Lisans Benzerlik Yazılım Raporu.....	iii
Tez Onay Raporu.....	iv
Önsöz.....	v
Özet	vi
Abstract.....	viii
Tablolar Listesi.....	xiii
1. BÖLÜM GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Amaç.....	2
1.3.Önem	2
1.4.Varsayımlar	3
1.5.Sınırlılıklar.....	3
1.6.Tanımlar.....	3
2. BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1.Okul Öncesi Dönem.....	5
2.2.Özbakım Becerileri.....	5
2.3.Özbakım Becerilerine Etki Eden Faktörler.....	8
2.3.1. Genetik Faktörler.....	9
2.3.2. Çocuğun Yaşı.....	9
2.3.3. Anne Babayı Model Alma/ Taklit Etme.....	10
2.3.4. Anne Baba Tutumları.....	11
2.4. Geçmişten Günümüze Babalık Rolü.....	12
2.4.1. Babanın Çocuğunun Hayatındaki Önemi.....	13
2.4.1.1.Bilişsel Gelişimi Üzerindeki Etkileri.....	13
2.4.1.2.Cinsel Gelişimi Üzerindeki Etkileri.....	13
2.4.1.3. Kişilik Gelişimine Etkileri.....	14
2.5.Baba Katılımı.....	14
2.5.1. Baba Katılımını Arttırmaya Yönelik Yapılan Çalışmalar.....	16
2.6. Okul Öncesi Eğitimde Baba Katılımının Katkıları.....	18
2.7. Baba Katılımını Kolaylaştıran yada Engelleyen Etmenler.....	18
2.8. Anne Bekçiliği.....	21

2.9.Ebeveyn-Çocuk İlişisine Yönelik Modeller.....	22
2.10. Konu ile İlgili Araştırmalar.....	25
3. BÖLÜM YÖNTEM.....	35
3.1.Araştırma Modeli.....	35
3.2.Evren ve Örneklem.....	35
3.3.Veritoplam Araçları.....	36
3.3.1. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği Öğretmen Formu.....	37
3.3.2. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ).....	37
3.3.3. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu.....	38
3.3.4. 3.3.4. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Anne Formu.....	38
3.3.5. Kişisel Bilgi Formu.....	39
3.4. Veritoplam Tekniği	39
3.5. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	39
4. BÖLÜM BULGULAR ve YORUM.....	41
4.1.48-66 Aylık Çocukları Olan Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algılarına Yönelik Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Bulgular.....	41
4.2.48-66 Aylık Çocukların Özbakım Beceri Düzeyleri ile Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Bulgular.....	53
4.3.48-66 Aylık Çocukların Özbakım Becerileri ile Babalarının Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları Korelasyon Analizi Bulguları.....	57
5. BÖLÜM SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	60
5.1.Sonuç.....	60
5.2.Tartışma	62
5.3.Öneriler.....	72
KAYNAKÇA.....	73
EKLER.....	92
Ek 1: Kişisel Bilgi Formu.....	92
Ek 2: Baba Katılım Ölçeği'ne (BAKÖ) Ait Elektronik Posta İzni.....	94

Ek 3: Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Anne ve Baba Formu'na Ait Elektronik Posta İzni.....	95
Ek 4: Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu'na Ait Elektronik Posta İzni.....	96
Ek 5: Etik Kurul İzni.....	97
Ek 6: Ölçeklerin Okullarda Uygulanmasına İlişkin MEB İzni.....	98
Ek 7: Baba Katılım Ölçeği'nin (BAKÖ) Bir Kısmı.....	100
Ek 8: Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)- Anne ve Baba Formun'nun Bir Kısmı.....	101
Ek 9 : Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay)İçin Özbakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formu'nun Bir Kısmı.....	102
Ek 10: Öz Geçmiş.....	103

Tablolar Listesi

Tablo

Sayfa

1. Aylık Öz Bakım Becerilerinin Gelişimi.....	9
2. Çocukların Demografik Bilgileri.....	35
3. Anne Babaların Demografik Özellikleri.....	36
4. Normallik Testi.....	40
5. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Babaların Eğitim Durumu Açısından İncelenmesi.....	41
6. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Babaların Eğitim Durumu Açısından Varyans Analizi (ANOVA).....	42
7. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamalarının Babaların Eğitim Durumu Açısından İncelenmesi.....	43
8. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Katılımcıların Sosyoekonomik Düzeyleri Açısından İncelenmesi.....	44
9. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Katılımcıların Sosyoekonomik Düzeyleri Açısından Varyans Analizi (ANOVA).....	45
10. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamalarının Katılımcıların Sosyoekonomik Düzeyleri Açısından İncelenmesi.....	46
11. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Babaların Sahip Olduğu Çocuk Sayısı Açısından İncelenmesi.....	46
12. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Babaların Sahip Olduğu Çocuk Sayısı Açısından Varyans Analizi (ANOVA).....	47
13. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamalarının Babaların Sahip Oldukları Çocuk Sayısı Açısından İncelenmesi.....	48
14. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Çocuğun Yaşı Açısından İncelenmesi.....	49
15. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamalarının Çocuğun Yaşı Açısından İncelenmesi.....	49
16. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Çocukların Cinsiyeti Açısından İncelenmesi.....	50
17. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Cinsiyeti Açısından İncelenmesi.....	51
18. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Çocukların Okula Devam Süreleri Açısından İncelenmesi.....	51
19. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Çocukların Okula Devam Süreleri Açısından Varyans Analizi (ANOVA).....	52
20. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Okula Devam Süreleri Açısından İncelenmesi.....	53
21. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Cinsiyetleri Açısından İncelenmesi.....	53
22. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Yaş Grupları Açısından İncelenmesi.....	54
23. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Kardeş Sayısı Açısından İncelenmesi.....	54
24. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Okula Devam Süreleri Açısından İncelenmesi.....	55
25. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Anne-Baba Eğitim Durumu Açısından İncelenmesi.....	55
26. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Çocukların Anne-Baba Eğitim Durumu Açısından Varyans Analizi (ANOVA).....	56
27. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Katılımcıların Sosyoekonomik Düzeyleri Açısından İncelenmesi.....	56
28. 48-66 Aylık Çocukların Özbakım Becerileri ile Baba Katılım Düzeyleri ve Babaların Anne Bekçiliğine Yönelik Görüşlerinin Korelasyon Analizi.....	57
29. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) ve Alt Boyutları ile Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu Puan Ortalamalarının Korelasyon Analizi.....	57

30. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamaları ile Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Anne Formu Puan Ortalamalarının Korelasyon Analizi.....	58
31. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Puan Ortalamaları ile Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu Puan Ortalamalarının Korelasyon Analizi.....	58

1. BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Hayatın ilk 6 yılını kapsayan süreçte kritik gelişim dönemleri bulunmaktadır. Çocuklar iyi ve sağlıklı uyarıcılar ile yaşayarak özümserlerse, öğrenme süreçleri, özerk ve kendine has bir kişi olmaları için fırsat oluşturur. Çocukların gelişim aşamalarında, bedensel, zihinsel, sözel, çevreyle iletişim, duygu gelişimi, cinsel kimlik ve ahlaki gelişimleri doğru bireyler tarafından uygun uyaranlar sunulması ile desteklenmelidir (Aykanat, 2018). Altı yaşına kadarki dönemin içinde olan okul öncesi eğitim; bireylerin devinimsel, bilişsel gelişimi ve çevreyle iletişim kurma becerilerinin hızla gelişip şekillendiği, öğrenmenin ve temel alışkanlıkların kazanıldığı önemli dönemlerden biridir (Başal, 2013).

Duygularını ifade edebilen ve sosyal açıdan güzel ilişkiler içerisinde, dengeli aile ilişkilerinin mevcut olduğu ortamda, güven ve sevgi ihtiyacı karşılanan çocuklar, gelişimleri için önemli tecrübeler edinebilirler. Böyle aile ortamında yer alan, aile bireylerinin onlara düşen görevlerin farkında olarak, çocuğa kendi başına bir şeyleri yapabilmesi açısından uygun ortamı oluşturması, çocuğun güçlü bir kişilik yapısını edinmesine ve hayatını sürdürebilmede gerekli birtakım alışkanlıkları kazanmasına olanak tanıyacaktır. Erken yaşlardan beri çocuklarda kazandırılmaya çalışılan alışkanlıklar; yemek yeme, giyinme-soyunma, temizlik, tuvalet vb. anneler daha çok sorumlu tutulmaktadır (Demiriz ve Dinçer, 2000). Özbakım becerileri bireyin hayatını kolay bir biçimde devam ettirebilmesini ve kendi gereksinimlerini yardımsız karşılamasıdır. Özbakım becerisi gelişen bir çocuğun öz saygısı da artar (Konya, 2007).

Erkek ve kadının zamanla toplumda farklılaşan görevleri sebebiyle anne ve babalığa yönelik sorumluluklarını da net olarak ayırmak zorlaşmaktadır. Babaların da artık çocukların bakım ve eğitiminde görev alma mecburiyeti oluşmuştur (Şahin ve Özbey, 2009). Annelik bekçiliği ise annelerin ailede güç göstermeye çalışması bir denetim durumu haline getirmesinden ziyade anne-babadan biri evde yokken diğerinin, ebeveyne düşen sorumluluklara uygun hareket edebilme bilincinde olmasıdır (Hauser, 2012). Babalar çocuklarının hayatlarında yer edinirken, baba-çocuk etkileşiminde belirleyici olan annelerin, eşlerine yönelik tutumları anne bekçiliği olarak nitelendirilmektedir (Aktaş ve Aydın, 2020). Anne bekçiliğinin doğru şekilde anlaşılması ve çocukların gelişimlerinin olumlu yönde ilerlemesine olanak tanıyan baba katılımının önemi büyüktür. Çalışmada bu sebeple babaların katılım düzeyleri ve anne bekçiliği algılarının çocuklarının özbakım düzeyleri üzerindeki etkisini incelenmesi merak konusu olmuştur.

1.2. Amaç

Çalışmanın genel hedefi okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocukların özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri ve annelik bekçiliği algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Alt Amaçlar:

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- 48-66 aylık çocukları olan babaların katılım düzeyleri ve annelik bekçiliği algılarının eğitim durumuna, sosyoekonomik düzeylerine, sahip olduğu çocuk sayısına, çocuğunun yaşına, cinsiyetine, okula devam süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 48-66 aylık çocukların özbakım beceri düzeyleri, çocuğun yaşına, cinsiyetine, kardeş sayısına, çocuğun okula devam süresine, anne-baba eğitim durumuna ve sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- 48-66 aylık çocukların özbakım becerileri ile babalarının katılım düzeyleri ve annelik bekçiliği algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Önem

Lamb ve arkadaşlarına (1987) göre baba katılımı şöyle açıklanmıştır: Babanın çocuklarıyla doğrudan etkileşim halinde olması, babanın, çocuk gereksinim duyduğunda ulaşılabilir olması ve babanın çocuğun rahatı, mutluluğu ve bakımını sağlayabilme sorumluluğudur. Babaların, çocuk bakımı ve eğitiminden sorumlu kişi anne olduğu düşüncesi günümüzde de hala mevcut durumdadır. Ancak eğitim seviyesinin artması ve kadının da iş hayatına girmesiyle birlikte çocuk bakımında babalar üzerinde de sorumluluklar oluşturmuştur (Özgündüz, 2015).

Günlük yaşam becerileri olarak ifade edilen kişisel bakım becerileri; evinde, okuldayken ya da başka yerlerde kişinin bağımsız hayatını devam ettirmesi, kişisel bakım ve görünüşünü koruyabilmek için gereken bütün kazanımlardır (Varol, 2005). Alan yazına bakıldığında, babaların katılımı ile ilgili baba katılımını doğum öncesi ve yaşamın ilk yılını baz alarak inceledikleri (Nugent, 1991); baba katılımı ile çocukların zihinsel gelişimi, bilişsel stilleri ve akademik beceri açısından inceledikleri (Aydoğmuş, 2018; Dubowitz ve diğerleri, 2001; Şahin ve Özbey, 2009); baba katılımını babanın yaş, eğitim durumu, çocukların cinsiyetleri, okula gidip gitmeme durumlarına göre baktıkları (Çatıkkaş, 2008; Gürşimşek, Kefi ve Gırgın, 2007; İzci, 2013; Kılıç ve Şahin, 2018; Nkwake, 2009; Şahin ve Demiriz, 2014); baba katılımı ile anne bekçiliği arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği (Akgöz-Aktaş, 2017; Altenburger, Schoppe-Sullivan ve Dush, 2018; Bouchard ve Lee, 2000; Dickie, 1987; Lamb, 1997; Van Egeren ve Hawkins, 2004) Baba Eğitim

Programlarının baba katılımı üzerindeki etkisine yönelik (Pekkarakaş, 2010; Taşkın ve Erkan, 2009; Ünüvar ve Senemoğlu, 2010) çalışmalar olduğu görülmüştür. Kılıçgün (2013) 36-72 aylık çocukların özbakım becerilerini ne kadar desteklediklerini ölçmek amacıyla Özbakım Becerilerinde Ebeveyn Desteği Envanteri geliştirdiği çalışmaya rastlanmıştır. Ancak baba katılımının ve anne bekçiliğinin okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların özbakım becerileri arasındaki ilişkisine bakıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çocuğun gelişimi bir bütündür. Bir gelişim alanı diğer alanlar üzerinde de etkilidir. Okul öncesi dönem tuvalet alışkanlıklarının kazanıldığı, temel özbakım becerilerinin edinildiği kritik bir dönemdir. Çocuğun özbakım becerilerini kazanması kişilik oluşumunda son derece önemlidir. Özbakım becerilerinin kazandırılması diğer gelişim alanları üzerinde de etkili olmaktadır. Babaların çocuklarla olan iletişimleri onların gelişimleri üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır. Aynı şekilde çocuk ile kurulan bağ sosyal gelişimini etkilemektedir. Bu kazanım ve becerileri uygun şekilde, zamanında kazanabilmesi ve tek başına yapabilmesi bilişsel, motor becerilerinin gelişimine bağlıdır. Bununla beraber özbakımının doğru şekilde karşılanması açısından çocuğun kendini doğru ifade edebilmesi dil gelişimiyle ilişkilidir. Yani bütün gelişimler birbiriyle etkileşim halindedir. Ona değer verildiğini hisseden çocuk, ihtiyaçlarını zamanında ve uygun şekilde karşılanırsa görmezden gelmeyecek ve otoriter tutumdan uzak duran bir yaklaşım sergilenirse doğuştan getirmiş olduğu gizil güçleri açığa çıkarabilir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Bu nedenle anne babaların üzerine önemli görevler düşmektedir. Anneler kadar babaların da çocukların gelişiminde etkili olduğu düşünülerek okul öncesi eğitime devam eden çocukların babalarının katılım düzeyleri ve anne bekçiliği algılarının çocukların özbakım düzeylerini ne derecede etkilediği konusunda bilgi sahibi olunması açısından bu çalışmanın yapılması önem arz etmektedir.

1.4. Varsayımlar

- Anne- baba ve öğretmenlerden çocuklarla ilgili alınan bilgilerin doğru ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- Araştırma Bursa ili Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi anaokullarına devam eden 48-66 aylık çocuklar ve onların anne-babalarıyla sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Baba Katılımı: Babalar, çocukların gelişiminde önemli etkiye sahiptir. Çocuklarıyla nasıl ve ne tür aktivitelerle etkileşim halinde oldukları ve onlara ne kadar ilgi gösterdikleri çok gerekli ve değerli unsurlardır (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

Anne Bekçiliği: Annelerin, eşlerinin çocuk katılımına dönük olumlu ya da olumsuz tutumlarıdır (Aktaş ve Aydın, 2020).

Özbakım Becerileri: Küçük çocukların temizlik, yeme-içme, uyku vb. bedensel ihtiyaçlarını tek başına gerçekleştirebilmesidir (Konya,2007).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Okul Öncesi Dönem

Zihinsel gelişimin ve beyindeki bağların oluşmasında en kritik zaman, okul öncesi dönemdir. Zihinsel, sözel, devinimsel, sosyal ve duygusal alanların gelişiminde beyin gelişimi temel oluşturur. Çocuklar yaşamın ilk 6 yılı olan okul öncesini kapsayan zamanlarda hızlı büyür, gelişir ve olgunlaşırlar. Zaman içerisinde çocuğa, kendisinde var olan gizil güçlerinin açığa çıkarmasında ve toplumun bir parçası olabilmesine olanak tanınır. İlk 6 yıl beyin gelişimi hızlı olduğundan, beynin çevreye en duyarlı olduğu zamanlardır. Çevresel uyaranlar, çocukta gelişim ve öğrenmeye karşı güdülenme üzerinde etkilidir. Çocuğun çevresini tanıyabilmesi, ne doğrultuda bilgi edinebileceği ve hangi hızla bunu gerçekleştirebileceği ona sunulan çevresel uyaranlarla bağlantılıdır (MEB, 2013).

Sosyal-duygusal iletişimin kuvvetli, karşılıklı etkileşimin sağlandığı aile ortamına sahip güvenli bağlanan çocuklar, gelişimleri için ihtiyaç duydukları yaşantılara ulaşabilirler. Böyle bir ortamda aile fertleri, kendi görev ve sorumluklarının farkında olarak çocuğa gerekli özerkliği sağlama ve onun olumlu kişilik geliştirmesine fırsat verirken hayatını devam ettirebileceği gerekli bazı becerileri edinmelerine de olanak tanıyacaktır (Demiriz ve Dinçer, 2000).

Çocuğa, doğumdan önce başlayıp 6 yaşına kadar devam eden kritik dönem olarak ifade edilen süreçte ailenin etkisi büyüktür. Çocuk bu dönemde en çok ailesiyle iletişim halinde bulunur. Nitelik, alışkanlık ve becerileri anne-babasının yaptıklarını taklit ederek ve gözlemleyerek meydana gelmektedir (Ünüvar ve Senemoğlu, 2010).

2.2. Özbakım Becerileri

Bireyin tutumlarının istendik davranışlar olabilmesi ve olumlu alışkanlıklara zemin oluşturması için hayatın ilk yıllarında çocuğa uygun ortamın sağlanması önemlidir. Bireyin edinmesi gereken temel alışkanlıklar, onun özerk olmasını sağlarken toplum içerisinde ait olma duygusunu da kazandırır. Özbakım becerileri, kişinin ruhsal ve bedensel açıdan sağlıklı olabilmesi için gerekli becerilerdendir (Dinçer ve diğerleri, 2017).

0-6 yaş döneminde edinmesi gereken özbakım becerileri gelişmesinde sıkıntılar olursa sorunlar meydana gelebilir. Örnek verecek olursak, hala bez bağlamaya devam eden çocuk sosyal aktivitelerde yer alamayabilir, tek başına yemek yiyemeyen çocuk anaokuluna gittiğinde yetişkinlerden yardım almak zorunda kalmakta devamlı kontrol edildiği için etrafındaki kişilerle rahat iletişim kurmakta zorluk çeker hale gelmektedir (Konya, 2007).

Özbakım becerileri okul öncesi eğitim programımızda da yer alan ilkeler arasında kazandırılması gereken davranışlar olarak görülmektedir. Bu nedenle uygun hedef ve davranışlar oluşturulmuştur. Bunlar; vücut bakımı, kıyafetlerini giyip-çıkarma, tertip, yemek yeme, dinlenme, günlük yaşam becerileri için malzeme kullanımı, tehlike ve kazalardan kendini koruma ve sağlığa yönelik davranışlardır (MEB, 2013).

Çocuğa Özbakım Becerilerinin Kazandırılması:

Çocuğa Yemek Yeme Alışkanlığının Kazandırılması: Erişkin olunduğunda sahip olunması gereken bir takım beceriler, çocuğun kişilik yapısının biçimlendiği okul öncesi dönemde meydana gelir. Benzer olarak çocuğun ilk yıllarda edindiği beslenme alışkanlıkları yaşamında ileriki zamanlarda meydana gelebilecek yemek yemeyle ilgili sıkıntıları önleyebilme olanağı sağlar. Yani yemek yeme durumu çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal alanlarına ve tutumlarına etki etmektedir. Yemek yeme alışkanlığına yönelik öğrenmeler kişilerin, ailelerin ve içinde bulunulan toplumun beslenme alışkanlıklarıyla ilişkilidir. Yeterince ve düzenli yemek yeme alışkanlığı kazanılmadığında problemler ortaya çıkması beslenme eğitimi ile önlenmektedir (Ünver ve Ünüsan, 2005). Beslenme ile ilgili durumlar, özbakım becerilerinden biri olup erken dönemlerde meydana gelerek zamanla gelişir. Okul öncesi dönemde edinilen beslenme alışkanlıkları, yaşamın ileriki zamanlarında ortaya çıkabilecek yeme içme bozukluklarına da zemin oluşturmaktadır. Yemek yeme alışkanlıkları çocuğun bedensel, bilişsel, sosyal- duygusal davranışları üzerinde etkilidir (Demiriz ve Dinçer, 2000).

Çocuğun otokontrol gelişimi yemek yeme davranışını gerçekleştirebilmesiyle bağlantılıdır. Çocuğun kendi başına yemek yemesi, bağımsız hareket edebilmesi ve otokontrolü sağlaması için gereklidir. Çocuğun kendi kendini idare edebilmesi anne babasının ona sağladığı olanaklarla alakalıdır. Yemek yeme alışkanlığı çocuk için çok elzem bir edinimdir. Kendi başına yemek yeme davranışını kazanamama durumu ilk olarak önemli görünmese de sonrasında sorun yaratabilir (Yavuzer, 2013). Çocuğu her zaman annesi veya bir büyük beslerse, büyüdüğünde de yine bir büyük tarafından yemek yedirilmesini dile getirecektir. Beslenme alışkanlığı edinirken, çocuğun kendi başına yiyebileceği ortam oluşturulmalı, beslenme ve oyun saatleri ayrılmalı ve besinlerin vücudumuz için ne kadar önemli olduğu çocuklara aktarılmalıdır. Aynı zamanda çocukla birlikte yemek yeme kuralları oluşturulmalıdır (Yavuzer, 2017).

Çocuğa Giyinme Becerilerinin Kazandırılması: Giyinme becerisi, ardı ardına yapılması gereken davranış dizisinden meydana gelen özbakım becerilerindendir. Olgunlaşma gerçekleşmeden çocuktan giyinme ve soyunmaya dönük işlemleri yapması istenmemelidir.

Diğer becerilerde olduğu gibi giyinme-soyunmada da sebatlı olunmalı ve çocuğun serbest hareket etmesine fırsat verilmelidir. Gün geçtikçe çocukların kıyafetlerinde okul öncesi dönem için yaş ve gelişim özelliklerine uygun düzenlemeler yapılmaktadır. Bu durumda daha çok beklentiye girmemize neden olmaktadır. Ama çocuklarda giyinme-soyunma becerilerinin gelişmesi ve çocukların kendi başlarına yapabilmesi açısından olanak tanınmasında en çok annelere iş düşmektedir (Demiriz ve Dinçer, 2000).

Çocuklar bir şeyleri yaparken kimseden yardım almadan yapmak yani kendisi başarmak istemektedir. Bu nedenle zaman içinde kıyafetlerini de kendileri giyip çıkarmaya çalışır. Çocuğun bu davranışı kendi başına yapmasına fırsat verilmelidir. Kendi başına giyinmeye başladığında fermuar, çitçit ya da giyip çıkarması zor olan giysilerle uğraşıp yapmaya çalışırken aşırı öfkelenmesine neden olabilir. Bu konuda çocuk giysileri üretimi yapan şirketler gelişimlerine uygun giysileri kendi başlarına giyebilmeleri için olanaklar ortaya koymaktadır, çocuk kendi başına giyinip soyundukça yapabildiğini görecektir ve özgüveni artacaktır. Anne-babasının da bu tutumu desteklemesi çocuğun kendi sorumluluklarını yerine getirebilmesine olanak tanır (Goldstein, 2013).

Çocuğa Tuvalet ve Temizlik Alışkanlığının Kazandırılması: Hayatımızın her anında temizliğe yönelik tutumlar önem arz etmektedir. Bedenimizin sağlıklı olması ve hastalıklardan korunabilmek adına önlem almamızı sağlayan temizlik kuralları bireyin ve toplumun sağlıklı olabilmesine olanak tanır. Vücut, ağız ve diş temizliği, el-ayak temizliği ve tuvalet alışkanlığına dönük temizlik anlayışı hem kişisel hem de toplum olarak ülkemizde bir alışkanlığa dönüştürülemedi. Bu doğrultuda deri üzerinde iltihaplanmalar, hastalıklar ortaya çıkmaktadır (Özelsoydaş, 2007). Sağlıkla ilgili problemler salgınlara sebebiyet vermektedir. Tarihsel gelişime bakıldığında pandeminin toplumsal hayatın içerisinde yer aldığı görülmektedir (Cevizci ve Önal, 2009).

Çocuğun kıyafetlerini ıslatmadan, yemek öncesi ve sonrası el yıkama davranışının kazandırılması, dişlerini desteksiz fırçalayıp, hapşırırken eliyle ağzını kapatması, burnunu uygun şekilde silmesi, kulaklarını temizlemesi, saçlarını tarayabilmesi ve duştan sonra saçlarını kurutması, kıyafetlerinin temiz ve kirli olduğunu fark edebilmesini kapsar (Demirtaş, 2001). Anne baba tutumları çocukların tuvalet alışkanlığını olumlu bir şekilde kazanarak ileriki dönemlerde de sağlıklı bir hayat sürmesini sağlar. Çocuğa doğru model olmak ve beraberinde onun kazanımlarını gözlemlemek ve ihtiyaç duyduğunda onu doğru tutumlara yönleltmek istendik davranışların hızlı ve kalıcı kazanılmasını sağlayacaktır. Çocuğun bedeni ve işlevlerine karşı hassaslığı, bu tutumların çocuk için ne kadar değerli olduğunu ve tuvalet alışkanlığının edinilmesinde bize destek olacaktır (Demiriz ve Dinçer, 2000). Çocukların

hayati becerilerden daha zor ve ileri seviyedeki kazanımlara doğru düzenli bir gelişim olması öğrenmesiyle alakalıdır. Çocuklar anne, baba ve etrafındaki kişiler ya da olanaklar ile tuvalet eğitimi, giyinme, beslenme gibi en önemli gereksinimleri öğrenmektedir. Özbakım becerilerinin oluşması çocuğun özerkliğiyle bağlantılıdır (Mesleki Teknik Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], 2016).

Tuvalet eğitimi verirken anne babaların dikkat etmesi gereken noktalar (Başal, 2012):

1. Çocuk hazır değil ise tuvalet eğitimi verilmemelidir. Tuvaletin kontrolünü sağlamasına yarayan kasların olgunlaşması gerekmektedir
2. Tuvalet alışkanlığı kazandırılırken aşırı otoriter tutum sergilenmemelidir. Çocuğa ceza verilmemelidir. Bu durum, çocuğun tuvalet alışkanlığını erken dönemde kazanmasının önüne geçer. Ayrıca kişiliği üzerinde de etkisi olur.
3. Çocuklar, tuvalet eğitimi alabilecek duruma geldiklerinde kararlı olunmalıdır. Artık altını bağlamamaya karar verildiyse hiçbir yerde ve durumda altı bezlenmemelidir. Gece yatarken yatağı ıslatması gibi.
4. Çocuklara gece tuvaletini yapabilme alışkanlığı kazandırılırken belirli saatlerde tuvalet ihtiyacını gidermeleri sağlanmalıdır.

Anne ve babalar çocuklarına karşı olumsuz tuvalet eğitimi verir ve aşırı baskıcı olursa bu durumda çocuklarda bir süre sonra alt ıslatma (enüresisi), büyük tuvaletini altına yapma (encopresisi) görülebilir (Başal, 2012).

Uyku ve Dinlenme: Çocuklar gündüz uyanık kalır, çoğunlukla gece uyursa sağlıklıdır ancak ilk zamanlarda gündüz uyuklamalar olmaktadır. İlk olarak ışığın fark edilmesi, yemek vakti, sosyal etkinlikler, sesin şiddeti gibi sosyal sebepler ve acıkma, sıcaklık bedenimizin uyarılmasında düzenin sağlanmasında önemli etmenlerdir (Stores ve Wiggs, 2001). Doğumla beraber bebeğin kapkaranlık bir ortamdan ışıklı bir alana geçmesi, beslenme, ortamın sıcaklığı, ıslaklık ve sosyal etkileşimler gibi durumlar bebeğin uyku süreçlerini biçimlendiren etkenler olarak görülmektedir (Lafçı, 2009).

2.3. Özbakım Becerilerine Etki Eden Faktörler

Çocuğa bir takım komutlar verilmesi onların kontrol altında tutmaktan ziyade çocuğun bu tecrübeleri özbakım becerilerinin gelişiminde gerekli bir yeri olduğunu ve yine çocuğun ilgisi de becerinin kazanılmasında etkili olduğu görülmektedir. Bu açıdan bakılırsa özbakım becerileri edinilirken iki önemli faktörü karşımıza çıkar. Bunlar; “çocuğun nitelikleri (kişilik ve cinsiyet)” ve “çevresel uyarıcılar (eğitim, anne baba tutumu)” şeklinde ifade edilebilir (Fawcett, 2005).

Özbakım becerilerinin edinilmesi ile alışkanlığa dönmesi değişik durumlardır. Yani kişi özbakım becerisini gerçekleştirebiliyorken bu durumu uygun zamanlarda sürekli yapmayabilir. Bu sebepten, özbakım davranışının kazanılması ile alışkanlık haline getirilmesi tek tek analiz edilmelidir. Fakat özbakım davranışları kazanımında bazı durumlar bunların uygun zamanlarda tekrarlanır hale gelmesini de sağlayabilir (Çetin Doğan ve Koçer, 2020).

2.3.1. Genetik Faktörler: Yemek yeme alışkanlıkların kazandırılmasında ebeveynler kadar öğretmenlere de önemli görevler düşmektedir. Çocuklar aynı hızda büyümeyizler. 3-97 büyüme eğrisi arası dağılış gösterirler. Bakılacak olursa yaşları benzer 2 çocuğun kilosu ve boyunun aynı olamayabileceğini görmemizi sağlar. Örnek verecek olursak 5 yaşında bir kız 97 cm boyunda olabilir ya da benzer yaşta bir başka çocuk 119 cm olabilir. Benzer olarak bir çocuk 13.5 kg olabilirken diğeri 25 kg olabilir. Buradan bakılacak olursa çocukların aynı miktarda yemek yiyeceği düşünülmemesi gerekir. Çocukların uzun ya da kısa olmalarında genetik faktör etkilidir. Bu sebeple çocukların büyümelerindeki ivmenin takip edilmesi gerekir (Kutluay, 2008).

2.3.2. Çocuğun Yaşı: Aşağıda Tablo 1’de MEB Okul Öncesi Eğitim Programında 36-72 aylık çocukların yaşına göre sahip olması beklenen öz bakım becerileri verilmiştir.

Tablo 1

Aylık öz bakım becerilerinin gelişimi

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI 36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN ÖZ BAKIM BECERİLERİ		
36-48 AYLIK ÇOCUKLARIN ÖZ BAKIM BECERİLERİ	48 - 60 AYLIK ÇOCUKLARIN ÖZ BAKIM BECERİLERİ	60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN ÖZ BAKIM BECERİLERİ
1) Kendi kendine yemek yer. 2) Düğmesiz ve bağırsız giysileri yardımsız çıkarır. 3) Yardımla giyinir. 4) Giysilerini ön ve arkasını ayırt ederek giyer. 5) Ellerini ve yüzünü yardımla yıkar, kurular. 6) Dişlerini yardımla fırçalar. 7) Saçını yardımla tarar. 8) Tuvalet gereksinimini yardımla karşılar. 9) Kendine ait eşyaları toplar.	1) Saçını tarar. 2) Giysilerini yardımsız çıkarır, giyer. 3) Giysisindeki büyük düğmeleri ilikler, çözer. 4) Giysilerini asar. 5) Ayakkabılarının bağcıklarını yardımla bağlar. 6) Ellerini ve yüzünü yardımsız yıkar. 7) Dişlerini fırçalar. 8) Sofra kurallarına uygun davranır. 9) Yemekle ilgili araç gereçleri doğru kullanır. 10) Ev işlerine yardımcı olur. 11) Tuvalet gereksinimini kendi başına karşılar.	1) Dişlerini fırçalar. 2) Elini yüzünü yıkar, kurular. 3) Vücudunu yıkar. 4) Günlük işlerde sorumluluk alır ve yerine getirir. 5) Hava şartlarına uygun giysiler seçer. 6) Giysilerini kendi kendine çıkarır, giyer. 7) Giysilerinin düğme ve çitçitlerini çözer, ilikler. 8) Ayakkabılarını bağlar. 9) Yemek araç gereçlerini doğru kullanır. 10) Yemek tabaklarını veya servis tepsisini taşır. 11) Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanır. 12) Tehlike yaratacak durumlardan kaçınır.

Kaynak: MEB, 2013, s.34

Okul öncesi dönemde kazanılması gereken becerilerden biri de çocuğun tuvaletini denetim altına alabilmesidir. Büyük ve küçük tuvalet kontrolünün gerçekleştirilmesi anneden özerk olabilmenin bir işareti olup çocuktan çocuğa değişiklik gösterse de 18. ay civarında başlar ve 36.aya gelindiğinde, yine bireysel farklılıklar olmasına karşın çoğu çocuk tuvalet alışkanlığını edinmektedir. Tuvalet alışkanlığı olan çocukların, sosyal ilişkileri olumlu etkilenirken okul öncesi eğitim kurumlarına gidebilmelerine de daha çok fayda sağlamaktadır

(Sönmez, 2008). Yani çocuklar belli bir olgunluğa geldiklerinde tuvalet eğitimi verilmelidir. Bu doğrultuda da özbakım becerilerinden biri olan tuvalet alışkanlığına yönelik eğitim verilmesinde yaştan ve olgunlaşmanın etkisi olduğu söylenebilir.

Çocuğun uyku süresi yaşa bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Yaşları küçüldükçe çocuklar daha çok uyumaya ihtiyaç duymaktadır. Bebekler doğdukları ilk zamanlarda genellikle 16-18 saat uyku halinde olup günün %80'i uykuda olurlar. 1 yaşına geldiklerinde bu süre %50'ye düşer. Uykunun düzeninde de ilk yılda değişimler hızlı olmaktadır. Doğumdan sonra 3-4 haftaya kadar bebekler ortalama günde 7-8 kez aralıklı şekilde uykuda olurlar. 6. haftadan sonra aralıklı uykuların yerini günde 2-4 kez tekrarlanan uzun uykular almaktadır. 28.haftadan sonra bebeklerin çoğu bütün gece uyudukları ve bununla beraber 12. aylık olana kadar gündüzleri de 2-3 kez aralıklı uyudukları görülmektedir. Çoğunlukla çocuklara yeten uyku zaman 2-5 yaşa 13-15 saat, 6-8 yaşa 12 saat, 8-10 yaşa 11 saat ve 10 yaşından ergenliğe girilene kadar ise 10-11 saat olmaktadır. Bütün yaşta çocukların ihtiyacından fazla uyuması, yetersiz uyumasından faydalıdır (Yavuzer, 2005).

2.3.3. Anne-Babayı Model Alma/ Taklit Etme: Çocuklar 24. aydan itibaren sosyalleşmeye başlar ve temizlik becerilerini de edinmeye başlar. 24 ay civarı kendi bedenini keşfetmeye ve taklit ederek bazı alışkanlıkları kazanmaya başlar. Çocuklar temizliği anne, baba veya öğretmenleri yaparken gözlemleyerek öğrenir. Ama temizlik becerilerini çocuk kendi başına yapabilmesi için 24-30 aylıktan sonra fırsat verilmelidir. Mesela tuvaletten çıkınca ve yemek yemeden önce ellerini yıkmayı alışkanlık haline getirmelidir. Temizlik yapılması için kirin görünmesi gerekmez. Örnek verecek olursak uykudan sonra yüzü yıkamak, mevsime uygun şekilde banyo yapılması öteki becerilerdendir (MEGEP, 2016).

Çocuğun tertipli düzenli olması küçük yaşlardan itibaren istenen bir durumdur. Aramızdaki olumlu etkileşim sayesinde bu durum kazandırılabilir. 0-6 yaş döneminde çocuk, erişkinlerin yaptıklarına merakla yaklaşır. Bu sebepten oyunlarında bile günlük hayatta yetişkinlerin yaptıklarına yer verir. Onları model alır. Yetişkin rehberliğinde günlük yaşam becerilerini gerçekleştirmekten oldukça hoşnuttur. Sofra kurulurken, toz alırken vb. yardım etmek ister. Bu şekilde çocuk temizlik ve düzen konusunda davranışlar kazanmaya başlar (Dinçer ve diğerleri, 2017). Bireyin kazanımları toplum içerisinde yer almasında önemlidir. Bir defa kazanılan beceriler sonra alışkanlık haline gelmesi, devamlı ve uygun zamanlarda gerçekleştirmesine bağlıdır (Katz,1999).

2.3.4. Anne Baba Tutumları: Çocuğun söz dinlemesine, özerk hareket etmesine, özgüvenine yönelik beklentiler, onun tek başına özbakım becerilerini gerçekleştirebilmesi için gerekli görülmektedir (Schaefer ve Bell, 1958). Anneler aşırı koruyucu davranış içinde olursa

çocukta özbakımdan ziyade önemli ve birtakım öncelikli becerilerin gelişiminde de sıkıntı oluşturur; çocuğun özerk hareket etmesini sağlayarak gerekli durumlarda destek olması bu becerilerin gelişiminde daha önemlidir (Demirtaş, 2001).

Yapılan bir çalışmada 1-2 ve 9-12 yaş arasında iştahsızlıktan şikâyetçi annelerin %51,4'ü çocukları yemek yerken onlara oyunlar yaptıklarını göstermiştir. Bu tutum uygun bulunmamaktadır. Çünkü çocukta iştahsızlığın ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Uygun yemek saatleri olmayan farklı zamanlarda yemek yenildiği ailelerde 3 yaş altı çocuklarda iştahsızlık görülmüştür. Yemek yerken çocuklarına televizyon izleten annelerin sayısı fazla iken bu çocukların bir kısmı kendisi yiyor ancak bir kısmı annesi tarafından beslenmektedir. En çok ortaya çıkan sorun ise yemek seçmeleridir. (Bekem, Öztürk, Arslan ve Büyükgebiz, 2003). Yani anne babaların çocuk yemek yerken sergilemiş oldukları tutumlar onun yemek yeme davranışını kazanmasında etkili olduğu ifade edilebilir.

Çocuğa tuvalet eğitimi verebilmek için çocuğun belirli bir olgunluğa erişmiş ve bazı durumları yerine getiriyor olması gerekir. Yani çocuğun boşaltım ve sindirim sisteminin düzenli bir döngü içerisinde çalışması gerekir. Bu, gün içerisinde damlama şeklinde idrara çıkma veya herhangi bir vakitte kaka yapmaktan ziyade, idrar ve kakanın gün içinde belirli zamanlarda yapılmasıdır. Çocuk en az 1 saat kuru kalabilmelidir. Çocuk istekli olursa eğitim verilmelidir. Bununla beraber eğitimin çok erken dönemlerde vermeye çalışılması, çocuğun zorlanması, ceza verilmesi ya da dalga geçilmesi gibi yanlış tutumlar sergilenmesi çocuğun gelişimini kötü etkileyebilir; çişini ve kakasını uzun süre yapmama, kabızlık, büyük tuvaletini altına kaçırma, sık ve az çiş yapma, alt ıslatma, idrar yolu enfeksiyonları gibi sıkıntılara yol açabilir. Daha çok çocuğun önce tuvaletini kontrol edebilmesi devamında tek başına tuvalet yapabilme yeterliliğini edinmesi istenir (Sönmez, 2008).

Tuvalet eğitimin hemen olması için anneler bazen zorlama ya da tehdit etme gibi durumlara başvurur, altını ıslattığında cezalandırabilir. Bu durumlar çocuğun özgüvenini olumsuz etkileyebilir. Aynı zamanda idrar ve dışkı için kasların kontrolünü sağlayan üç, dört yaşlarındaki bir çocuğun anne babası çocuğun lazımlığı tek başına kullanması beklenmemelidir. Çocuğa nasıl olacağı gösterilmelidir. Tuvalet eğitiminin problemsiz bir biçimde iyi gerçekleşmesi için çocuğa dönük eğitimler yapılmalı ve çocuk belirli olgunluğa eriştiğinde vakit kaybetmeden tuvalet eğitimi verilmelidir (Çalışır, Özurmaz, Tuğrul ve Şahbaz, 2011).

Anne, baba ve öğretmenlerin tavırları bu davranışların kazanılmasında etkili olmaktadır. Çocuğa doğru örnek olmakla beraber onun bu becerilere yönelik kazanımlarını takip etmek ve ihtiyaç durumunda doğru davranışa yönlendirmek becerilerin edinilip

kalıcılığının sağlanmasını arttıracaktır. Temizlik becerisinin edinilmesi, çocuğun topluma ayak uyduracak davranışlar sergilemesiyle ilişkilidir. Bu becerilerin kazanılması, çocuğun bedeni ve bedensel işlevlerine hassaslığı çocuk için ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir (Dinçer ve diğerleri, 2017).

2.4. Geçmişten Günümüze Babalık Rolü

Geçmişten günümüze toplumlara bakıldığında, erkeklerin çoğalmadaki işlevi net bilinmediği için babalık rolü o zamanlarda ifade edilememiştir. Bu rol sonradan anlaşıldığında baba ve kan bağı durumu sebebiyle uzun süren kavgalar ortaya çıkmıştır. Babaların otorite olarak benimsenmesi ve baskın olmaları sebebiyle bu çağlarda babalar çocuklarına pek yakın davranmamışlardır (Pontes, Osório ve Alexandrino, 2009).

Hayvancılık ve tarımın ön planda olduğu 17. ve 18. yüzyıllarda ev ve iş aynı yerde olduğu için babalar vakitlerinin çoğunu evde geçirmekteymiş (Kocatepe ve Bilgi, 2018). Ahlak öğretmenliği, babalığın ilk işlevlerindendir. Babaların asıl görevi geleneksel dönemde, toplumun benimsemiş olduğu etik kurallara ve dine göre çocuk yetiştirilmesini sağlamaktır (Taşkın, 2011).

Endüstriye geçişle beraber 19. yüzyıllarda babanın görevi para kazanıp evini geçindirmek olmuştur. Ev ve iş birbirinden ayrılmıştır. Babalar bu sebeple fabrikalarda daha uzun vakit geçirmek durumunda kalınca çocuğun eğitimi anneye devredilmiştir. Her ne kadar baba evden daha uzak olsa da evde otorite olmaya devam etmiştir. Ev ve işin mekânsal olarak ayrılmasıyla “evin ekmeğini kazanan kişi” olan babalar evlerinden uzaklaşmışlardır. Babaların fabrikalarda uzun süreli çalışması çocuk üzerindeki eğitici rolünü kısıtlamakla birlikte, bu rol evde daha fazla zaman geçiren anneye devredilmiştir. Bu dönemde baba her ne kadar ev dışı alan ile ilişkilendirilse de evdeki otoritesini sürdürmektedir (Kuzucu, 2011).

II. Dünya Savaşı ile beraber babalık rolü yine değişmiştir. Bu dönemde erkekler askere gittikleri için çocuklar babalarından uzakta kalmıştır. 1920’lerde başka bir baba figürü ortaya çıkmıştır ve 1970’lerde etkisini göstermiştir. Bu yeni model, işten eve geldiğinde çocuklarıyla oynayan, ilgilenen, boş vakitlerini onlara ayıran, yaşam koşullarına dönük bilgiler aktaran konuma geçmiştir. Yani annelik rolüyle geleneksel baba rolünün bir arada görüldüğü bir model ortaya çıkmıştır (Zeybekoğlu, 2013). Ancak bu model 1920’lerde benimsenememiştir. 1950’lere gelindiğinde çocuklarına sıcakkanlı davranan ve onlara zaman ayıran baba modeli yaygınlaşmıştır. Günümüzde konuştuğumuz babalık rolüne yönelik adımlar 1970’lerden sonra atılmaya başlanmıştır. Değişen babalık rolüyle eşiyile beraber hareket eden, görev paylaşımı yapan bir baba figürü meydana gelmiştir. Babaların çocuklarının bedensel bakımlarında yer

alması 2.dalga feminizm hareketi ile ivme kazanmıştır. Bu durum çocuklarını düşünen, sorumluluğunu bilen babaların ortaya çıkmasına fayda sağlamıştır (Kuzucu, 2011).

Feminizm akımı 1970’li yıllarda kadınların iş hayatına katılmaya başlamasıyla erkeğin evin geçimini sağlayan tek figür olmaktan çıkmasına neden olmuştur (Korkmaz ve Korkut, 2012). Anneler de çalışmaya başlayınca ailede babalar eşleriyle ortak sorumluluk almaya başlamış ve çocukların bakımında aktif rol alır duruma gelmiştir (Zeybekoğlu, 2013).

Çocuğun gelişiminin iyi olabilmesi için anne kadar babasıyla da iletişim halinde bulunmalıdır. Çünkü anne ne babanın yerine geçebilir ne de baba, anne gibi davranabilir. Bu nedenle anne ve babanın birbirini tamamlaması gerekmektedir (Kil, Martini ve Andrade, 2020).

2.4.1. Babanın Çocuğunun Hayatındaki Önemi:

2.4.1.1.Bilişsel Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Piaget, çocukların zihinsel gelişiminin beyin ve sinirlerinin olgunlaşarak çevreyle uyumu ile meydana geldiğini ifade etmektedir (akt. Bolton, Hattie ve Affiliations, 2017). Vygotsky’de (1978) çocukların çevreyi inceleyerek ve çevreyle iletişim halinde kalarak kendi fikirlerini meydana getirdiğini ifade etmektedir. Buradan anlaşılacağı gibi çocuğun zihinsel gelişiminde çevre de kalıtsal faktörler kadar rol oynamaktadır. Çocuğun zengin uyaranlardan oluşan bir çevrede yer alması onun zihinsel gelişimini pozitif yönde etkilemektedir (Wilson ve Prior, 2011). Ayrıca babalar, annelere nazaran çocuklarına daha serbest hareket edebilecekleri ve çevreyi inceleyebilecekleri ortam sağlarlar. Bu şekilde hareket etmeleri çocuğun daha fazla uyarana maruz kalmasına neden olur. Zengin uyarıcıların içerisinde bulunan çocuğun neden-sonuç ilişkisi kurma, kendini ifade etme ve akademik becerileri gelişerek zihinsel gelişimi pozitif yönde etkilenir (Bekmezci ve Özkan, 2015).

2.4.1.2.Cinsel Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Kişinin kendini ve vücudunu algılaması, tutum ve tavırlarını da bu algılayışa göre şekillendirmesi cinsel kimlik olarak ifade edilmektedir. Doğduğumuzda bedensel birtakım farklılıklar bulunsu da çocuklar cinsel kimliklerini 3-6 yaş arasında edinirler. Cinsel kimliğin edinilmesinde ve cinsel yönelimlerin ortaya çıkmasında cinsiyete özgü bazı rollerin kazanılması lazımdır. Cinsiyete özgü rollerin benimsenmesi çocukların anne babasıyla özdeşim kurması açısından gereklidir (Mangır ve Baran, 1990). Çocuklar hemen hemen 3 yaşlarında Freud’un psikoseksüel kuramına göre Oedipus ve Elektra karmaşası yaşarlar. Bu karmaşayı çocuğun karşı cinsiyetteki ebeveynini sahiplenip, aynı cinsteki ebeveynini rakip olarak algılaması denilebilir. Erkek çocuklar babalarını rakip görse de babalarıyla, kız çocuklar ise annelerini rakip görseler de anneleriyle özdeşim kurma ihtiyacı hissederler. Bu durum bu şekilde olduğunda daha olumlu

sonuçlanacaktır (Deniz, Altan ve Yıldız, 2019). Kız çocuklarının hayatlarında tanıdıkları ilk erkek babalarıdır ve bu sebeple babasıyla kurduğu ilişki, gelecekte karşı cinsle kuracağı ilişkinin şeklini oluşturacaktır (Mercan ve Şahin, 2017; Zeybekoğlu, 2013).

2.4.1.3. Kişilik Gelişimine Etkileri: Bireyi diğerlerinden ayıran ve kendine has, başkalarına benzemeyen özellikte yapan şey, kişiliktir. Kişinin içinde bulunduğu toplumda daha mutlu bir hayatı olması için sağlıklı bir kişiliğe sahip olması gerekir. Kişiliğin gelişimin temelleri çocukluk döneminde atılsa da ömür boyu devam etmektedir ve bu nedenle çocukluk dönemi oldukça bu temelin oturtulması açısından önemlidir (Özdemir ve diğerleri, 2012). Özdemir ve arkadaşlarına göre (2012), çocuklar anne babasını gözlemleyerek davranış ve tutumları öğrenmektedirler. Kişiliğin gelişiminde dolayısıyla babanın katılımı oldukça gereklidir. Çocuğun kişilik yapısı 6 yaşına kadar oluştuğu için okul öncesi dönemde baba-çocuk etkileşiminde babanın çocukla nasıl ilişki içerisinde olduğuna dikkat edilmelidir (Şahin ve Demiriz, 2014). Babanın çocuğuyla kurduğu bağ ve ona karşı yaklaşımı kişiliğinin oluşmasında etkilidir. Çocuğun babasıyla iyi bir bağ kurması ve babanın çocuğuyla iletişiminin kuvvetli olması çocuğun iyi bir kişiliğe sahip olmasında fayda sağladığı söylenmektedir (Taşkın, 2011).

2.5. Baba Katılımı

Lamp, Pleck, Charnov ve Levine (1987), babanın çocukla iletişimi, çocuğu ona gereksinim duyduğunda ulaşılabilirliği ve çocuğun mutluluğu, sağlığı ve temizliği gibi durumlarda kendini sorumlu hissetmesini baba katılımı olarak ifade etmişlerdir.

Baba katılımı dört boyutta incelenebilir. Bunları, çocuğun temel etkinliklerini kim ile yaptığını ortaya koyan “babanın çocuğuyla bir arada olduğu zaman”; Çocuğun kişisel temizliği, giysilerinin alınması, sağlık kontrolleri gibi durumları içeren “sorumluluk”; çocuğa sevgisini hissettirdiği, öpüp sarıldığı ve onunla oyunlar oynadığı durumların yer aldığı “sıcaklık”; çocuğun etkinlikleri, yeme içmesini, nerede bulunduğunu ve eve verilen ödev kontrolleri gibi alanlara yönelik kurallar ise “denetim ve kontrol” olarak ifade edilebilir (Hofferth, 2000).

Palkovitz (2002) de baba katılımını kavramsallaştıranlardanandır. Zihinsel, duyuşsal ve davranışa dönük olan üç bölümde ortaya koymuştur. Babaların çocukla etkileşimi, öğretmesi, gözlemesi, sorduğu sorulara cevap verme ve sohbet etme, gereksinimlerini tamamlama, sevgisini hissettirme, koruyup kollama, duygusal olarak yanında olma, günlük işlerinde yardımcı olma ve özbakım becerilerinde destekleme, ihtiyacı olduğunda yakınında olma, çocuğunun içinde yer aldığı planlar tasarlama ve birlikte olacakları etkinliklerde bulunma gibi çeşitli yollar söylemiştir (Cabrera ve diğerleri, 2007).

Modellere bakıldığında babaların tutumlarına dönük yapılar kapsamlıdır. Aynı zamanda, babaların çocuklar üzerindeki etkisine bakmak için daha çok aile ve çocuk tutumları üzerinde durmuştur. Baba katılımı, çocuğu doğrudan etkilediği gibi, aileye dönük ve babanın evde bulunduğu durumlar ile dışarıdaki durumlarına etkilerini içine almaktadır (Cabrera ve diğerleri, 2007).

İhmalkâr davranmayan ve güven veren aile ortamında büyüyen çocuk gizil gücünü ortaya çıkarabilir. Çocuğun anne babası ile iletişimi en değerli yaşam tecrübelerini meydana getirir. Ailede çocuğa dönük samimi, hassas iletişimler kurmak aile fertleri arasında güvenli bağlanmayı oluşturur. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarının önemseyen aile çocuğun gereksinimlerini uygun bir şekilde ve zamanında yerine getirir. Çocuk kendini sosyal ilişkilerinde iyi hissetmesi, istenilen kazanımları edinebilmesi aile fertleri ile güvenli bağlanması sonucunda olur. Ailede ilişkinin güzel olması çocuğun toplumsal anlamda da iyi etkileşimler kurabilmesine olanak tanır. Yani çocuk, akranlarıyla daha kolay iletişim kurabilir. Anne babanın duyarlı bir tavır sergilemesi ve çocuğun ihtiyaçlarını zamanında yerine getirmesi, çocuğun özdeğer ve özyetenlik hislerini oluşturur (MEB, 2013).

Baba katılımı ve yeterliliği anne bekçiliğinden çoğunlukla etkilenebilen anlamlandırmalar şeklinde yer almaktadır (Schope-Sullivan ve diğerleri, 2008).

Anneler babalarına göre zaman bakımından çocuklarına daha çok vakit ayırmaktadırlar (Roopnarine ve diğerleri, 1995). Yapılan çalışmalarda; baba katılımı hususunda anne babaların fikirleri alınmış; baba katılımlarının annelere nazaran daha çok ve çeşitli katılım sağladıkları görülmüştür. Genellikle anne baba arası çatışma yaşanması ve eşlerin baba katılımına dönük farklı fikirlere sahip olmasıyla alakalıdır (Mikelson, 2008).

Ebeveynler çocuklarına ayırdıkları zaman dâhilinde çeşitli etkinliklere yer vermektedirler. Babaların çocuklarıyla iletişimleri daha çok oyun oynamaya yönelik iken, anneler ise bakım vermektedir. Bakılacak olursa anneler, çocuklarıyla babalarına nazaran daha çok oyun oynarlar ama annenin diğer etkileşimleri içerisinde daha az yer almaktadır (Downer ve Mendez, 2005).

Baba katılımı mekânlara göre ayrılmıştır. Bu doğrultuda çocuğa yönelik bakım, evdeki etkinlikler olan ev temelli katılım; okul gezilerine ve okuldaki etkinliklere katılım, okula yönelik yaşantılar okul temelli olarak ifade edilmektedir (Downer ve Mendez, 2005). Lamb (2000) baba katılımını, ihtiyaç durumunda ulaşılabilirlik (accessibility), çocukla meşgul olma (engagement) ve sorumlu hissetme (responsibility) şeklinde ifade etmektedir. Bedensel olarak babanın bulunması ulaşılabilirlik demektir. Çocuk evde ve uyanık olduğu zamanlarda babanın orada yer almasıdır. Bu durum birebir iletişim halinde olmayı gerektirmez ama

çocuk, babanın orada olduğunun farkındadır. Meşguliyet hali, babanın çocukla etkileşim halinde olduğu oyun oynama, ödev yapma, birlikte okuma yapma gibi etkinliklere yer vermesidir. Yani babanın çocukla aktif katılımının olduğu aktiviteleri kapsar. Sorumluluk ise çocuk hasta olduğunda hastaneye götürme veya hangi giysiyi giymesi gerektiği gibi çocuk bakımını içeren durumlara babanın katılımını kapsamaktadır. Yani baba bu durumda yardımcı olmaktan ziyade ortak ebeveynlik yapar. Lamb'in (2000) ifade ettiği bu kavramlar, çocuğun hayatında babanın nerelerde rol oynamasının gerekliliği bakımından değerlidir (Uludağlı, 2017).

Kişiliğe, çocukluk zamanında zemin oluşturulmaktadır. Bu nedenle anne babalar çocuklara iyi örnek olmalıdır. Çünkü çocuklar anne babalarını örnek alarak kişiliğini meydana getirmektedir (Uyanık ve Balat, 2007).

Babanın katılımı, çocuğa doğum öncesinden başlayarak gelişiminde iyi anlamda destek vermektedir. Anneyle beraber hastaneye gitme, annenin karnına dokunarak bebeğin hareketlerini hissetmeye çalışma, doğum öncesi eğitimlere katılma veya bebeğine bazı şeyler alması gibi durumlar, babanın katılımının olduğu annelerde daha fazla bakım alırken, daha az katılım gösterilmesi durumunda anne sigara kullanabilmektedir (Martin ve diğerleri, 2007). Babanın çocuğa bakması, anne baba arasında çocuğa yönelik sorumluluklarda eşitlik sağlanması anneyi mutlu etmektedir ve evlilikte her iki taraf içinde olumlu benlik algısı oluşturmaktadır (Uludağlı, 2017).

2.5.1. Baba Katılımını Arttırmaya Yönelik Yapılan Çalışmalar: Babaların çocuklarıyla daha fazla vakit geçirmelerine yönelik birden fazla yerde etkinlikler düzenlenmiştir. 1990 yılından beri ABD'de Erken Head Start ve Fragile Families programları ile babaların çocuklarıyla daha çok ilgilenebilmesi adına faaliyetler gerçekleştirildiği görülmektedir (Amato, 1996). Bununla birlikte yine 1990'dan beri ABD'de ortaya çıkıp ailelerin eğitilmesi ve oyun grupları ile ilgili çalışmalar yürütülmüş ve programa göre her hafta 2 saat babaların çocuklarıyla vakit geçirmeleri sağlanmıştır (McBride, 1990). Çocukları olumlu yönde etkilemek ve cinsiyet eşitliği için babaların katılımını gerçekleştirecek çalışmalara İskandinav ülkelerinde de yer verilmiştir (Brandth ve Kvande, 2009). Almanya'da Anne babaların çalışma hayatında etkin olabilmesi için baba katılımına yönelik etkinlikler düzenlendiği görülmektedir (Possinger, 2013).

Ülkemizde ise ilk çalışma olarak görülebilecek Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) tarafından oluşturulan Baba Destek Programı (BADEP) bu konuda önemli bir yere sahiptir. Baba Destek Programı (BADEP), 1996'da başlamış olup babaların çocuklarıyla bir arada daha çok vakit geçirmeleri ve etkileşimin daha kuvvetli olabilmesi adına 13 hafta boyunca

babalara çocuk gelişimine yönelik eğitimler düzenlenmiştir (Kuzucu, 2011). Aynı zamanda Başkent Üniversitesi'nin organizasyonunu sağladığı ve Prof. Dr. Sibel Güneysu ve arkadaşlarıyla beraber “Haydi Babalar Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına!” isimli proje çalışmaları yapılmıştır. Avrupa Birliği projesi ile bağlantılı şekilde 2016’da başlayarak babaların çocuklarına yönelik katılımlarını sağlamak amaçlanmıştır. Bu projede İsveç, Hollanda ve Türkiye birlikte hareket ederek babaların çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmesi amacıyla baba katılımına yol gösterecek kitapçıklar, babaların çocuklarıyla birlikte yapabilecekleri etkinliklerin yer aldığı el kitapları ve baba katılımının bulunduğu web siteleri hazırlanmıştır. Bunlarla beraber projede öğretmen, aile eğitimleri ve çocuk psikolojisine dönük etkinlikler yer almaktadır (Güneysu ve diğerleri, 2018).

Ülkemizde baba katılımına yönelik bir başka çalışma ise Kırıkkale Üniversitesi'nin her yıl gelenek haline getirdiği “Babamın Yeri Benim Yanım” isimli aktivitesidir. 2016’da Dr. Şenil Ünlü Çetin tarafından organizasyonu gerçekleştirilen ve okul öncesi öğretmenliği bölümü öğrencileri ile beraber meydana getirilen etkinliklerde, her sene çocuklar babalarıyla beraber eğlenceli oyunlar oynamaktadır (Gençay, 2020).

Hem anne hem babaya yönelik izinler bazı ülkelerde var iken, bazı yerlerde ise yalnız annelere dönük ebeveynlik izinlerine yer verilmekte babalara dönük izinler bulunmamaktadır. Danimarka ise annelere yönelik çocukları 9 yaşını bitirene değin toplamda 32 haftalık ebeveynlik izinleri verirken babalara herhangi bir izin vermemektedir. İsveç’e bakıldığında kanunlarda anne babalara ücretli olarak 60 gün izin verilmekte ve çocuk 8 yaşını bitirene değin anne ve babaya toplam 480 günlük izin verildiği görülmektedir (Kul Parlak, 2016).

Bütün ülkelerdeki doğum izinlerinin aynı olduğu görülmüştür. 16-20 hafta arasında ücretli izinlerin birazı ya da tamamı anneye verilmektedir. Burada İspanya ve İtalya’nın öteki ülkelerden farkı bir kısım doğum izninin birazı bazı koşullarda babaya geçirilebilme özelliği olduğudur. Güney Avrupa ülkelerinin ise babalık izni hususunda toleranslı olmadığı görülmüştür. İspanya’da 15 gün, Yunanistan’da 2 gün, İtalya’da ise 1 gün babalık izni verilmektedir. Türkiye ise kamuda 10, özel sektörde 5 günlük babalık izni vermektedir. Bütün ülkelerde babalık izni ücretli uygulanmakta olup anneden babaya aktarılabilmesi ise sadece İtalya’da olmaktadır ve 2 gündür. Aynı şekilde, Türkiye’de de anne doğumda ya da sonrasında ölürse izinler babaya geçirilmektedir (Gümüş ve Türkyılmaz, 2017).

2.6. Okul Öncesi Eğitimde Baba Katılımının Katkıları

Çocuklar, babalarının katılımları neticesinde hem gelişimsel hem de eğitim açısından farklı şekillerde iyi anlamda etkilenebilmektedir. Babalar çocuklarının eğitimiyle ilgili konularda katılım gösterdiklerinde çocuklar, bilişsel ve akademik beceriler ile sözel, sosyal-

duygusal açıdan katılım sağlamayan babaların çocuklarına nazaran dengeli ve özerk tutum sergileyebilmektedir. Aynı zamanda bu durum çocuklarda daha az davranış sorunları gözlenmesini de sağlamıştır (Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007).

Çalışmalar gösteriyor ki babaların katılımı, baba-çocuk arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirmektedir. Çocuklarıyla bir arada olan babalar, onlarla birtakım aktivitelerde bulunduklarında baba ve çocuğun arasındaki bağın daha olumlu olmasını sağlamaktadır. Çocuk baba arasındaki etkileşimin farklılığının sebebi, babanın çocuğa anneden daha farklı yaklaşımıdır ve dolayısıyla toplumsal görevlerde de farklılığa neden olurken çocuk, babasından annesine göre farklı şekilde etkilenmektedir. Yani, anne ve babanın çocukta eğitimi için gereken birtakım sorumluluklara farklı yaklaşımı bir bütünü oluşturmakta ona yardımcı olmaktadır. Ama aile katılım programlarının düzenlenmesi ve hayata geçirilmesine bakıldığında; aile bir rol model olarak yer alırken babaların katılımı cesaretlendirici imgelerin yapılanmasında istenildiği kadar bulunmadığı ifade edilmektedir (Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007).

2.7. Baba Katılımını Kolaylaştıran ya da Engelleyen Etmenler

Tüm dünyada ve ülkemizde aile katılımı denilince akla anne katılımı gelmektedir (McBride ve Rane, 1997; Sparling, Berger ve Biller, 1992; Tezel-Şahin ve Özbey, 2007). Buna sebep olabilecek en önemli algının toplumun cinsiyet rollerine yüklemiş olduğu anlam olduğunu ifade etmek gerekir. Hemen hemen tüm dünyada çocukların bakımını anneler üstlenmekte ve babalardan evin geçimini sağlaması beklenmektedir. Fakat araştırmalar, kadınların çalışmaya hayatında daha çok yer alması, boşanan çift sayısının artması gibi sebepler sonucu sosyal yapılarda farklılaşma olduğunu göstermektedir. Babalar çocukların hayatında daha aktif katılım sağlamaya başlaması gerektiği vurgulanmaktadır (Badalament, 2008; Cebrera ve Thamis-Lemonda, 2000; Lamb, 2000).

A) Babaya Yönelik Etmenler: Babaya yönelik birtakım etmenler ve çevre şartları, babanın ve çocuğun hayatına fayda sağlayabilir ya da engelleyebilmektedir. Babalığa ithaf edilen durumların daha çok önemsendiği, baba olmanın iyi ve güzel bir durum olarak nitelendirilmesiyle baba katılım seviyesinde yükselme olduğu görülmektedir. Genç yaşta, daha hazır olduğunu düşünmeden çocuk sahibi olan babalar, çocuğu kendi geleceği için bir tehdit olarak görebilir. Yapılan bir çalışmada (Cabrera ve diğerleri, 2000) hazırlıklı olunan durumda çocuk sahibi olunduğunda, daha bilinçli anne baba olunduğu ifade edilmektedir. Sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerdeki babalar daha çok katılım sağlamaktadır (Sarkadi ve diğerleri, 2008; Şahin ve Demiriz, 2014). Babanın eğitim seviyesi artarsa katılımda yükselmektedir (Gracia, 2014; Sımsıkı ve Şendil, 2014). Eğitimi yüksek olan babalar,

hanımlarına karşı daha çok anlayışlı ve işbirlikli yaklaşmaktadır (Salman-Engin, 2014). Bununla beraber babaların eğitim seviyesi, babalığa yönelik sorumluluklarındaki yetisine ve babalığa dönük iyi bir tutuma sebep olmaktadır (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007). Babalar görevlerini ve babalığın nasıl olması gerektiğini açıklarken gerekli olan nitelikler de eğitim durumuna göre farklılaşmakta; eğitim durumu lisans olan babalar, babalık görevlerini ve babalığın nasıl olması gerektiğini çoğunlukla etkileşim, paylaşım gibi duygusal özelliklerle; eğitim durumu ilkokul olan babalar ise ekonomik niteliklere göre açıklamaktadır (Özkardeş ve Arkonaç, 1998). Baba katılımında yaşın etkili olup olmadığı tartışmalıdır. Birtakım çalışmalar, ileriki dönemde baba olanların, erken dönemde baba olanlara göre daha çok katılım gösterdiklerini göstermemiştir (Şahin ve Demiriz, 2014). Çünkü geç dönemde baba olan kişiler, erken dönemde baba olanlara nazaran ebeveynliğe yönelik daha çok doyuma ulaşırlar, anne-babalığa dönük düşünceleri pozitif ve eşlerine daha çok destek olmaktadır (Salman Engin, 2014; Seçer ve diğerleri, 2007).

Babanın çalışma saatlerinin çok olması da katılımına engel olabilmektedir. Bununla beraber yemek yemesini, televizyon izlemesini ve muhabbet etmesi vb. babanın çocukla iletişimini olumsuz etkilemektedir (Bonney, Kelley ve Levant, 1999; İzci, 2013). Çalışma durumu, baba-çocuk arası iletişimde hafta sonu daha az etkili olmaktadır (Yeung, Sandberg, Davis-Kean ve Hofferth, 2001). Günün yarısını çalışarak geçiren, rahat çalışma koşulları olan veya online çalışan babalar çocuklarına daha fazla zaman ayırıp etkinlikler yapabilmekte ve etkileşimde olabilmektedir (Cabrera ve diğerleri, 2000; Ivrendi ve Işıkoğlu, 2010). Babanın az veya çok çalışmasının çocukla olan iletişimde herhangi bir etkisi olmadığını ifade etmiştir (Ünlü, 2010).

Babaların katılımında onların sahip olduğu kişilik de etkili olabilmektedir. Birbirine paralel ilerleyen cinsiyetçi yapıyı bulunduran babalar, çocuklarla daha fazla etkileşim halindeyken (Bonney ve diğerleri, 1999); kadınımsı olarak nitelendirilmek istemediği ve bu özellikleri engellemek, katılımı negatif etkilemektedir (Duran, 2010).

Babanın kişilik özelliği, anne-baba olarak yetisi de katılımında etkili olmaktadır. Baba çocuğa bakabilme ve anne-baba olma konusunda yetebildiğini düşündüğünde daha çok bedensel ve öğretici oyunlar oynar, hem de daha çok çocuğun bakımında yer almaktadır (Freeman ve diğerleri, 2008 akt. Uludağlı, 2017).

Babanın çocuğuyla kurduğu iletişim kendi babası ile olan iletişimin özelliği ile bağlantılıyken (Ünlü, 2010); baba kendi anne babasıyla güvensiz bağlandığında, çocuğuna da az miktarda yakın olmakta ve yeterince ilgilenmemektedir (Cowan ve diğerleri, 1996) ve çocuk ile ilgili durumlarda eşiyle birlikte hareket etmemesidir (Salman Engin, 2014).

Ailelerdeki kişi sayısı baba katılımında etkilidir. Geniş aile içerisindeki babalar, çekirdek ailedekilere nazaran çocuklarına daha az zaman ayırmaktadır (Ivrendi ve Işıkoğlu, 2010).

B) Anneye Yönelik Etmenler: Bazen anneler, sahip oldukları annelik durumuyla ilgili yetilerinin azalmasını istemeyip babaların çocuklarıyla ilgilenmesinde yetersiz olduklarını düşünüp tereddüt ettiklerinden baba katılımına dönük negatif düşünceler içindedirler (Allen ve Daly, 2007). Bu durumlar kapı tutma olarak adlandırılmaktadır.

Kapı tutmada üç faktör etkilidir (Allen ve Hawkins, 1999);

- Evde yer alan görev ve sorumluluklarla ilgili bir düzen oluşturma ve bunlarla ilgili tek yetkili kişi olarak kendilerini görerek, babanın bu görevler konusunda yeterli olamayacağını düşünmesi,
- Ev düzeninde ve çocukların bakımında annelik kimliğini onaylayıcı tavır sergilemeye çalışarak bu konuda çevrenin görüşlerini fazla önemseme,
- Ailede görev ve sorumluluklarda herkesin üzerine düşen roller olduğunu fark ederek ev işlerinde ve çocukların bakımını kadınlara has olduğunu düşünme.

Bu etmenlerden birinden ya da diğer etmenlerden de yüksek puan almayı içermektedir. Annenin bu tutumları baba katılımında negatif etki oluşturmaktadır (Gaunt, 2008).

C) Çocuğa Yönelik Etmenler: Çalışmalar, çocuğun bulunduğu cinsiyet baba katılımında etkili olduğunu göstermektedir. Babaların erkek çocuklarının yaşamlarına kızlarına oranla daha çok katıldıkları görülmektedir (Ivrendi ve Işıkoğlu, 2010). Bununla birlikte cinsiyet, babanın çocukla yaptığı etkinliklerde de farklılık oluşturmaktadır. Erkek çocuklarıyla bilgisayar oyunları ve banyo yaptırma gibi fiziksel etkinlikleri yaparken, kızlarıyla sözel iletişim kurmayı ve zihinsel açıdan desteklemeyi tercih etmektedirler (Lindsey, Mize ve Pettit, 1997; Ünüvar, 2008). Bazı çalışmalar da cinsiyetin baba katılımında bir etkisi olmadığını ileri sürmektedir (Dubowitz ve diğerleri, 2001; İzci, 2013; Roopnarine ve diğerleri, 1995; Sımsıkı ve Şendil, 2014). Baba katılımında çocuğun yaşıda önemli bir etkidir. Çocuğun küçük yaşta olması babanın çocukla olan etkileşimini arttırırken (Gracia, 2014), bazı çalışmalarda çocuğun yaşının babanın çocuğun yaşamına olan katılımında etkisi olmadığını ileri sürmektedir (Ünlü, 2010). Baba katılımını çocuk sayısı da etkilemektedir. Çocuk sayısı bir olan ailelerde babanın katılımı artarken, çocuk sayısı çoğaldıkça babanın çocukla geçirdiği sürede azalma olmaktadır. Buradan anlaşılabacağı üzere, çocuk sayısı babanın çocuğuyla geçirdiği zamanla ters yönlü ilişkiyi ortaya koymaktadır (İzci, 2013; Sımsıkı ve Şendil, 2014). Çocuğun kolay veya zor mizaca sahip olması da babanın katılımını etkilemektedir. Kolay mizaç iyi yönde etkilerken zor mizaç kötü yönde etkilemektedir (Pleck, 2007).

D) Boşanma Olduğunda Babanın Katılımı: Çocukla baba beraber yaşıyorsa katılıma olumlu etki ederken, anne-babanın ayrı olması olumsuz etkilemektedir (Downer ve Mendez, 2005).

2.8. Anne Bekçiliği

Anne bekçiliği olarak nitelendirilen, sadece annelere atfedilmekten ziyade babaların da ortaya koydukları davranışlar olarak ifade edilmektedir (Allen ve Hawkins, 1999). Fakat, araştırmaların anne bekçiliğine yönelik olduğu görülmektedir. Yani anne bekçiliği, ailedeki görev ve sorumluluklarda anne-babaların paylaşmasını, annelerin tutumları üzerinde etkili olan annelik ve babalık konusundaki fikir dizisi; annelerin olması gerekeni katı olarak nitelendirdiği bununla birlikte önemli bir annelik kimliğinin olduğunu kendisiyle beraber çevresindekilere de onaylatmak için kadınların sahip olması gereken görevleri devam ettirmektir (Allen ve Hawkins, 1999).

Anne bekçiliği, babanın katılımı ve evlilik ilişkisi üzerinde kötü bir etkiye sebep olmaktadır. Bekçiliğin olmasının nedenlerin anneye ait depresyon, evlilik uyumu gibi bazı durumlarla ilişkisi olduğu bilinmektedir (Gaunt, 2008).

Allen ve Hawkins (1999) annelik bekçiliğini, annelerin yetilerine ve ailedeki sorumluluklarını da belirterek olması gereken ve görevler, annelik kimliğini onaylamak ve değişik aile sorumlulukları olarak üç şekilde belirtmektedir. Baba katılımını yöneten ve denetim altında tutan annelerin burada yüksek puan alacakları öngörülmektedir.

Anne bekçiliğine nelerin sebep olduğuna bakılması lazımdır. Yapılan çalışmalar, kadınlar ilişkilerini az kararlı bulduklarında, endişeli ya da depresif ise bekçilik rolüne daha çok büründükleri görülmüştür. Kadınların uç noktalarda cinsiyet rollerine sahip olmaları da bekçilik davranışına sebep olmaktadır. Yine annelere ebeveyn olarak fazla olanak tanınması da annelik rollerinde fazla denetimci olma durumunu ortaya çıkarmaktadır (Özdemir, b.t.).

Annelerin mükemmeliyetçi yaklaşımları çoğunlukla bir tercihten ziyade kültürel etmendir. Yine annelik bir kadın için oldukça önem arz etmekte ve kendini bu kimlik üzerinden ifade etmektedir. Bu durumda eksiklikleri olması benliğini zedeleyici bir kanı oluşturur. Bu nedenle kadınlar annelik rolünü en iyi şekilde sergileme davranışında bulunmaktadır. Dolayısıyla anne bekçiliği de üst seviyede meydana gelmektedir. Kadınların bu durumu fark etmeleri babaların üzerindeki baskıyı kaldırarak beraber hareket etmelerine olanak sağlar ve ebeveynlik gelişiminde olumlu ilerleme meydana gelir (Özdemir, b.t.).

2.9. Ebeveyn-Çocuk İlişkisine Yönelik Modeller

Aile Sistemleri Kuramı, annelerin babaların davranışları üzerinde etkili olduğu gibi babaların da annelerin davranışları üzerinde etkisi olduğunu ifade etmektedir (Bowen, 1966;

Kerr ve Bowen, 1988) aile, fertlerin birbirleri üzerinde etki oluşturmak üzere iletişimde oldukları sosyal bir yapıdır. Ailede üyeler, bir bütünün ortak parçalarıdır. Yani ailedeki bir durum üyelerin hepsinde etkiye sebep olabilir. Bu model, kişilerin bütün hayatı boyunca ailesiyle bir etkileşim halinde olduğundan hayatı boyunca bedensel ve ruhsal açıdan önem arz ettiğini ifade eder. Aile düzeninin öz düzenleme sağlayabilmesi yeni durumlara kendini hazırlamasına ve çevreye adapte olabilmesine fırsat sağlar. Örnek verecek olursak, babanın işten ayrılması ve annenin geliri sağlamayı üstlenmesi üyeler arasındaki organize olma durumudur (Schermerhorn ve Cummings, 2008). Ailede parçaların bütüne bağlı olmasından ötürü, baba-çocuk etkileşimin kalitesi anne ve babanın arasındaki etkileşimle bağlantılıdır (Galovan, Holmes, Schramm ve Lee, 2014). Ebeveyn olarak babaların katılımı ailede önemli rol oynar. Eşler birbirlerine karşı sorumluluklarını yerine getirdiklerinde ve birbirlerini desteklediklerinde, çocuklarına da gerekli ilgiyi gösterirler (Hohmann-Marriott, 2011).

Cabrera ve Fitzgerald, Bradley ve Roggman (2014), öncelikle 2007'de ifade ettikleri anne babalığın, fiziksel ve duygusal durumlardan etkilendiğini ve babaların çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren etkileşimde olduğunu söyleyen Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler modeli (1979, 1986) ve Belsky'nin süreç modelinden (1984) yola çıkan, Baba-Çocuk Etkileşimlerinin Ekolojisi Modeli'nin 2014'te daha geniş çaplı halini göstermişlerdir. Burada, ortam içinde detayları (gelir durumu, babanın çalışma hayatı, arkadaşları) ifade edilmektedir. Baba-çocuk arasındaki etkileşim ve baba katılımının çocuğun gelişiminde etkisi üzerinde çeşitli çalışmalar yapılarak bize önemini göstermektedir. Çocuğun içerisinde bulunduğu gelişim dönemiyle baba katılımı doğrudan bağlantılıyken yaşam boyu çocukta etki bıraktığı gözler önüne serilmektedir. Babanın etkileşiminin bireyler arasında meydana geldiğini ve iletişim bağının birbirini etkilediğini ifade eder. Yani bu durumda, çalışmalar hayat boyunca babanın rolü önündeki engellemelerin ortadan kalkmasında fayda sağlayabilir. Bu kuramda, çocukluk tecrübeleri, etnik yapı ve bulunulan ortam içerisindeki yaşanmışlıkları, erkeklerin baba olmayı nasıl ifade ettikleri üzerinde durarak bunlar arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışır. Örnek verecek olursak, babanın maddi durumu, sadece çocuklarının mutluluğunu değil anne ve bütün fertler arasındaki kaygı durumu üzerinde etki oluşturduğunu gösterebilir. Aynı şekilde, sağlık veya ihtiyaca yönelik durumların yer alması, babanın maddi durumu üzerinde ve eşi ile arasındaki etkileşimin kalitesini belirleyebilir (Varol, 2022).

Bronfenbrenner (1979, 1986), bireyin gelişimi ekolojik olarak ifade etmeye çalışmıştır. Ekolojik modelde, çocuğun gelişim düzeyi çeşitli sistemlerde farklı şekillerde etkilenebilmektedir. Bu durumda, bireyin duygusal olarak çevresiyle olan ilişkisinden bahseder. En yakınından en uzağa doğru sistemler şu şekildedir: mikrosistemler (anne baba,

arkadaşlar, öğretmenleri ve diğer yetişkinlerle olan ilişkileri); mezosistemler (mikrosistemler arasındaki etkileşimler), ekzosistemler (örneğin anne babanın patronu ya da arkadaşıyla olan ilişkisi), makrosistemler (siyasi ve sosyal yapılar) ve kronosistemler (tarihsel dönemler ve çocuğun gelişim dönemleri).

Ekolojik sistemler modeli, 1940 ve 1950'lerde yer alan geleneksel anne-çocuk etkileşiminden bahsetmeyen daha detaylı çalışmalar yapılmasına olanak tanımıştır. Baba ile çocuk arasındaki ilişkinin önemiyle bağlantılı olarak, Bronfenbrenner'ın bu kuramında; ailedeki diğer çocuklar, çocuğun arkadaşları, öğretmenleri ve diğer yetişkinlerle ilişkisinin etkileri, eşler arasındaki bağ, anne babanın işi, siyasi ve sosyal yapıların çocuklar üzerindeki etkisini incelemeye yönelik fayda sağladığı görülmektedir (Pleck, 2007).

Belsky'nin (1984) süreç modeli, Bronfenbrenner'ın ifade ettiği durumların hayat bulmuş hali olarak ifade edilebilir. Belsky, Bronfenbrenner'ın "sistem" kavramından ziyade, anne babada meydana gelen etkilerin çocuklardaki durumlarına bakar. Yani belirli mezosistem (örneğin evlenme durumu) ve ekzosistem (örneğin anne baba işi) etkilerini açıklamaya çalışır. Çocuğun gereksinimleri için gereken anne baba, anne-baba ve çocuk ilişkisini önemseyen bir süreci ifade eder.

Belsky (1984), kişiliğin anne-babayla nasıl bir bağlantısı olabileceği konusunda ele alan ilk kuramcılardandır. Bu modele göre, anne babalığın üç önemli ortaya çıkardığı durum bulunur: anne babanın kişisel nitelikleri ve kişilikleri, çocuğunun kişisel nitelikleri, ortama yönelik kaygı ve yardım etkenleri. Bu durumlardan en önemlisinin anne babanın kişisel özellikleri ve kişiliği olduğunu ileri sürer. Anne babanın kişisel nitelikleri ve kişiliği, duygu durumları, düşünceleri, tutum ve tavırları çocuk üzerinde etkiye sahiptir (Kochanska ve diğerleri, 2004).

Epstein'in okul, aile ve toplumun üçlü etkileşiminden bahseden kuramı, okulların ailelere olan yaklaşımının ailelerin çocuklarına ne kadar önemseddiği üzerinden aktarmaya çalışır. Öğretmenler, çocukları öğrenci olarak görmekten ziyade aileye de eğitim içerisinde yer vermesi gerekmektedir. Bununla beraber eğitimin, hem ailenin hem de toplumun ayrılmaz bir parçası olduğunu unutmamalıdır. Burada ifade edilen, aile, okul ve toplum üçgeninin birbiriyle olan etkileşimi sonucu faydasını görerek çocuklar için uygun planlamaların yapılmasına olanak sağlaması için beraber hareket etmelerinin gerekliliğidir (Epstein, 2019). Epstein'in bu modelinde 6 çeşit katılım türü yer almaktadır. Bunlar: anne baba olma, etkileşimde bulunma gönüllülük, evde eğitim, karar verme, toplumla beraber hareket etme şeklindedir. Joyce Epstein'in modeli, aile katılımında önemli rol oynamıştır. Epstein, çocukların sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişmesinde ev, okul ve toplum modeli önemli

derecede etki etmektedir (Epstein, 2001 akt. Demircan, 2018). Epstein aile katılımını, anne-baba ve çocuğun okuldaki aktivitelerde, çocuk için destekleyici tüm etkinliklerde, yönetimle ilgili karar verme durumlarında bir arada hareket etmek şeklinde açıklamıştır (Epstein ve diğerleri, 2002). Buradan yola çıkılarak aile katılımının her alanda kapsayıcı olduğunu ifade etmek gerekir.

Aile Katılım Süreci Modelini, Hoover-Dempsey ve Sandler 1995'te ifade etmiştir. Bu kuram içerisinde anne babaların katılım kararını vermesinde en temel durumun duygusal kökenli olduğunu dile getirmiştir. Ebeveynlerin, çocuğun eğitiminde katılım çeşitlerini seçerken duygusal etmenleri göz önüne alarak sınıflama yapmıştır. Bunlar; anne babanın görevlerinin özellikleri, özbenliği, okuldan gelen katılım teşviği şeklindedir. Kuramda ifade edilen anne baba katılımında bu durumlar etkili olmaktadır. Anne ve baba katılım göstermek istediklerinde bildikleri, yetenekleri, hayata bakış açısı ve ayırması gereken vakit, öğretmenin istediklerini algılaması ve çocuğunun onunla etkileşimi sonucu biçimleneceğini söylemektedir (Hoover-Dempsey ve Sandler, 1995 akt. Demircan, 2018).

Bir başka model de Swap'ın Okul Aile İlişkileri Modeli'dir. İçerisinde, kollayıcı, geçişli, çeşitlendirilmiş, müşteri ve eşli model bulunmaktadır. Koruyup kollayan modelde eğitici ve ebeveynler arasında gizli bir bağ meydana gelmektedir. Bu modelde çocuk eğitici tarafından okulda eğitilir. Ebeveynlerden istenen ise çocuğun temel gereksinimlerinin yerine getirmesi, çocuğun vaktinde okula gitmesinin sağlanmasıdır. Kollayıcı modelde ailelerin eğitim durumuna zarar vermesinden korkulduğu için eğitim vermeleri istenmemektedir. Geçişli modele bakıldığında çocuğun eğitime karar veren öğretmen iken aile burada yardımcı olma görevini üstlenir. Eğiticilere çeşitli bilgiler vererek evde de çocuğun gelişimi ebeveynler tarafından desteklenmeye çalışılır. Çeşitlendirilmiş model ise ebeveynler okuldaki eğitim hakkında bilgilendirilir ve çocuğunu tanıması onunla devamlı etkileşim halinde olması sağlanmaya çalışılması gerektiğine inanılmaktadır (Swap, 1993 akt. Abbak, 2008). Müşteri modelinde ebeveynler okulu sadece hizmet aldıkları bir kurum olarak görmektedir. Eğitici, ebeveynleri eğitim süreci hususunda bilgilendirir ve ebeveynler bu konuda fikir ileri sürebilen, kararlarda bulunan konumda yer alabilmektedir. Ebeveynler, kararları eğiticilerin dile getirdikleri bilgiler üzerinden almaktadır. Yani burada ebeveynler verilen eğitimden mutluysa sürecin iyi şekilde gittiği görülmektedir Eşli modelde de eğitici ve ebeveynler iki farklı uzman olarak ifade edilir. Eğitici eğitim hususunda bilgi sahibiyken, anne babalarda çocuğu ile ilgili konularda eğiticiye göre daha fazla bilgiye sahiptir. Bu nedenle karşılıklı etkileşimin sağlanması ve saygı duyma ön plandadır. Ebeveynlerin ve eğiticinin devamlı birbirleriyle iletişim halinde bulunması önem arz etmektedir. Program oluşturma ve karar

verirken ebeveyn-eğitici işbirliğine vurgu yapar. Çocuk merkezli bir modeldir (Swap, 1993 akt. Yağcı, 2015). Aile katılım konusunda asıl istenen modelin eşli model olduğu ifade edilebilir. Çünkü Yağcı (2015), bu modelde birtakım elzem durumların olduğunu söylemiştir. Ebeveynler ve eğitimciler arasında iletişimin sürekli olması ve çocuk ile ilgili bilgilerin her iki tarafı da kapsayacak şekilde aktarılması gerekmektedir. Eğitici aileye gereken yardımı verirken ebeveynlerinde katılım sağlarken istekli olması önemlidir. Kısacası aile katılımında yardımlaşarak etkileşim halinde bulunulmalıdır. Eğitici ve ebeveynlerin bir arada hareket etmeleri katılımın kalitesini önemli derece etkileyerek çocuğun gelişiminde fayda sağlamaktadır.

2.10. Konu ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde literatür taramasında ulaşılan Baba Katılımı ve Özbakım Becerileri ile ilgili araştırmalar, tarih sırasına uygun olarak özetlenmiştir.

Nugent (1991)'in 48 işçi sınıfı İrlandalı babanın doğum öncesi ve doğum sonrası dönemden yaşamın ilk yılının sonuna kadar bebek bakımına katılımını ve babaların çocuk bakımına katılımını etkileyen sosyal kültürel değişkenlerin incelendiği çalışma sonucunda, babaları bakımında katılım sağlayan bebeklerin, zihinsel gelişimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kingston ve Ellen (1995)'de bir program geliştirmişler ve bu programı sosyoekonomik düzeyi iyi olmayan ilkökul bünyesindeki gelişim geriliği olan 3-5 yaş aralığındaki 4 anasınıflı çocuğunun tuvalet alışkanlıklarını geliştirmek için uygulamışlar. 12 hafta boyunca günlük tuvalet tablosu kullanarak her bir çocuğa tuvalete çıktıklarında sözel olarak pantolon indirme ve kaldırmaları konusunda yardımcı olunmuştur. Çocuk başarılı ise oluşturulan tabloya çıkartma yapıştırılmıştır. Çocuğun başardığı durumlar dile de getirilmiştir. Tuvaletini yaptıktan sonra suyu açıp ellerini yıkamaları da istenmiştir. Programın 5. Haftasında altına kaçırma durumları olmuştur. Dolayısıyla çocuklara belirli zamanlarda sıvılar gösterilmiştir. 6. Haftada çocuk kendisi tuvalete gitmeyince yetişkin tarafından götürülmüş. 7. Haftada tuvalete gittiği zamanlar ileriye alınmıştır. Sözel ifadeler zaman içerisinde kalkmış ve çocuk tuvalete gitmek istediğinde teşvik edilmiş. Zamanla ödüllendirme ortadan kaldırılarak çalışma başarı ile neticelenmiş.

Onyskiw, Harrison ve Evans (1997)'in çalışmasında, anne-babaların çocukken yaşamışlıkları, evlilikte eşler arası paylaşım ve iletişim niteliğinin incelendiği çalışmada gözlemler sonucunda ev ziyaretleri esnasında 66 anne ve babanın bebekleriyle birebir iletişim kurdukları görülmüştür. Anne-babalar anket de doldurmuştur ve burada elde edilen verilerde anneler için çocukluklarında yaşadıkları durumlarla ebeveynlik ilişkisinin niteliği arasında

anlamalı bir farklılık bulunamamıştır. Babalar için, birliktelik evlilik paylaşımının bir işlevi olarak farklılaşmaktaydı, çocukken yaşadıklarını daha az iyi düşünen fakat daha uygun seviyede evlilikte paylaşım sağlayan babaların görev ve sorumluluklarının bilincinde daha fazla oldukları saptanmıştır.

Öğüt (1998)'ün babalarla yaptığı araştırmasında, çocuğun bakımı ve diğer hususlarda ilgilenilmesinde anneler daha fazla görev almaktadır, babaların ise bakım konusunda kendi başlarına çocuklarıyla düşük oranda ilgilendikleri görülmüştür. Aynı zamanda çocukla ilgili kararların çoğunu annelerin aldıkları görülmektedir. Babalar daha çok erkek çocuklarının bakımıyla ilgilenmektedir. Çalışmaya katılan babalar ise çocuklarıyla etkileşim halinde olduklarını ve karşılıklı iletişim halinde olduklarını ifade etmişlerdir. Çalışmadaki verilere bakıldığında babaların çocukların günlük bakımına en az katıldıkları görülmüştür. Diğer taraftan babalar çocukları gece uyanıp ağladıklarında veya elzem bir durum olduğunda ilgiyle yaklaştıklarını dile getirmişlerdir. Genellikle babalar çocuklarıyla yemek saatlerinde bir arada olduklarını veya televizyon izledikleri vakitlerde katılım gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Çalışmada çocukların cinsiyetine göre babaların katılım aktiviteleri değişmektedir. Örneğin erkek çocuklarıyla daha çok bilgisayar oyunu oynadıkları, kendi işleri esnasında çocukların katılmasına fırsat verdikleri, banyo yaptırdıkları görülürken; kız çocuklarıyla sözel etkileşim ve küçük kas becerilerine dönük etkinlikler yaptıkları saptanmıştır. Küçük yaştaki çocuklarıyla babalar daha fazla ilgilenirken; oyunlarda ise hareketli oyunları tercih ettikleri görülmüştür. Eşleri çalışan veya ev hanımı olma durumlarına bakıldığında çalışan eşi olan babaların çocuklarıyla daha fazla birlikte yemek yedikleri görülmüştür. Sosyoekonomik düzeyde baba katılımı üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Dinçer ve Demiriz (2001), cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumları ile özbakım becerileri arasındaki ilişkiye bakmıştır. Araştırmaya Ankara'da 5-6 yaş okul öncesi eğitim alan ve almayan toplam 513 çocuk ve onların anne babaları katılmıştır. Veriler anket ile toplanmıştır. Bu anket formu "Portage Kontrol Listesi, Seattle Testi ve Denver II. Gelişimsel Tarama Testi"nin özbakım alanlarından meydana getirilmiştir. Anket formunun ilk kısmında çocuğu tanıtıcı sorulara, ikinci kısımda öz bakım becerilerine yönelik davranışlara dönük sorular ve anne babalara çocuklarının bu davranışları hangi sıklıkla meydana getirdiklerini soran sorulara yer verilmiştir. Çalışma sonucunda, çocukların özbakım becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunamazken okul öncesi eğitim alıp almama durumları arasında bir ilişki bulunmuştur.

Dubowitz, Black, Cox, Kerr, Litrownik, Radhakrishna ve Runyan (2001)'ın erken çocukluk döneminde çocuğu olan 855 baba ve çocukları ile yapılan çalışmada, babaların

çocuklarının yaşamına katılımları onların zihinsel gelişimleri üzerinde olumlu etki yarattığını ortaya koymuştur. Aynı zamanda, baba katılımının gelişmiş çocuk işlevselliğiyle bağlantısı olduğu görülmektedir. Babası ile iletişim halinde olan çocukların daha kuvvetli sosyal ilişkiler kurarak daha olumlu benlik algısına sahip oldukları saptanmıştır. Çocuğun cinsiyeti ve ırkı babasıyla kurduğu ilişkiye göre farklılık göstermemektedir.

Gürşimşek, Kefi ve Gırgın (2007)'in babaların, okul öncesi dönemdeki çocuklarının yaşamına katılımı farklı değişkenler açısından incelendiği çalışmada 173 babanın verileri neticesinde; babaların yaşı, eğitim seviyesi ve anne-babanın tutumlarında uzlaşımları ile babaların eğitime katılım düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Ancak babaların çocuklarıyla bir arada bulundukları zaman ve okul öncesi dönemde çocuklarının aldıkları eğitimin onların gelişimlerdeki etkisine yönelik görüşleriyle katılımları arasında anlamlı bir bağlantı bulunmuştur.

Çatıkkaş (2008)'in okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların katılımları farklı açılardan bakıldığı çalışmada, okul bir kuruma giden çocukların babalarının katılım düzeylerinde babaların yaşları, evli ya da boşanmış olma durumları ve meslekleriyle anlamlı bir ilişki bulunmadığı, öteki değişkenler (anne ve babanın eğitim düzeyi, annenin mesleği, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, sosyoekonomik düzey) ile baba katılımlarında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

Ünüvar (2008)'in babaların, 3-6 yaş grubundaki çocuklarıyla bir arada bulundukları vakitlerin özelliği belirlenip geliştirilmesi için yapılan doktora tezinde, babalar çocuklarıyla bir arada bulundukları vakitlerin niteliğini iyi (iyi = 3.40-4.19) düzeyde olduğuna ulaşılmıştır. Anneler de babaların çocuklarıyla bir arada bulundukları vakitleri çoğunlukla iyi düzey olarak ifade etmektedirler. Bu şekilde ifade edilse bile anne ve babaların görüşlerinde farklılıklar saptanmıştır. Yani babalar, çocuklarıyla bir arada oldukları vakitlerin kalitesinidaha yeterli görmektedirler. Babaların çocuklarıyla bir arada oldukları vaktin niteliği, babaların yaş, eğitim seviyesive çocuklarının cinsiyetine göre değiştiği görülmüştür.

Şahin ve Özbey (2009)'in aile katılım çalışmalarının okul öncesi eğitim verilen kurumlardaki babaların katılımı önemiyle ilgili yapılan çalışma neticesinde; okuldaki faaliyetlerde babaları yer alan çocukların akademik daha başarılı ve problemlili davranışları da az olmaktadır. Babalar için okuldaki faaliyetler kolay olursa bu faaliyetlerde bulunma durumlarında artış olmakta ve daha düzenli katılabilmekte ve çocuklarının hayatlarında daha aktif rol alabilmektedir. Birçok baba, spor faaliyetlerine ve alan gezilerine sınıftaki etkinliklerden daha çok katılmak istemektedir. Kadın ve erkek rollerinde toplumda farklılaşan rolleri sebebiyle ebeveynlerin sorumluluklarını belirgin sınırla ayıramamaktadır. Bu

doğrultuda babalar çocukların bakım ve eğitimlerinde bulunma mecburiyeti meydana gelmiştir. Bu sebeple babaların okul öncesinde aile katılım etkinliklerinde yer almaları gerekmektedir.

Nkwake (2009), anne ve babaların gözünden babaların katılım durumlarına bakmıştır. Çalışmada yer alan babaların %66.2'si vakitlerinin çoğunda çocuk bakımına katıldıklarını ifade etmiştir. Aynı şekilde annelerin %63.2'si de eşlerinin vakitlerinin büyük kısmını çocuk bakımına harcadıklarını söylemişlerdir. Araştırmanın sonucunda eğitim düzeyi ile baba katılım düzeyi arasında doğru orantı olduğu görülmüştür. Ancak evlilik memnuniyeti ile babaların katılımı arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

Taşkın ve Erkan (2009) babaların 2-9 yaş çocuklarına ilgi gösterme düzeylerine verilen baba eğitim programının etkisini incelemişlerdir. Programa katılan 14 babanın, verilen eğitim ile çocuklarla oyun oynama, beraber dışarıda bulunma, sözel iletişimde bulunma, onlara yeni şeyler öğretme, bakımlarına ilgi gösterme durumlarında çoğalma olmasını sağlamıştır.

Ünüvar ve Senemoğlu (2010), 3-6 yaş grubundaki çocukların babalarıyla olan iletişimlerinin kalitesini saptamak ve gelişmesini sağlamayı hedeflemişlerdir. Bu hedef doğrultusunda uygulanan Baba Eğitim Programı'nın olumlu etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Bununla beraber çalışma sonucunda anne ve babalar, babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanı kaliteli olarak ifade etmişlerdir.

Pekkarakaş (2010)'ın babaların eğitime katılmaları ve çocuk yetiştirmeleri arasındaki bağlantıya bakıldığı çalışmada; eğitim seviyesi iyi olan babalarla düşük olan babalar karşılaştırıldığında yüksek olanların daha geleneksel çocuk yetiştirme tutumlarına yer verdikleri gözlemlenirken, lisansüstü eğitim seviyesi olan babaların lise mezunu olanlara nazaran daha gelişmiş çocuk yetiştirme davranışları sergiledikleri gözlenmiştir. Babaların eğitim seviyesiyle katılımları incelendiğinde eğitim seviyeleri arttıkça aile katılımlarında düşüş olduğu gözlenmiştir. Araştırma neticesinde mesleği serbest olanların, kamuya bağlı kurumda çalışan babalarla karşılaştırıldıklarında daha çok geleneksel tutum sergiledikleri görülürken, özelde çalışanların işverenlere göre okula dönük katılımlarının arttıkları görülmektedir. Beraberinde annelerin mesleklerine bakıldığında kamuda çalışan annelerin serbest meslek sahibi olan annelere göre geleneksek yaklaşım sergiledikleri saptanmıştır. Sosyoekonomik düzey arttıkça babaların geleneksel tutum eğilimi yükselirken okul ve aile temelli katılımları azalmıştır. Çocuk sayısına bağlı olarak geleneksel tutum sergilemelerinde düşüş görülürken ilk çocuk sahibi oldukları yaşları yükseldikçe geleneksel tutuma yöneldikleri görülmüştür. Kasabada ikamet eden babaların ilde ikamet edenlere göre geleneksel tutumu yüksek çıkmıştır. Babaların çocuklarına ayırdıkları vakit arttıkça daha

modern tutum sergiledikleri saptanmıştır. Ayrılan zamanın azalması okul ve aile temelli katılımları arttırmış olduğu gözlenmiştir.

Kuruçırak (2010)'ın çalışmasında, 4 ay ile 1 yaş arasında bebeği olan babaların, bebek bakımına katılımlarında babalık rolleri ile ilgili bağlantıya bakılmış ve bulgulara göre babaların; ilgilenenleri “iyi” baba, ilgi göstermeyen ise “kötü” baba şeklinde ifade edilmiş, birçok baba babalık için kendilerine örnek olabilecek herhangi bir kimse bulunmadığını, genellikle bebek bakımının annelerin görevi olduğu düşünceleri, arzu ederlerse ve haftasonu bebeklerinin bakımında rol aldıkları ve bebekleriyle ilgilendiklerinde etraftan gelen düşünceleri önemsemediklerini ifade ederken daha çok bez değişiminin onları zorladıklarını dile getirmişlerdir.

Meral ve Cavkaytar (2012)'in 41 anne ve baba katılımı ile gerçekleştirilen çalışmasının sonucunda baba katılımının ebeveynlerin değerlendirmelerine göre genele bakıldığında yüksek çıkmıştır. Babalar katılım gösterse de her iki ebeveynin görev ve sorumluluklarına bakıldığında babaların “Çocuk Bakım Sorumlulukları” düşük çıkarken diğer alt katılım alanları yüksek olduğu görülmüştür. Genelde bakımda annelerin sorumlu olduğu saptanmıştır. Bununla beraber sosyoekonomik düzeye bakıldığında baba katılımına bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Cabrera ve Bradley (2012)'in Latin babalar ve çocukları ile yapılan çalışmasında, çocuklarıyla erken dönemlerde iletişimi kuvvetli olan ve daha fazla katılım sağlayan babaların çocuklarıyla bağları daha sağlıklı olduğu görülmüştür. Babaların sahip oldukları kişilikler ve tecrübelerinin (kültür, göçebe hayatı, güdülenme ve maddi, sosyal ve insan sermayesi gibi) , babanın kendi babasıyla kurduğu ilişkisiyle bağlantısı olduğuna ulaşılmıştır. Eşler arası uyum ve anne babanın çocukla olan bağı gibi baba katılımını etkileyen birçok durum olabilmektedir.

Kılıçgün (2013)'ün 36-72 aylık çocukların özbakım becerilerini ebeveynlerinin ne kadar desteklediğine yönelik Özbakım Becerilerinde Ebeveyn Desteği Envanteri geliştirdiği çalışmasında, envanterin geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılarak tanımlayıcı istatistik değerleri hesaplanmış ve yüzdelik, z ve T puanları bulunmuştur. Araştırmaya 456 anne-baba katılmıştır. 5'li Likert yapıda olan envanterde 62 madde yer almaktadır. Envanterde özbakım becerileri “Temizlik ve Düzen” (19 madde), “Beslenme” (14 madde), “Giyinme” (16 madde), “Kişisel Güvenlik” (8 madde) ve “Dinlenme” (5 madde) alt boyutları vardır. Envanterin özbakım becerilerindeki anne baba desteğini açıklayıcılık düzeyi %49.52, kriter geçerliği .89 ve güvenirliği için yapılan Cronbach-alpha iç tutarlık katsayısı .96'dır.

İzci (2013)'nin okul öncesi dönemde olan 84 Türk baba ile yapılan çalışmada babaların çocukların hayatlarına katılımlarını incelemek amacıyla bir anket aracı geliştirilmiş. Anket ile

babaların çocuklarıyla bir arada bulundukları zamanı, etkinlik türlerini ve baba katılımına etki edebilecek etmeleri (yaş, eğitim seviyesi, sosyoekonomik düzey, çalışma saatleri) incelenmiştir. İncelemelere bakıldığında babaların mesleği, sosyoekonomik düzey, evlilik süreleri, çocuk sayısı ve babaların çalışma saatlerinin çocuklarıyla etkileşimlerinin özelliği anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Sonuçlar ise babaların ulaşılabilirliği, görevleri ve katılımı dikkate alınarak tartışılmıştır.

Jones ve Mosher (2013), çocuklarıyla beraber ve ayrı yaşayan babaların katılımlarını ölçmek için son 4 hafta, 0-5 yaş gurubu çocukları ile beslenme, banyo yaptıırma, giysi ve alt değiştirme, hikaye okuma ve oyun oynama etkinliklerini ne kadar sık yaptıklarına bakılmış; 5-18 yaş grubu ile de gün içerisinde neler yaptıkları ile sohbet, yemek yeme, ev ödevlerinde destek olma, arkadaşlarıyla olan iletişimleri hakkında sohbet etmeleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda 0-5 yaş gurubu ile beraber yaşayanların %96'sı her gün ya da haftada birkaç kez beraber yemek saatinde olduklarını, %98'inin aynı şekilde oyunlarında yer aldıkları, %90 giysi ve alt değiştirdikleri saptanmıştır. Çocuklarından ayrı yaşayan babalar ise %30'unun haftada birkaç kez yemek yedikleri, %39'u haftada birkaç kez oyunlarına katıldıkları, %31 aynı şekilde banyo yaptırdıkları ve giysilerini değiştirdiklerini dile getirmişlerdir.

Şahin ve Demiriz (2014)'in çalışmasında, babaların görev ve sorumluluklarını benimsediği ve evdeki katılımları ilk çocukta daha yüksek olmaktadır. İki ve daha çok çocuğa sahip babaların, tek çocuğu olan babalara göre babalık görevlerinde ve ev katılımlarında daha düşük çıkmıştır. Babaların yaşlarıyla bağlantılı olarak aile katılım seviyeleri de artmaktadır. Babanın eğitim ve sosyoekonomik seviyesi arttıkça babalık görevleri algısı ile aile katılım düzeyleri de artmaktadır. Babanın ilk çocuğunun olduğu yaş arttıkça aile katılım seviyeleri de artmaktadır. Aile katılım çalışmalarına katılım ile babalık rolü algısı arasında doğru orantı olduğu görölmüştür.

Aydoğmuş (2018), 48-72 aylık çocukları olan babaların katılımını çocukların bilişsel stilleri cinsiyetleri, yaşları, kardeş sayıları ve babaların eğitim ve sosyoekonomik seviyesine göre değişip değişmediğine bakılmadığı çalışmada; 48-72 ay arasındaki çocukların tepki verdikleri zaman ile cinsiyetleri, kardeş sayıları, yaşları ve babaların eğitim seviyelerinde ilişki bulunmadığı görölmüştür. Sadece çocukların baba eğitim seviyeleriyle çocukların tepki süreleri arasında ilişki bulunmuştur. 48-72 aylık çocukların yanlış yapma sayılarında da yaşın, cinsiyetin, kardeş sayısının, babaların eğitim ve sosyoekonomik seviyelerinde etkisi olduğu görölmüştür. Ancak Baba katılımının alt boyutları ile tepki sürelerinde bir ilişki bulunmamıştır.

Kılıç ve Şahin (2018)'in çalışmasında, anaokuluna devam eden çocukların babalarının yaşamlarına katılımlarını incelemek amacıyla Ankara, Trabzon ve Erzurum merkez ilçelerinde bulunan bağımsız ilçelerde çocuklarına devam eden 870 babanın katılımıyla yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Keyfi meşguliyet alt ölçeği Ankara, Trabzon ve Erzurum vakalarında babanın yaşı, eğitim durumu ve evlilik şekline göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir; Trabzon'da çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Dikkat ve yakınlık alt boyutunda evlilik türüne göre Ankara, Trabzon ve Erzurum illerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur; Trabzon ve Erzurum illerinde çocuğun cinsiyetine ve babanın yaşına, Ankara ve Trabzon illerinde babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Birinci Basamak alt boyutunda evlilik türüne göre Ankara, Trabzon ve Erzurum illerinde anlamlı farklılık saptanmış; babanın eğitim durumuna göre Ankara ve Trabzon illerinde anlamlı farklılık bulunmuştur.

Büyükceran (2021)'ın babaların katılımları ve çocuklarıyla olan ilişkilerine okul öncesi dönemde çocuğu olan babalarla yaptığı çalışmasında, baba katılım seviyeleri babaların yaşlarıyla ilişkilendirildiğinde değişkenlik olduğu görülmüştür. Yaşı küçük olan babaların katılımları yüksek iken yaşları ilerledikçe katılımın azaldığı saptanmıştır. Aynı şekilde öğrenim durumlarının baba katılım düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında eğitim seviyesi arttıkça babaların katılım düzeyi arttığı ifade edilmiştir. Baba katılım düzeyleri babaların çalışma saatlerinin az veya çok olmasına göre değiştiği görülmüştür. Sadece kız çocuğuna sahip babaların, sadece erkek çocuğa sahip ve her iki cinsiyete sahip babaların katılım düzeyinden daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Babaların evli veya boşanmış olmalarının katılım düzeyleri üzerinde bir etkisi olmadığı görülmüştür. Bununla beraber baba katılım düzeylerinin babalarının çocuklarıyla ilişkisi ve hayat doyumu arasında olumlu yönde korelasyon olduğu saptanmıştır. Ayrıca çocuklarıyla iyi ilişkisi olan babaların, onların yaşamlarında daha etkin katılım sağladığı dile getirilmiştir.

Kıraçcı (2021)'nın çalışmasında ilk olarak Anne Bekçiliği Ölçeği-Anne Formunun özel gereksinimi olan çocuğa sahip annelere yönelik uygulanabilir bir ölçek olup olmadığına bakılmıştır. Ardından özel gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin bekçiliğe yönelik tutumları ve babaların katılımları özel gereksinimli çocuğa yönelik (yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, özel gereksinim durumu ve bir kuruma gidip gitmediği) ve anne babaya yönelik (yaş, eğitim seviyesi ve sosyoekonomik düzeyi) değişkenler açısından ele alınmıştır. Daha sonra özel gereksinimi olan çocuğa sahip annelerin bekçilik çeşidi tespit edilip babanın bu çeşide göre katılımlarında değişiklik olup olmadığı incelenmiştir. Anne bekçiliği ile baba katılımı arasında bir ilişki var mı yok mu tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın örneklemi özel

gereksinimi olan okul öncesi çağında çocuğa sahip 255 anne ve baba çiftidir. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, Anne Bekçiliği Ölçeği Anne Formu ve Baba Katılım Ölçeği kullanılmıştır. SPSS programı ile veriler analiz edilmiş ve çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Anne Bekçiliği Ölçeği-Anne Formunun uygulanabilir geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir. Annelerin, babaları motive edici tutumlarıyla onları engelleyici tutumları arasında ters yönde ilişki bulunmuştur. Özel gereksinimi olan çocuğun anne bekçiliği ve babasının katılımında çocuğun cinsiyet, tanısı, bir kuruma gidip gitmemesi etkiliyken yaş ve kardeş sayısının etkili olmadığı görülmüştür. Anne babalara yönelik değişkenlerde anne bekçiliğinde anne yaşı ebeveynlerin eğitim seviyesi ve sosyoekonomik durum etkiliyken, babanın yaşında bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Baba katılımında ebeveynlerin eğitim düzeyi etkili olurken yaşlarının bir etkisi olmadığı söz konusudur. Araştırmaya katılan annelerin anne bekçiliği tiplerinden “kararlı anneler” olduklarına ulaşılmıştır. Bekçilik çeşidine göre de baba katılımını etkiledikleri görülmüştür. Annelerin baba katılımını önleyici tutumları baba katılımını olumsuz etkilemektedir ve motive eden tutumları ise baba katılımını olumlu etkilemektedir.

Moluz (2022)’un çalışmasında baba katılımıyla baba ve çocuğun birlikte hareket ederek anne-baba ve çocuk ortak yaşantıları incelemeyi hedeflemiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmış olup İç Anadolu’da bir şehirdeki özel anaokulunda öğrenim gören çocuk ve onların ebeveynlerinden veriler elde edilmiştir. Araştırmanın hedefi doğrultusunda baba ve çocuğun bir arada olacağı etkinlikler planlanarak ev ortamında uygulanıp okula geldiklerinde çocuklarla etkinlikler üzerinden konuşulmuştur. Veri toplamak amacıyla gözlem, görüşme, yazılı dönütler ve araştırmacı günlüğü kullanılmıştır. Veriler, içerik analizi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde baba katılımlı çocuklarla gerçekleştirilen etkinlikler anne-baba ve çocuklar açısından pozitif olarak değerlendirilmiştir. Babalar ve çocuklarla beraber çocukların istek ve ihtiyaçları ışığında yapılan etkinlikler çalışmaya katılanlar açısından gönüllülüğü arttırmış ve mutlu deneyimler edinmelerini sağlamıştır. Çalışmada çocukların düşüncelerinin ne denli önemli olduğu üzerinde durulmuştur.

Varol (2022)’un çalışmasında 5-6 yaşında olan çocukların prososyal davranışlarının babaların anne bekçiliği tutumlarına yönelik görüşlerinde baba katılımının rolünü belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma tarama modeliyle yapılmış nicel bir araştırmadır. Araştırma sonucunda çocukların prososyal davranışlarını tespit etmek amacıyla kullanılan Çocuk Prososyallik Ölçeği-Öğretmen Formu puanları çocuğun cinsiyeti, bir kuruma gitme süresi, annesinin yaşı, eğitim düzeyitespit edilen anne baba tutumu, babanın yaşı, eğitim düzeyi ve

boş vakitlerinde neler yaptığına yönelik değişkenlik tespit edilirken; kardeş sayısı, kaçınıcı kardeş olduğu, annenin mesleği, evlilik süresi, babanın anne baba tutumunu algılayışı, boş vakitlerinde nerede olduğu, sosyal hayatı ve sosyoekonomik düzeye göre ise değişmemektedir. Anne Bekçiliği Ölçeği-Baba Formu Kontrol alt boyutundaki puanları anne yaş, eğitim seviyesi, mesleği, baba yaş, evli kalma süresi, babanın eğitim düzeyi, anne baba tutumlarına yönelik görüşü, boş vaktinde neler yaptığı, sosyal hayatı ve sosyoekonomik düzeye göre değişirken; çocuğun cinsiyeti, kuruma gitme süresi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, annenin anne baba tutumu görüşü ve babanın boş vaktinde neler yaptığına yönelik durumlarda değişiklik görülmemektedir. Anne Bekçiliği Ölçeği-Baba Formu Engel alt boyutu puanları anne eğitim seviyesi, babanın anne baba tutumu görüşü ve boş vaktinde nerede olduğu değişmekteyken; çocuğun cinsiyeti, kuruma gitme süresi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, anne yaş, mesleği, anne baba tutumuna yönelik görüşü, baba yaş, evli kalma süresi, eğitim seviyesi, babanın boş vakitlerinde neler yaptığı, sosyal hayatı ve sosyoekonomik düzeyine göre değişmemektedir. Anne Bekçiliği Ölçeği-Baba Formu Teşvik alt boyutu puanları anne baba tutumlarına yönelik görüşü ve boş vakitlerinde neler yaptığına yönelik farklılaşma varken; çocuğun cinsiyeti, kuruma gitme süresi, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, anne yaş, eğitim düzeyi, mesleği, anne baba tutumuna yönelik görüşü, baba yaş, evli kalma süresi, eğitim düzeyi, boş vakitlerinde neler yaptığı, sosyal hayatı ve sosyoekonomik düzeye göre farklılaşma olmamaktadır. Baba Katılım Ölçeği Temel Bakım alt boyutu puanları çocuğun cinsiyeti, kaçınıcı kardeş olduğu, anne eğitim düzeyi, mesleği, evli kalma süresi, baba eğitim düzeyi, boş vakitlerinde neler yaptığı, sosyal hayatı, sosyoekonomik düzeye yönelik farklılaşma varken; çocuğun bir kuruma gitme süresi, kardeş sayısı, anne yaş, anne baba tutumuna yönelik görüşü, baba yaş, anne baba tutumuna yönelik görüşü ve boş vakitlerinde neler yaptığına dönük farklılaşma olmamaktadır. Baba Katılım Ölçeği Keyfi Meşguliyet alt boyutu puanları çocuğun kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, anne eğitim düzeyi, mesleği, evli kalma süresi, baba eğitim düzeyi, anne baba tutumlarına yönelik görüşleri, boş vakitlerinde neler yaptıkları, sosyal hayatları ve sosyoekonomik düzeylerine yönelik farklılaşma mevcutken; çocuğun cinsiyeti, bir kuruma gitme süresi, anne yaş, anne baba tutumlarına yönelik görüşleri ve baba yaşına yönelik farklılaşma saptanmamıştır. Baba Katılım Ölçeği İlgı ve Yakınlık alt boyutu puanları çocuğun kardeş sayısı, kaçınıcı kardeş olduğu, babanın anne baba tutumlarına yönelik görüşü ve boş vakitlerinde neler yaptığına yönelik farklılaşma varken; çocuğun cinsiyeti, bir kuruma gitme süresi, anne yaş, eğitim düzeyi, mesleği, anne baba tutumuna yönelik görüşü, baba yaş, evli kalma süresi, eğitim düzeyi, boş vakitlerinde neler yaptığı, sosyal hayatı ve sosyoekonomik düzeyine yönelik

farklılaşma olmamaktadır. Baba Katılım Ölçeği toplam puanları çocuğun cinsiyeti, kaçınıcı kardeş olduğu, anne eğitim seviyesi, mesleği, evli kalma süresi, baba eğitim seviyesi, anne baba tutumuna yönelik görüşü, boş vakitlerinde neler yaptığı, sosyal hayatı ve sosyoekonomik durumuna göre farklılaştığı görülmekteyken; Baba Katılım Ölçeği toplam puanları çocuğun kardeş sayısı, bir kuruma devam süresi, anne yaş, anne baba tutumlarına yönelik görüşleri, baba yaş ve boş vakitlerinde neler yaptığına göre bir değişme söz konusu değildir. Baba Katılım Ölçeği ile Anne Bekçiliği Ölçeği-Baba Formu Teşvik alt boyutu doğru orantıda olumlu bir bağlantı vardır. Çocuk Prososyallik Ölçeği-Öğretmen Formu ile Anne Bekçiliği Ölçeği-Baba Formu Teşvik etmeniyle aynı doğrultuda az seviyede, Anne Bekçiliği Ölçeği-Baba Formu Engel ve Kontrol etmeniyle farklı doğrultuda az seviyede bir bağlantı vardır. Baba Katılım Ölçeği toplam puanı ve alt boyut puanları ile Çocuk Prososyallik Ölçeği-Öğretmen Formu toplam puanıyla aynı doğrultuda az seviyede bir bağlantı bulunmaktadır. Çalışma neticesinde Anne Bekçiliği Ölçeği-Baba Formunun Engel alt boyutu ile çocukların prososyal davranışlarıyla baba katılımının bir ilişkisi olduğu görülmektedir.

3.BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Araştırma modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama işlemi ve verilerin analizi hakkında açıklamalar yapılmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmanın yöntemi, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelidir. Nicel araştırmalarda araştırmacı çoğunlukla konu ile alakalı bilgileri farklı veri toplama yöntemleriyle toplar, verileri işler ve dönüştürür. Sonra ise topladığı verileri analiz eder ve bir rapor oluşturur (Gülbüz ve Şahin, 2018). Elde edilen verilerin özellikleri sebebiyle çoğunlukla tarama türünde çalışmaların bulguları hipotez test edilmemekte veya bir kuram meydana getirilmemektedir (Gorard ve Smith, 2006). Tarama türünde tespit edilen verilerin bağlantısına bakılabilir. Bu çalışmalar evrenin nitelikleri bağlamındaki ilişkiyi ifade ederken kullanılabilir (Gay, Mills ve Airasian, 2011). İlişkisel tarama modelinde aynı olmayan iki nicel değişken arasında bir bağlantı yada bir tepkinin korelasyon katsayısı şeklinde meydana gelmesidir (Fraenkel, Wallenve Hyun, 2012). İlişki niteliğinde korelasyon olarak belirlenen çalışmalarda amaçlanan asıl durum, değişkenlerin beraberken bir değişikliğe uğrayıp uğramadığıdır (Bekman, 2022).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocuklardır. Örneklemi ise okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık 400 çocuk ve onların anne-babalarından oluşmaktadır. Örneklemde yer alacak katılımcılar basit tesadüfi örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Basit tesadüfi örneklem yönteminde, çalışma grubundaki her bir kişinin seçilme durumu aynıdır (Çepni, 2018). Araştırmaya katılan anne, baba ve çocuklara ait demografik bilgiler Tablo 2 ve 3'te yer almaktadır.

Tablo 2

Çocukların demografik bilgileri

Cinsiyet		Yaş		Kardeş Sayısı			Okula Devam Süresi		
		48-60 ay	61-66 ay	Tek çocuk	2	3 ve üzeri	1 yıl	2 yıl	3 yıl
Kız	n	59	155	75	123	16	150	49	15
	%	27,6	72,4	35	57,5	7,5	70,1	22,9	7
Erkek	n	47	139	57	117	12	147	26	13
	%	25,3	74,7	30	62,9	6,5	79	14	7
Toplam	n	106	294	132	240	28	297	75	28
	%	26,5	73,5	33	60	7	74,3	18,7	7

Tablo 2'ye göre çalışmaya okul öncesi eğitim alan 48-66 aylık 214 kız ve 186 erkek olmak üzere toplam 400 çocuk katılmıştır. Çalışmaya katılan çocukların çoğunluğu yani kız çocukların %72,4'ü (n=155) ve erkek çocukların %74,7'si (n=139) 61-66 aylıktır. Katılımcıların kardeş sayısına bakıldığında çoğu, kız çocuklarda %57,5'i (n=123) ve erkek çocuklarda %62,9'u (n=117) 2 kardeşdir. Okula devam sürelerine bakıldığında çoğu, kız çocuklarda %70,1 (n=150) ve erkek çocuklarda %79 (n=147) okulda ilk yıllarıdır.

Tablo 3

Anne babaların demografik özellikleri

Değişken	Grup	Anne		Baba	
		n	%	n	%
Yaş	20-25	9	2,25	1	0,25
	26-30	64	16	19	4,75
	31-35	169	42,25	130	32,5
	36-40	108	27	149	37,25
	41-45	44	11	60	15
	46 ve üstü	6	1,5	41	10,25
Eğitim Durumu	İlkokul	15	3,75	13	3,25
	İlköğretim	27	6,75	15	3,75
	Lise	95	23,75	125	31,25
	Önlisans	69	17,25	44	11
	Lisans	170	42,5	170	42,5
	Yüksek lisans ve üzeri	24	6	33	8,25
Sosyoekonomik Düzey	Düşük		7 (%1,75)		
	Orta		231 (%57,75)		
	İyi ve daha üst düzey		162 (%40,5)		

Tablo 3'te görüldüğü gibi, çalışmaya katılan 400 çocuğun annelerinin çoğu 31-35 yaşları (n=169, %42,25) arasında; babalarının çoğu ise 36-40 yaşları (n=149, %37,25) arasında yer almaktadır. Katılımcıların anne baba eğitim durumlarına bakıldığında ise anne (n=170, %42,5) ve babaların (n=170, %42,5) çoğunun lisans mezunu olduğu görülmektedir. Sosyoekonomik düzeylere bakıldığında %57,75 (n=231) ile orta düzeyin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak üzere Dinçer, Demiriz ve Ergül (2017) tarafından geliştirilen ve geçerlilik güvenirlik çalışması yapılmış olan “Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin “Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu” ile Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından 36-72 aylık çocuğu olan babaların ne kadar sıklıkta ve ne çeşit aktivitelerde

çocukların yaşamlarına katılım gösterdiklerini tespit etmek amacıyla geliştirilen “Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)” ve Karabulut ve Şendil (2017) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Anne Formu” ve “Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu” kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların kişisel bilgileri konusunda bilgi edinmek için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1.Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu: Demiriz ve Dinçer (2000) tarafından ölçeğin ilk hali geliştirilmiştir. Bu form, “Portage Kontrol Listesi, Seattle Testi ve Denver II. Gelişimsel Tarama Testi”nin özbakım ile ilgili kısımlarından faydalanılarak meydana getirilmiştir. Devamında ölçeğin ilk hali baz alınarak değişiklikler olmuştur. Bu esnada yer alan maddelerin ifadeleri incelenmiş, forma başka maddeler konulmuştur ve 36-48 ay için 82 madde, 48-60 ay için 54 madde ve 60-72 ay için 54 madde olmak üzere üç farklı yaş grubuna ayrı ayrı hazırlanmıştır. Özbakım becerilerinin önem derecesi (önemli değil-önemli-çok önemli) ne olduğu saptamak içinölçek üçlü derece biçiminde hazırlanmıştır. Gözlemlenemeyen maddeler içinde ölçekte bir kısım yer almakta ve ölçeğin öğretmenler tarafından doldurulması gerekmektedir. Gözlemlenmeyen maddesine puan verilmemiştir. Ölçekte, 46 madde ve dört faktör vardır. Faktörlerin dönüşümleri ve anlamlarına bakılarak; birincisi giyinme-soyunma, ikincisi düzen ve tertip, üçüncüsü beslenme, dördüncüsü tuvalet ve kişisel bakımsimleri denilmiştir. Ölçek güvenirlik analizi Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .95 çıkmıştır (Dinçer ve diğerleri, 2017). Bu çalışmada da güvenirlik analizi sonucu Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .95 bulunmuştur.

3.3.2. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ): 36-72 aylık çocuğu olan babaların nasıl aktivitelerde ne sıklıkla katıldıklarına bakmak için araştırmacılar geliştirmiştir. BAKÖ’de maddeler davranış şekilleri olarak, beş dereceli likert tipi şeklinde hazırlanmıştır. Her bir madde için “Her zaman böyledir” tercihi 5, “Çoğunlukla böyledir” tercihi 4, “Bazen böyledir” tercih 3, “Nadiren böyledir” tercihi 2, “Hiçbir zaman böyle değildir” tercihi 1 puan olarak ifade edilmiştir. Ölçekte boyutlar bulunmaktadır. Toplam puana ve her bir boyut için ayrı ayrı puana da ulaşılabilir. Yüksek puanlar alınması babaların katılım seviyelerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir. 37 madde bulunan üç boyutlu bir ölçektir. İlk boyut (17 madde), babanın çocukla bir arada olduğu hoşlandıkları etkinlikleri yaptıkları ve farklı türde oyunları içerdiği için Keyfi Meşguliyet (KM) olarak; ikinci boyut (12 madde) çocuğa karşı ilgili yaklaşmak ve hem konuştuklarıyla hem de davranışlarıyla sevgisini hissettirdiği durumları içerdiği için İlgi ve Yakınlık (İY) olarak; üçüncü boyut (8 madde) ise çocuğun temel gereksinimlerinin karşılanması ve kişisel temizlik ve bakımı içerdiği için Temel Bakım (TB)

diye ifade edilmiştir. Alt boyutların her birinin Cronbach Alfa güvenirlik katsayılarına bakılmıştır. Keyfi Meşguliyet boyutu için Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .89; Temel Bakım boyutu için Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .83; İlgı ve Yakınlık boyutu için Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .85 ve BAKÖ Toplam puanı için .92 hesaplanmıştır (Sımsıkı ve Şendil, 2014). Bu çalışmada ölçekte yer alan boyutların Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları, Keyfi Meşguliyet boyutu için .88; Temel Bakım boyutu için .81; İlgı ve Yakınlık boyutu için .83 BAKÖ Toplam puanı için güvenirlik .91 bulunmuştur. Yüksek derecede güvenilir çıkmıştır.

3.3.3. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba

Formu: Annelerin babaları, çocuklarına ulaşmalarını engellemelerini analiz edebilmek için Fagan ve Barnett (2003) tarafından geliştirilmiştir. Çalışmada, 3-16 yaşları arasında en az bir çocuğı olup sadece anne veya anne-babayla beraber yaşayan ailelerde uygulanmıştır. Ölçekte 9 madde yer almaktadır. Ölçekte anneler, çocuk bakımında sorumluluklarını yapabilmeleri için babalara izin vermekten ziyade bu sorumlulukların kendisine ait olduğı fikrine sahip oldukları maddeler bulunmaktadır. Orijinal çalışmada ölçeğın Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .93'tür. Ölçeğın orijinalinde çalışma grubunda annelere yer verilmiştir. Ama babaların etkilendiğı annelik bekçiliğı tutumunu kendilerinin değerlendirmeleri daha doğru olacağı düşünöldüğünden Türkçeye uyarlanan ölçekte maddeleri babaların cevap verebileceğı şekilde hazırlanmıştır. Bu şekilde maddeler, çocuğına dönük bakımı yapabilmeleri hususunda annelerin ne kadar izin verdiklerini kapsamış duruma gelmiştir. Türkçeye çevrilmiş halinde ölçek 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beş dereceli likert tipte olup sayı değil de cümleler ile ifade edilmiştir. Ölçeğın madde yanıtları "Tamamen katılıyorum" 5, "Katılıyorum" 4, "Kısmen katılıyorum" 3, "Katılmıyorum" 2 ve "Hiç katılmıyorum" 1 puan olarak değerlendirilmektedir. Bu durumda ölçekten yüksek alınması yüksek derecede anne bekçiliğı olduğunu ifade etmektedir. Anne Bekçiliğı Ölçeğı Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .83 olarak bulunmuştur (Karabulut ve Şendil, 2017). Bu çalışmada da Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .86 bulunmuştur. Oldukça güvenilir çıkmıştır. Anne Bekçiliğı Ölçeğı Anne Formu çalışmaya katılan çocukların annelerine uygulanarak bu iki form arasındaki cevaplar incelenerek babaların verdiğı cevapların doğru ve tutarlı olup olmadığı kontrol edilmiştir.

3.3.4. Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliğı Ölçeğı (OÖABÖ)-Anne

Formu: Ölçek 6 maddedir. OÖABÖ-Anne Formunda maddeler davranış olarak verilmiştir ve beş dereceli likert tipi ölçektir. "Tamamen katılıyorum" tercih edilirse 5, "Katılıyorum" tercih edilirse 4, "Kısmen katılıyorum" tercih edilirse 3, "Katılmıyorum" tercih edilirse 2, "Hiç katılmıyorum" tercih edilirse 1 puan almaktadır. Ölçek değerlendirirken puanlar

toplanmaktadır ve yüksek puan alındığında anne bekçiliği davranışı yüksek çıktığı görülmektedir. Okul öncesi dönemde çocuğu olan anneler için uyarlanan bu ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .88'dir (Karabulut ve Şendil, 2017). Bu çalışmada da ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .86 bulunmuştur. Oldukça güvenilir çıkmıştır.

3.3.5. Kişisel Bilgi Formu : Çocuğun yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba çalışma durumu, sosyoekonomik düzeyleri, çocuğun okula devam süresi hakkında bilgi almak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan formdur.

3.4. Veri Toplama Tekniği

Araştırma sürecine geçilmeden önce Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan 22.10.2021 tarihi 2021-09 oturum sayısı ile etik izni ve MEB'den araştırma izni (Ek-6) alınmıştır. Veli Gönüllülük Onam Formu ile veri toplama araçları, 2021-2022 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde MEB'e bağlı resmi anaokullarına devam eden 48-66 aylık 400 çocuğa ve onların anne-babalarına uygulanmıştır. Ölçekler araştırmacı tarafından çeşitli ilçelerde yer alan anaokullarına götürülerek anaokulu müdürleri ile gerekli izinlerin alındığı hususunda görüşülmüş ve görüşmeler neticesinde gönüllü katılım gerçekleştirmek isteyen öğretmen ve velilerle iletişime geçilmiştir. Ölçekleri doldurmak isteyen ebeveynlere anaokulları müdürleri sorumluluğunda çalışmaya katılacak çocukların sınıf öğretmenleri ulaştırmıştır. Çalışmaya katılan çocuklar adına öğretmenler de çocuklar için özbakım becerileri formu doldurmuştur. Ölçeklerin doldurulması için öğretmen ve okul idaresinin belirttiği zaman aralığı kadar süre verilmiştir. Çocukların anne baba ve öğretmenleri gerekli gördükleri durumlarda ölçekler üzerinde yer alan iletişim numaraları sayesinde araştırmacıyla iletişime geçerek çalışma hakkında bilgi almıştır. Veri toplama araçları çocukların anne-babaları ve okul öncesi öğretmenleri aracılığıyla doldurulmuştur. Ölçekler doldurulduktan sonra araştırmacı doldurulan ölçekleri tekrar götürmüş olduğu okullardan dolu veya katılmak istemeyen katılımcılarını boş olarak almıştır. Çalışma için belirlenen katılımcı sayısına ulaşana kadar ve gönüllülük esası göz önünde bulundurularak çalışma uygun şekilde yürütülmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Ölçekler ile toplanan veriler SPSS 0.18 (StatiscalPackageForSocialSciences) programında yapılmıştır. Katılımcılara ait kişisel bilgiler ve ölçeklerdeki maddeler kodlanarak SPSS programına aktarılmıştır. Verilerin analizi için öncelikle ölçekler 30'dan fazla kişiye uygulandığından dolayı Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi yapılmıştır. Testin sonuçları Tablo 4'te aktarılmıştır.

Tablo 4*Normallik testi*

Ölçekler	Çarpıklık (Skewness)	Basıklık (Kurtosis)
BAKÖ	,45	-,01
OÖABÖBaba Formu	-,67	,30
Özbakım Becerileri Öğretmen Formu	,68	1,08

Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Normallik testinde veri gruplarının basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık ölçüsü -1,5 ile +1,5 aralığında değerler almış olan grupların normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Analizler neticesinde parametrik testlerin kullanılması uygun görülmüştür. Dolayısıyla, ikili karşılaştırmalarda t Testi, çoklu karşılaştırmalarda Tek yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve ilişkinin belirlenmesi için ise Korelasyon Analizi yapılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma amaçları doğrultusunda toplanmış verilerin betimsel ve istatistiksel analizlerine yer verilmiştir. Analizlerde ikili değişkenlerde parametrik test yöntemleri olan bağımsız örneklemeleri için t-testi ve çoklu değişkenlerde tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Ölçekler arası ilişkiye bakmak amacıyla korelasyon analizine yer verilmiştir.

4.1. 48-66 Aylık Çocukları Olan Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algılarına Yönelik Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Bulgular

48-66 aylık çocukları olan babaların katılım düzeyleri ve annelik bekçiliği algılarının eğitim durumuna, sosyoekonomik düzeylerine, sahip olduğu çocuk sayısına, çocuğunun yaşına, cinsiyetine, okula devam süresine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermemesine ilişkin analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 5

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının babaların eğitim durumu açısından incelenmesi

	Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	İlkokul	13	82,69	18,6
	İlköğretim	15	90,33	26,66
	Lise	125	79,47	19,51
	Önlisans	44	75,07	15,10
	Lisans	170	75,27	18,26
Keyfi Meşguliyet (KM) (17 madde)	Yüksek Lisans ve üzeri	33	75,97	19,85
	İlkokul	13	41,77	11,91
	İlköğretim	15	48,47	15,12
	Lise	125	40,75	10,85
	Önlisans	44	38,45	9,01
İlgi ve Yakınlık (İY) (12 madde)	Lisans	170	38,80	11,03
	Yüksek Lisans ve üzeri	33	38,39	10,49
	İlkokul	13	17,38	5,76
	İlköğretim	15	19,33	6,90
	Lise	125	16,28	4,91
Temel Bakım (TB) (8 madde)	Önlisans	44	15,72	3,41
	Lisans	170	15,95	4,70
	Yüksek Lisans ve üzeri	33	17,00	5,11
	İlkokul	13	23,54	5,30
	İlköğretim	15	22,53	7,92
Temel Bakım (TB) (8 madde)	Lise	125	22,44	7,21
	Önlisans	44	20,89	6,23
	Lisans	170	20,51	6,60
	Yüksek Lisans ve üzeri	33	20,58	6,57

Tablo 5’te görüldüğü gibi, Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları babaların katılım düzeyleri eğitim durumu açısından incelendiğinde, ilkokul mezunu babaların katılım puan ortalaması 82,69; ilköğretim mezunu babaların katılım puan ortalaması 90,33; lise mezunu babaların katılım puan ortalaması 79,47; önlisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 75,07; lisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 75,27; yüksek lisans ve üzeri mezun olan babaların katılım puan ortalaması 75,97 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Keyfi Meşguliyet alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında, ilkokul mezunu babaların katılım puan ortalaması 41,77; ilköğretim mezunu babaların katılım puan ortalaması 48,47; lise mezunu babaların katılım puan ortalaması 40,75; önlisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 38,45; lisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 38,80; yüksek lisans ve üzeri mezun olan babaların katılım puan ortalaması 38,39 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) İlgı ve Yakınlık alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında, ilkokul mezunu babaların katılım puan ortalaması 17,38; ilköğretim mezunu babaların katılım puan ortalaması 19,33; lise mezunu babaların katılım puan ortalaması 16,28; önlisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 15,72; lisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 15,95; yüksek lisans ve üzeri mezun olan babaların katılım puan ortalaması 17 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Temel Bakım alt boyutu puan ortalamalarına bakıldığında, ilkokul mezunu babaların katılım puan ortalaması 23,54; ilköğretim mezunu babaların katılım puan ortalaması 22,53; lise mezunu babaların katılım puan ortalaması 22,44; önlisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 20,89; lisans mezunu babaların katılım puan ortalaması 20,51; yüksek lisans ve üzeri mezun olan babaların katılım puan ortalaması 20,58 olarak bulunmuştur.

Tablo 6

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının babaların eğitim durumu açısından varyans analizi (ANOVA)

		Kareler Ortalaması	Ortalamanın Karesi	F	P	Grupların Farklılığı
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Gruplar arası	4487,18	897,43			
	Gruplar içi	140126,57	355,65	2,52	,029*	İlköğretim ve lisans mezunu babalar arasında
	Toplam	144613,75				
Keyfi Meşguliyet	Gruplar arası	1605,26	321,05	2,683	,021*	İlköğretim- önlisans;

(KM)	Gruplar içi	47145,34	119,66			ilköğretim-lisans; ilköğretim- yüksek lisans ve üzeri mezuniyete sahip babalar
	Toplam	48750,60				
İlgi ve Yakınlık (İY)	Gruplar arası	203,73	40,75			
	Gruplar içi	9151,05	23,23	1,754	,121	
	Toplam	9354,78				
	Gruplar arası	380,38	76,07			
Temel Bakım (TB)	Gruplar içi	18088,73	45,91	1,657	,144	
	Toplam	18469,11				

*($p<0,05$)

Tablo 6’da yapılan varyans analizi sonucuna göre eğitim durumunun, Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) toplam puanlarında ve Baba Katılım Ölçeği Keyfi Meşguliyet alt boyutu puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmektedir ($p<0,05$). Bu doğrultuda Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) toplam puanlarında ilköğretim mezunu babaların katılım düzeyi ($90,33\pm 26,66$) yüksek çıkarken; lisans mezunu babaların katılım düzeyinin ($75,27\pm 18,26$) düşük çıktığı saptanmıştır. Ayrıca Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamalarında ilköğretim mezunu babaların katılım düzeyi ($48,46\pm 15,12$) yüksek çıkarken; yüksek lisans ve üzeri mezuniyete sahip babaların katılım düzeyi ($38,39\pm 10,49$) düşük çıkmıştır. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutu ve Temel Bakım boyutu puan ortalamaları ile babaların eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 7

Okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekliliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamalarının babaların eğitim durumu açısından incelenmesi

Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	ss		Kareler Ortalaması	Ortalamanın Karesi	F	P
İlkokul	13	22	6,78	Gruplar				
İlköğretim	15	21,13	5,01	arası	254,27	50,85		
Lise	125	24,42	4,53	Gruplar				
Önlisans	44	24,68	3,95	İç	9124,69	23,16		
Lisans	170	23,50	4,99				2,196	,054
Yüksek				Toplam	9378,96			
Lisans ve üzeri	33	23,27	4,95					

*($p<0,05$)

Tablo 7’de görüldüğü gibi, Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu puan ortalamaları babaların eğitim durumu açısından incelendiğinde, ilkokul mezunu babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 22; ilköğretim mezunu babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 21,13; lise mezunu babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 24,42; önlisans mezunu babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 24,68; lisans mezunu babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 23,50; yüksek lisans ve üzeri mezuniyete sahip babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 23,27 olarak bulunmuştur. Yapılan varyans analizi sonucunda eğitim durumu ile babaların annelik bekçiliği puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 8

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutları puan ortalamalarının katılımcıların sosyoekonomik düzeyleri açısından incelenmesi

Ölçek	Sosyoekonomik Düzey	n	$\bar{X}$	ss
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Düşük	7	96	22,29
	Orta	231	78,87	18,66
	İyi ve daha üst düzey	162	74,56	18,86
Keyfi Meşguliyet (KM)	Düşük	7	52,42	14,03
	Orta	231	40,71	10,85
	İyi ve daha üst düzey	162	37,95	10,74
İlgi ve Yakınlık (İY)	Düşük	7	18	3,26
	Orta	231	16,61	5,02
	İyi ve daha üst düzey	162	15,76	4,58
Temel Bakım (TB)	Düşük	7	25,57	7,91
	Orta	231	21,54	6,60
	İyi ve daha üst düzey	162	20,84	7

Tablo 8’de görüldüğü gibi, Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları sosyoekonomik düzeyleri açısından incelendiğinde, düşük sosyoekonomik düzey babaların baba katılım puan ortalaması 96; orta sosyoekonomik düzey babaların baba katılım puan ortalaması 78,87; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzey babaların baba katılım puan ortalaması 74,56 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalaması düşük sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeylerinde 52,42; orta sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeyinde 40,71; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeyinde 37,95 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutu puan ortalaması düşük sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeylerinde 18; orta sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeyinde 16,61; iyi ve daha üst düzey

sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeyinde 15,76 olarak çıkmıştır. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Temel Bakım boyutu puan ortalaması düşük sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeyinde 25,57; orta sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeyinde 21,54; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip babaların katılım düzeyinde 20,84 olarak çıkmıştır.

Tablo 9

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının katılımcıların sosyoekonomik düzeyleri açısından varyans analizi (ANOVA)

		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	P	Grupların Farklılığı
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Gruplar arası	4225,76	2112,88	5,975	,003*	Düşük-orta düzey; Düşük- iyi ve daha üst düzey
	Gruplar içi	140387,99	353,62			
	Toplam	144613,75				
Keyfi Meşguliyet (KM)	Gruplar arası	1861,71	930,86	7,881	,000*	Düşük-orta düzey; Düşük-iyi ve daha üst düzey; Orta-iyi ve daha üst düzey
	Gruplar içi	46888,89	118,11			
	Toplam	48750,60				
İlgi ve Yakınlık (İY)	Gruplar arası	88,76	44,38	1,901	,151	
	Gruplar içi	9266,02	23,34			
	Toplam	9354,78				
Temel Bakım (TB)	Gruplar arası	175,08	87,54	1,900	,151	
	Gruplar içi	18294,03	46,08			
	Toplam	18469,11				

*($p < 0,05$)

Tablo 9’da yapılan varyans analizi sonucuna göre sosyoekonomik düzeyin babaların baba katılım düzeyi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmektedir ($p < 0,05$). Bu doğrultuda Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları baba katılım düzeyine sosyoekonomik düzeyin etkisi açısından bakıldığında, düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılarda ($96 \pm 22,29$) baba katılımı yüksek çıkarken; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılarda ($74,56 \pm 18,86$) baba katılımı düşük çıktığı saptanmıştır. Ayrıca Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamaları baba katılım düzeyine sosyoekonomik düzeyin etkisi incelendiğinde, düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların ($52,42 \pm 14,03$) yüksek katılım gösterdiği görülürken; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların ($37,95 \pm 10,74$) düşük katılım gösterdikleri saptanmıştır. Bununla birlikte Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Meşguliyet boyutu ve Temel Bakım boyutu puan ortalamaları ile babaların sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 10

Okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekliliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamalarının katılımcıların sosyoekonomik düzeyleri açısından incelenmesi

Sed	n	$\bar{X}$	ss		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	P	Grupların Farklılığı
Düşük	7	20,28	4,71	Gruplar arası	178,51	89,25			
Orta	231	23,41	5,02	Gruplar içi	9200,45	23,17	3,85	,022*	Orta sed düzey ile iyi ve daha üst düzey arasında
İyi ve daha üst düzey	162	24,40	4,50	Toplam	9378,96				

*($p < 0,05$)

Tablo 10'da görüldüğü gibi, Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekliliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu ortalamaları sosyoekonomik düzey açısından incelendiğinde, düşük sosyoekonomik düzey babaların annelik bekliliği puan ortalaması 20,28; orta sosyoekonomik düzey babaların annelik bekliliği puan ortalaması 23,41; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip babaların annelik bekliliği puan ortalaması 24,40 olarak bulunmuştur. Yapılan varyans analizi sonucunda sosyoekonomik düzeyin, babaların annelik bekliliği puanlarında istatistiksel olarak orta sosyoekonomik düzeye sahip babaların puanları ile iyi ve daha üst düzeye sahip babaların puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p < 0,05$). Babaların anne bekliliğine yönelik görüşlerinin puan ortalamasında iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip babaların anne bekliliği algıları ($24,40 \pm 4,50$) daha yüksek çıktığı görülmüştür.

Tablo 11

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının babaların sahip olduğu çocuk sayısı açısından incelenmesi

Ölçek	Çocuk Sayısı	n	$\bar{X}$	ss
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Tek çocuk	132	74,50	17,12
	2	240	78,12	19,96
	3 ve daha fazla	28	85,17	17,20
Keyfi Meşguliyet (KM)	Tek çocuk	132	37,43	9,26
	2	240	40,45	11,66
	3 ve daha fazla	28	45,32	11,07
İlgi ve Yakınlık (İY)	Tek çocuk	132	15,74	4,89
	2	240	16,35	4,75
	3 ve daha fazla	28	18,39	4,89

	Tek çocuk	132	21,32	6,63
Temel Bakım (TB)	2	240	21,32	6,99
	3 ve daha fazla	28	21,46	6,11

Tablo 11’de görüldüğü gibi, Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları babaların sahip olduğu çocuk sayısı açısından incelendiğinde, tek çocuğu olan babaların baba katılım düzeyi puan ortalaması 74,50; 2 çocuğu olan babaların baba katılım düzeyi puan ortalaması 78,12; 3 ve daha fazla çocuk sayısına sahip olan babaların baba katılım düzeyi puan ortalaması 85,17 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamalarında tek çocuğa sahip babaların puan ortalaması 37,43; 2 çocuğa sahip babaların puan ortalaması 40,45; 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların puan ortalaması 45,32 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutu puan ortalamalarında tek çocuğa sahip babaların puan ortalaması 15,74; 2 çocuğa sahip babaların puan ortalaması 16,35; 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların puan ortalaması 18,39 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Temel Bakım boyutu puan ortalamalarında tek çocuğa sahip babaların puan ortalaması 21,32; 2 çocuğa sahip babaların puan ortalaması 21,32; 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların puan ortalaması 21,46 olarak bulunmuştur.

Tablo 12

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının babaların sahip olduğu çocuk sayısı açısından varyans analizi (ANOVA)

		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p	Grupların Farklılığı
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Gruplar arası	2924,40	1462,20			
	Gruplar içi	141689,35	356,90	4,097	,017*	Tek çocuk-3 çocuk ve üzeri sayıda çocuğu olan babalar
	Toplam	144613,75				
Keyfi Meşguliyet (KM)	Gruplar arası	1690,57	845,29			Tek çocuk-2 çocuk;
	Gruplar içi	47060,02	118,54			Tek çocuk-3 çocuk ve üzeri sayıda çocuğa sahip babalar
	Toplam	48750,60		7,131	,001*	
İlgi ve Yakınlık (İY)	Gruplar arası	164,26	82,13			Tek çocuk-3 çocuk ve üzeri sayıda çocuğa sahip babalar
	Gruplar içi	9190,52	23,15	3,548	,030*	
	Toplam	9354,78				
Temel Bakım (TB)	Gruplar arası	,50	,252			
	Gruplar içi	18468,61	46,52	,0005	,995	
	Toplam	18469,11				

*($p < 0,05$)

Tablo 12’de yapılan varyans analizi sonucuna göre babaların sahip olduğu çocuk sayısının babaların baba katılım düzeyi puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmektedir ($p<0,05$). Bu doğrultuda Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları ile çocuk sayısı açısından baba katılımı üzerindeki etkisine bakıldığında, 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların katılım düzeyi ($85,17\pm17,20$) yüksek çıkarken; tek çocuğa sahip babaların katılım düzeyleri ($74,50\pm17,12$) düşük çıktığı saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutuna göre baba katılımında 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların katılım düzeyi ($45,32\pm11,07$) yüksek çıkarken; tek çocuğa sahip babaların katılım düzeyi ($37,43\pm9,26$) düşük çıktığı saptanmıştır. Yine Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgî ve Yakınlık boyutuna göre baba katılımının 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların katılım düzeyi ($18,39\pm4,89$) yüksek çıkarken; tek çocuğa sahip babaların katılım düzeyi ($15,74\pm4,89$) düşük olduğu görülmüştür. Bununla beraber Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Temel Bakım boyutu ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 13

Okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekçiliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamalarının babaların sahip oldukları çocuk sayısı açısından incelenmesi

Çocuk Sayısı	n	$\bar{X}$	ss		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p
Tek çocuk	132	24,06	4,63	Gruplar arası	45,73	22,867		
2 çocuk	240	23,71	5,03	Gruplar içi	9333,23	23,509	,973	,379
3 ve daha fazla çocuk	28	22,67	4,10	Toplam	9378,96			

*($p<0,05$)

Tablo 13’te görüldüğü gibi, Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu puan ortalamaları babaların sahip olduğu çocuk sayısı açısından incelendiğinde tek çocuğu olan babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 24,06; 2 çocuğu olan babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 23,71; 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların annelik bekçiliği puan ortalaması ise 22,67 olarak bulunmuştur. Yapılan varyans analizi sonucunda babaların sahip olduğu çocuk sayısının, babaların annelik bekçiliği puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 14

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının çocuğun yaşı açısından incelenmesi

Ölçek	Çocuğun Yaşı	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	48-60 Ay	106	76,20	18,27	-,768	398	,44
	61-66 Ay	294	77,86	19,31			
Keyfi Meşguliyet (KM)	48-60 Ay	106	38,65	10,20	-1,247	398	,63
	61-66 Ay	294	40,21	11,33			
İlgi ve Yakınlık (İY)	48-60 Ay	106	16,53	5,98	,584	398	,56
	61-66 Ay	294	16,21	4,36			
Temel Bakım (TB)	48-60 Ay	106	21,02	6,30	-,541	398	,59
	61-66 Ay	294	21,44	6,98			

*($p < 0,05$)

Tablo 14'te görüldüğü gibi, Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları çocuğun yaşı açısından incelendiğinde 48-60 aylık çocuğuolan babaların baba katılım puan ortalaması 76,20; 61-66 aylık çocuğuolan babaların baba katılım puan ortalaması ise 77,86 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamaları çocuğun yaşı açısından incelendiğinde, 48-60 aylık çocuğu olan babaların baba katılım puan ortalaması 38,65; 61-66 aylık çocuğuolan babaların baba katılım puan ortalaması ise 40,21 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutu puan ortalamaları çocuğun yaşı açısından incelendiğinde, 48-60 aylık çocuğuolan babaların baba katılım puan ortalaması 16,52; 61-66 aylık çocuğuolan babaların baba katılım puan ortalaması ise 16,20 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Temel Bakım alt boyutu puan ortalamaları çocuğun yaşı açısından incelendiğinde 48-60 aylık çocuğu olan babaların baba katılım puan ortalaması 21,02; 61-66 aylık çocuğu olan babaların baba katılım puan ortalaması ise 21,44 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda çocuğun yaşının babaların baba katılım puanlarında alt boyutlarda ve genel toplamda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir.

Tablo 15

Okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekkiliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamalarının çocuğun yaşı açısından incelenmesi

Çocuğun Yaşı	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
48-60 Ay	106	23,56	5,17	-,48	398	,63
61-66 Ay	294	23,82	4,73			

*($p < 0,05$)

Tablo 15'te görüldüğü gibi, Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu puan ortalamaları çocuğun yaşı açısından incelendiğinde 48-60 aylık çocuğu olan babaların annelik bekçiliği puan ortalaması 23,56; 61-66 aylık çocuğu olan babaların annelik bekçiliği puan ortalaması ise 23,82 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda çocuğun yaşının babaların anne bekçiliği puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 16

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutları puan ortalamalarının çocukların cinsiyeti açısından incelenmesi

Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Kız	214	79,66	19,55	2,54	398	,011*
	Erkek	186	74,84	18,54			
Keyfi Meşguliyet (KM)	Kız	214	40,23	11,53	,85	398	,39
	Erkek	186	39,29	10,47			
İlgi ve Yakınlık (İY)	Kız	214	16,38	4,94	,40	398	,69
	Erkek	186	16,18	4,73			
Temel Bakım (TB)	Kız	214	23,04	6,97	5,60	398	,000*
	Erkek	186	19,36	6,04			

*($p<0,05$)

Tablo 16'da görüldüğü gibi, Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları çocuğun cinsiyeti açısından incelendiğinde kız çocuğu olan babaların katılım düzeyleri puan ortalaması 79,66; çocuğu erkek olan babaların katılım düzeyleripuan ortalaması ise 74,84 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamasında kız çocuğu olan babaların katılım düzeyi puan ortalaması 40,23; erkek çocuğu olan babaların katılım düzeyi puan ortalaması 39,29 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutu puan ortalamasında kız çocuğu olan babaların katılım düzeyi puan ortalaması 16,38; erkek çocuğu olan babaların katılım düzeyi puan ortalaması 16,18 olarak bulunmuştur. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Temel Bakım boyutu puan ortalamasında kız çocuğu olan babaların katılım düzeyi puan ortalaması 23,04; erkek çocuğu olan babaların katılım düzeyi puan ortalaması 19,36 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda çocuğun cinsiyetinin babaların katılım düzeyleritoplam puanlarında ve Temel Bakım boyutundaitatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmektedir ($p<0,05$). Keyfi meşgüliyet ile ilgi ve yakınlık alt boyutlarında çocuğun cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Elde edilen bulgular neticesinde babaların çocuklarının genel anlamda baba katılım düzeyleri ve temel bakımlarına katılım düzeyi kız çocuğa sahip olanlar lehine yüksek

çıkarken; erkek çocuğa sahip babaların çocuklarının genel anlamda baba katılım düzeyleri ve temel bakımlarına katılım düzeyi düşük çıktığı görülmüştür.

Tablo 17

Okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekçiliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamalarının çocukların cinsiyeti açısından incelenmesi

<i>Çocukların Cinsiyeti</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Kız	214	23,61	4,83	-,65	398	,51
Erkek	186	23,93	4,87			

Tablo 17’de elde edilen bulgular neticesinde Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu puan ortalamalarının çocukların cinsiyeti açısından incelendiğinde kız çocuğu olan babaların anne bekçiliğine yönelik görüşlerinin puan ortalaması 23,61; erkek çocuğu olan babaların anne bekçiliğine yönelik görüşlerinin puan ortalaması 23,93 olarak saptanmıştır. Yapılan t testi sonucunda babaların anne bekçiliğine yönelik görüşlerinde çocuklarına cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 18

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının çocukların okula devam süreleri açısından incelenmesi

<i>Ölçek</i>	<i>Çocukların Okula Devam Süreleri</i>	<i>n</i>	<i>$\bar{X}$</i>	<i>ss</i>
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	1 Yıl	297	77,31	19,14
	2 Yıl	75	76,94	18,65
	3 Yıl	28	79,85	19,46
Keyfi Meşguliyet (KM)	1 Yıl	297	39,99	11,30
	2 Yıl	75	39,01	9,93
	3 Yıl	28	39,78	11,44
İlgi ve Yakınlık (İY)	1 Yıl	297	16,12	4,73
	2 Yıl	75	16,61	5,38
	3 Yıl	28	17,17	4,48
Temel Bakım (TB)	1 Yıl	297	21,19	6,69
	2 Yıl	75	21,32	7,33
	3 Yıl	28	22,89	6,46

Tablo 18’de görüldüğü gibi Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamalarının çocukların okula devam süreleri açısından incelenmesi sonucunda 1 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 77,31; 2 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 76,94; 3 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 79,85 olarak saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamalarında 1 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 39,99; 2 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 39,01; 3 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 39,78 olarak saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutu puan ortalamalarında 1 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 16,12; 2 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 16,61; 3 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 17,17 olarak saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Temel Bakım boyutu puan ortalamalarında 1 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 21,19; 2 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 21,32; 3 yıl okula giden çocuğa sahip babaların katılım düzeyi puan ortalaması 22,89 olarak saptanmıştır.

Tablo 19

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutlarının puan ortalamalarının çocukların okula devam süreleri açısından varyans analizi (ANOVA)

Ölçek		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p
Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Gruplar arası	186,29	93,14	,256	,774
	Gruplar içi	144427,46	363,78		
	Toplam	144613,75			
Keyfi Meşguliyet (KM)	Gruplar arası	57,90	28,95	,236	,790
	Gruplar içi	48692,70	122,65		
	Toplam	48750,60			
İlgi ve Yakınlık (İY)	Gruplar arası	37,75	18,87	,804	,448
	Gruplar içi	9317,03	23,47		
	Toplam	9354,78			
Temel Bakım (TB)	Gruplar arası	74,05	37,02	,799	,450
	Gruplar içi	18395,06	46,33		
	Toplam	18469,11			

Tablo 19’da yapılan varyans analizi sonucu elde edilen bulgular doğrultusunda baba katılım düzeyinin çocuğun okula devam süresi açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 20

Okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekçiliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamalarının çocukların okula devam süreleri açısından incelenmesi

Çocukların Okula Devam Süreleri	n	$\bar{X}$	ss		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p
1 Yıl	297	23,62	4,82	Gruplar arası	21,88	10,94		
2 Yıl	75	24,22	5,30	Gruplar içi	9357,08	23,57	,464	,629
3 Yıl	28	23,89	3,75	Toplam	9378,96			

*($p < 0,05$)

Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu puan ortalamalarının çocukların okula devam süreleri açısından incelenmesi sonucunda Tablo 20’de elde edilen bulgular doğrultusunda, 1 yıl okula giden çocuğa sahip babaların anne bekçiliğine yönelik görüşleri puan ortalaması 23,62; 2 yıl okula giden çocuğa sahip babaların anne bekçiliğine yönelik görüşleri puan ortalaması 24,22; 3 yıl okula giden çocuğa sahip babaların anne bekçiliğine yönelik görüşleri puan ortalaması 23,89 olarak saptanmıştır. Yapılan varyans analizi neticesinde babaların anne bekçiliğine yönelik görüşlerinde çocukların okula devam süreleri bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$).

4.2. 48-66 Aylık Çocukların Özbakım Beceri Düzeyleriyle Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Bulgular

48-66 aylık çocukların özbakım beceri düzeyleri, çocuğun yaşına, cinsiyetine, kardeş sayısına, çocuğun okula devam süresine, anne-baba eğitim durumuna ve sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermemesine ilişkin analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 21

Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının çocukların cinsiyetleri açısından incelenmesi

Çocukların Cinsiyetleri	n	$\bar{X}$	ss	t	sd	p
Kız	214	107,43	21,57	2,156	398	,032*
Erkek	186	102,27	26,29			

*($p < 0,05$)

Tablo 21’de elde edilen bulgular neticesinde Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamaları çocukların cinsiyetleri

açısından incelendiğinde çocukların özbakım becerilerine dönük kız öğrencilerin puan ortalaması 107,43; erkek öğrencilerin özbakım becerileri puan ortalaması 102,27 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda çocukların özbakım becerilerinin cinsiyete göre kızlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0,05$).

Tablo 22

Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının çocukların yaş grupları açısından incelenmesi

Çocukların Yaş Grupları	n	$\bar{X}$	ss	t	p
48-60 Ay	106	101,23	25,22		
61-66 Ay	294	106,40	23,42	-1,91	,057

*($p<0,05$)

Tablo 22’de elde edilen bulgular neticesinde Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamaları çocukların yaş grupları açısından incelendiğinde 48-60 aylık çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 101,23; 61-66 aylık çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 106,40 olarak bulunmuştur. Yapılan t testi sonucunda çocukların özbakım becerilerinde çocukların yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 23

Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının çocukların kardeş sayısı açısından incelenmesi

Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	ss		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p
Tek çocuk	132	106,26	24,80	Gruplar arası	1256,14	628,07		
2 çocuk	240	103,78	23,62	Gruplar içi	228343,50	575,17	1,09	,337
3 ve daha fazla çocuk	28	109,96	23,13	Toplam	229599,64			

*($p<0,05$)

Tablo 23’te yer alan Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamalarının çocukların kardeş sayısı açısından incelendiğinde öğretmen görüşlerine göre tek çocuk olan öğrencilerin özbakım becerileri puan ortalaması 106,26; 2 kardeş olan öğrencilerin özbakım becerileri puan ortalaması 103,78; 3 kardeş olan veya daha fazla kardeşe sahip öğrencilerin özbakım becerileri puan ortalaması

109,96 olarak bulunmuştur. Yapılan varyans analizi sonucunda Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamalarının çocukların kardeş sayısı açısından incelendiğinde çocukların özbakım becerileri ile kardeş sayıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 24

Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının çocukların okula devam süreleri açısından incelenmesi

Okula Devam Süresi	n	$\bar{X}$	ss		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p
1 Yıl	297	103,73	24,25	Gruplar arası	1983,33	991,67		
2 Yıl	75	108,48	24,46	Gruplar içi	227616,31	573,34	1,73	,179
3 Yıl	28	109,61	18,59	Toplam	229599,64			

*($p<0,05$)

Tablo 24, Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamalarının çocukların okula devam süreleri açısından incelendiğinde öğretmen görüşlerine göre 1 yıl okula giden çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 103,73; 2 yıl okula giden çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 108,48; 3 yıl okula giden çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 109,61 olarak saptanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda çocukların özbakım becerileri ile okula devam süreleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 25

Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının çocukların anne-baba eğitim durumu açısından incelenmesi

Eğitim Durumu	n	Anne $\bar{X}$	ss	n	Baba $\bar{X}$	ss
İlkokul	15	104,27	29,18	13	102,31	16,51
İlköğretim	27	106,56	16,18	15	108,80	21,23
Lise	95	103,71	24,41	125	107,39	21,32
Önlisans	69	103,51	28,05	44	107,27	25,13
Lisans	170	107,30	21,51	170	102,21	25,41
Yüksek Lisans ve üzeri	24	97,33	29,78	33	107,00	27,77

Tablo 25'te Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamalarının çocukların anne-babalarının eğitim durumları

açısından incelendiğinde anne eğitim durumuna göre ilköğretim mezunu olan annelerin çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 104,27; ilköğretim mezunu annelerin çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 106,56; lise mezunu annelerin çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 103,71; önlisans mezunu annelerin çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 103,51; lisans mezunu annelerin çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 107,30; yüksek lisans ve üzeri mezuniyete sahip annelerin çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 97,33 olarak bulunmuştur. Baba eğitim durumuna göre çocukların özbakım becerilerine bakıldığında, ilköğretim mezunu babaların çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 102,31; ilköğretim mezunu babaların çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 108,80; lise mezunu babaların çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 107,39; önlisans mezunu babaların çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 107,27; lisans mezunu babaların çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 102,21; yüksek lisans ve üzeri mezuniyete sahip babaların çocuklarının özbakım becerileri puan ortalaması 107,00 olarak bulunmuştur.

Tablo 26

Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının çocukların anne-baba eğitim durumu açısından varyans analizi (ANOVA)

		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p
Anne Eğitim Durumu	Gruplar arası	2696,01	539,20		
	Gruplar içi	226903,63	575,89	,936	,457
	Toplam	229599,64			
Baba Eğitim Durumu	Gruplar arası	2712,16	542,43		
	Gruplar içi	226887,48	575,86	,942	,454
	Toplam	229599,64			

*($p < 0,05$)

Tablo 26’da belirtilen yapılan varyans analizi sonucunda Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamaları ile anne-baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 27

Okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının katılımcıların sosyoekonomik düzeyleri açısından incelenmesi

Sosyoekonomik Düzey	n	$\bar{X}$	ss		Kareler Ortalaması	Ortalamaların Karesi	F	p
Düşük	7	97,29	26,11	Gruplar arası	685,48	342,74		
Orta	231	104,49	24,63	Gruplar içi	228914,16	578,61	,594	,552
İyi ve daha üst düzey	162	106,14	23,02	Toplam	229599,64			

*($p < 0,05$)

Tablo 27’de Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamalarının katılımcıların sosyoekonomik düzeyleri açısından incelendiğinde öğretmen görüşlerine göre düşük sosyoekonomik düzeye sahip çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 97,29; orta sosyoekonomik düzeye sahip çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 104,49; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeyde olan çocukların özbakım becerileri puan ortalaması 106,14 olarak bulunmuştur. Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu puan ortalamaları ile katılımcıların sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0,05$).

4.3. 48-66 Aylık Çocukların Özbakım Becerileri ile Babalarının Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları Korelasyon Analizi Bulguları

48-66 aylık çocukların özbakım becerileri ile babalarının katılım düzeyleri ve annelik bekçiliği algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına ilişkin analizler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 28

48-66 aylık çocukların özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri ve babaların anne bekçiliğine yönelik görüşlerinin korelasyon analizi

		Baba Katılım Düzeyi	Annelik Bekçiliği Düzeyi
Özbakım Becerileri	Pearson		
	Korelasyon	,03	-,015
	p	,56	,76
	n	400	400

Tablo 28 incelendiğinde çocukların özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri ve anne bekçiliği baba formundaki görüşler arasında ilişki olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 29

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) ve alt boyutları ile okul öncesi dönem çocukları (36–72 ay) için özbakım becerileri ölçeği-öğretmen formu puan ortalamalarının korelasyon analizi

Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) Alt Boyutları		Özbakım Becerileri
Keyfi Meşguliyet (KM)	Pearson	
	Korelasyon	-,007
	p	,89
	n	400

İlgi ve Yakınlık (İY)	Pearson	
	Korelasyon	,06
	p	,23
	n	400
Temel Bakım (TB)	Pearson	
	Korelasyon	,05
	p	,33
	n	400

Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutları puan ortalamaları ile Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği- Öğretmen Formu puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 30

Okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekliliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamaları ile okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekliliği ölçeği (OÖABÖ)-anne formu puan ortalamalarının korelasyon analizi

Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekliliği Ölçeği (OÖABÖ)-Anne Formu		
Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekliliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu	Pearson Korelasyon	,608
	p	,00*
	n	400

(* $p<0,01$)

Tablo 30 incelendiğinde anne ve babaların anne bekliliğine yönelik verdiği yanıtlar ($p=0,00$) arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Yani anne bekliliğine yönelik anne ve babaların vermiş oldukları cevaplar arasında tutarlılık olduğu görülmektedir.

Tablo 31

Baba katılım ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları ile okul öncesi dönem (3-6 yaş) annelik bekliliği ölçeği (OÖABÖ)-baba formu puan ortalamalarının korelasyon analizi

		Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)	Keyfi Meşguliyet (KM)	İlgi ve Yakınlık (İY)	Temel Bakım (TB)
Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekliliği Ölçeği (OÖABÖ)-Baba Formu	Pearson				
	Korelasyon	-,24	-,215	-,276	-,131
	p	,00*	,000*	,000*	,009*
	n	400	400	400	400

(* $p<0,01$)

Tablo 31 incelendiğinde babaların katılım düzeyleri ve alt boyutları ile annelik bekliliği algıları arasında ($p=0,00$) negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki olduğu

görülmüştür. Bu bulgu ışığında babaların annelik bekçiliği algıları arttıkça, katılım düzeylerinin azaldığı anlaşılmaktadır.

5. BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Çalışmanın amacı, okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocukların özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri ve annelik bekkçiliği algıları arasındaki ilişkiyi incelemek olup bu doğrultuda alt amaçlara bakıldığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

48-66 aylık çocuğu olan babaların katılım düzeyleri eğitim durumuna göre bakıldığında eğitim durumunun, Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) toplam puanlarında ve Baba Katılım Ölçeği Keyfi Meşguliyet alt boyutu puanlarında etkisi olduğu görölmektedir. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) toplam puanlarında ilköğretim mezunu babaların katılım düzeyi yüksek çıkarken; lisans mezunu babaların katılım düzeyinin düşük çıktığı saptanmıştır. Bununla beraber Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamalarında ilköğretim mezunu babaların katılım düzeyi yüksek çıkarken; yüksek lisans ve üzeri mezuniyete sahip babaların katılım düzeyi düşük çıkmıştır. Buradan anlaşılaçağı üzere eğitim seviyesi arttıkça babaların katılım düzeylerinin düştüğü söylenebilir. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutu ve Temel Bakım boyutu puan ortalamaları ile babaların eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Babaların eğitim seviyesi ile babaların görüşüne göre annelik bekkçiliği puanları arasında bir farklılık saptanmamıştır.

48-66 aylık çocuğu olan babaların katılım düzeyleri sosyoekonomik düzeylerine bakıldığında Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları baba katılım düzeyine sosyoekonomik düzeyin etkisinin olduğu görölmektedir. Düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılarda baba katılımı yüksek çıkarken; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılarda baba katılımı düşük çıkmıştır. Ayrıca Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutu puan ortalamalarına bakıldığında düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların yüksek katılım gösterdiği görölürken; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip katılımcıların düşük katılım gösterdikleri saptanmıştır. Bu durum sosyoekonomik seviye düştükçe katılım seviyesinin arttığı şeklinde ifade edilebilir. Bununla birlikte Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Meşguliyet boyutu ve Temel Bakım boyutu puan ortalamaları ile babaların sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Babaların anne bekkçiliği algılarına sosyoekonomik düzeylerinin etkisine bakıldığında, babaların anne bekkçiliğine yönelik görüşlerinin puan ortalamasında iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip babaların anne bekkçiliği algıları daha yüksek çıktığı görölmüştür.

48-66 aylık çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) puan ortalamaları ile çocuk sayısı açısından baba katılımı üzerindeki etkisine bakıldığında, 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların katılım düzeyi yüksek çıkarken; tek çocuğa sahip babaların katılım düzeyleri düşük çıktığı saptanmıştır. Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Keyfi Meşguliyet boyutuna göre baba katılımında 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların katılım düzeyi yüksek çıkarken; tek çocuğa sahip babaların katılım düzeyi düşük çıktığı görülmüştür. Yine Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından İlgi ve Yakınlık boyutuna göre baba katılımının 3 ve daha fazla çocuğa sahip babaların katılım düzeyi yüksek çıkarken; tek çocuğa sahip babaların katılım düzeyi düşük olduğu görülmüştür. Babaların çocuk sayısı arttıkça katılım düzeylerinin arttığı görülmektedir. Bunun sebebinin annenin yükünü hafifletmek olabileceği düşünülmektedir. Bununla beraber Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutlarından Temel Bakım boyutu ile çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Babaların anne bekleliği algılarıyla babaların sahip olduğu çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

48-66 aylık çocuğu olan babaların katılım düzeyleri ve anne bekleliği algılarıyla çocuğunun yaşının bir etkisi olup olmadığına bakıldığında; Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) toplam puanları ve babaların anne bekleliği algıları ile çocuğun yaşı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

48-66 aylık çocuğu babaların katılım düzeyleri cinsiyete göre toplam puanlarında ve Temel Bakım boyutunda kızlar lehine anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmüştür. Babaların anne bekleliği algılarıyla çocukların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

48-66 aylık çocuğu olan babaların katılım düzeyi ve anne bekleliği algılarında çocuğun okula devam süresine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

48-66 aylık çocukların özbakım beceri düzeylerinin cinsiyete göre kızlar lehine farklılaştığı; çocuğun yaşı, kardeş sayısı, çocuğun okula devam süresi, anne-baba eğitim durumu ve sosyoekonomik düzeylerine göre ise farklılaşmadığı görülmüştür.

48-66 aylık çocukların özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri ve anne bekleliği baba formundaki görüşlerinin korelasyon analizi sonucunda özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri ve baba katılım düzeyleri alt boyutlarında, anne bekleliği görüşlerinde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte anne bekleliğine yönelik anne ve babaların verdikleri cevapların tutarlılığına bakıldığında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Aynı zamanda baba katılımı ile babaların anne bekleliği algıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Sonuç olarak çalışmada elde edilen bulgulara göre babaların katılım düzeyleri anne bekleliği algıları ile negatif yönde ilişkilirken, özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Buradan yola çıkılarak aslında baba katılımı çocukların sadece temel bakımlarından ziyade çok yönlü katılımı ifade etmektedir. Bu sebepten ilişki bulunmamış olabileceği düşünülmektedir.

5.2. Tartışma

Çocuğa duygusal olarak annesinin destek vermesi kadar babasının da desteklemesi çocuğun ileriki hayatı için önem arz etmektedir (Bowlby, 1982). Baba katılım kavramı günümüzde farklı şekillerde ifade edilmeye başlanmıştır. Zamanla babalardan çocuklarının bedensel gereksinimlerini yerine getirmesi istenmiştir. Yani baba katılımına çocuklarını beslenmeleri, giyinip soyunmaları vb. temel ihtiyaçların karşılanmasında yardımcı olmaları ilave edilmiştir (Pleck ve Pleck, 1997). Palkovitz (2002), baba katılımında farklı türler arasındaki değişiklikleri araştıran ve zamanla ilerleyen bir araştırmalar havuzuna sahip olsakta hala verilerin yeterli olmadığını ileri sürmektedir. Önceki yıllara göre şimdiki zamanda babaların çocuklarının temel bakımında söz sahibi olmaları düşünüldüğünde (Tamis-Le Monda ve Cabrera, 2002), babaların katılım göstermelerinin ne düzeyde aktif olduklarını görebilmekte değerli bir husus halini almaktadır (Pleck, 2010). Başka bir ifadeyle çocukların büyüme ve gelişmelerinde babaların bir etkiye sebep olmaları incelemek açısından, babaların çocuklarıyla ne derece bir arada oldukları, çocuklarının istek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmenin, hem baba-çocuk etkileşimi gözlemleyebilmek için hem de hangi etkinliklerde daha fazla katılım gösterdiklerini belirleyebilmek için çalışmalar değer kazanmıştır. Fakat baba katılımı ifade edilmesi hala zor bir durumdur (Parke, 2000). Ülkemizde okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların katılımlarının yer aldığı lisansüstü araştırmalara bakıldığında; araştırmaların 2008-2022 yılları arasında yapıldığı, çoğunlukla 2018 ve 2021 yılları arasında olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi dönemdeki baba katılımına yönelik araştırmaların en erken 2008'de gerçekleştirilmesinde, çocuğun gelişiminde ve eğitilmesinde annenin ön planda yer alması yani klasik anne modelinin benimsenmesi şeklinde ifade edilmektedir (Arslan, 2022). Babaların çocuklarıyla ortak paylaşımlar sağlaması onların, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimleri üzerinde pozitif yönde etki sağladığını göstermiştir (Cabrera ve Tamis-LeMonda, 2013; Sarkadi ve diğerleri, 2008). Çocukların gereksinimlerine yönelik aktif katılım sağlayan babaların çocuklarının zihinsel (McWayne ve diğerleri, 2013) ve sosyal gelişimine faydası ve olumlu etkisi olduğu gözler önüne serilmektedir (Parke ve diğerleri, 2008). Okul öncesi dönemde baba çocuk ilişkisinde ve babanın çocuğun hayatında aktif rol oynaması hem sayısal hemde niteliksel yönde iyi

anlamda sosyal yarar, duygu düzenleme, sözel beceriler ve zihinsel aktiviteleri kolay gerçekleştirebilme gibi durumları desteklemekte ve olumsuz durumların ortaya çıkmasını önlemektedir (Gauvain ve diğerleri, 2002; Jaffee ve diğerleri, 2003; Magill-Evans ve Harrison, 2001; Roggman ve diğerleri, 2004; Updegraff ve diğerleri, 2001). Okul öncesi dönemde babaların çocuklarıyla kaliteli vakit geçirmeleri onların ergenlik döneminde de sosyal ve duygusal olarak olumlu yönde etkilenmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda okul öncesi yıllarında çocukların özbakımlarını kendi başlarına yeterince yapabilecek seviyede olmadığı görülmektedir (Santos, Vaughn ve Bost, 2008). Baba-çocuk etkileşiminin az olması, çocuklarının bütün gelişim dönemlerinde bu zayıf bağdan ve iletişimden kötü yönde etkilenmesine sebep olabilmektedir (Morgan ve diğerleri, 2012). Babalar, çocuklarının bakımında etkili olabilmeleri amacıyla bir eğitim almaları neticesinde, baba-çocuk ilişkisinin olumlu anlamlı iyiye gittiği tespit edilmiştir (Aydın, 2003). Babaların aldığı eğitim sayesinde çocuklarına gösterdikleri ilgiye baktıkları bir araştırmada da eğitim ile babaların çocuklarıyla oyunlar oynadığı, birlikte ev dışında aktivitelere yer verdikleri, sözel iletişimde bulundukları, hayata dair yeni şeyleri keşfetme fırsatı sağlama ve temel bakımını sağlayarak çocuklarına özel vakit ayırma gibi durumlarda artış olduğu görülmüştür (Taşkın ve Erkan, 2009).

Çocukların gerekli temel bakımlarının yetişkinler tarafından sağlanması ve temel özbakım becerilerinin çocuklara kazandırılması için anne babalara önemli görevler düşmektedir. Bu çalışmada okul öncesi eğitime devam eden 48-66 aylık çocuğu olan babaların baba katılım düzeyleri ve anne bekkılığı algılarının çocuklarının özbakım becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada, literatürdeki çalışmalardan farklı olarak baba katılımının genel ve alt boyutlarından olan temel bakım boyutunda babaların kız çocuklarının temel bakımlarında daha çok katılım gösterdikleri tespit edilmiştir. Erkek çocuklarıyla çoğunlukla fiziksel aktivitelere yer verirken (Paquette, 2004) babaların kızlarıyla ise daha çok durağan etkinlikleri tercih ettikleri görülmektedir (Leavell ve diğerleri, 2012). Moluz (2022) çalışmasında, babalar daha çok çocuklarıyla olan iletişimlerinde bedensel etkinliklere dönük oyunları tercih ettiklerini ifade etmiştir. Aynı zamanda babaların daha çok çizgi film izleme, birtakım kutu oyunları oynama ve ev dışındaki etkinliklerde bulunma gibi aktivitelerde yer aldıklarını dile getirmiştir. Babaların az bir kısmı çocuğuyla iletişimde özbakım, resim ve araştırma aktivitelerinde bulunduğu ifade edilmiştir. Araştırmada babalar çocuklarının bakımından ziyade yani besleme, yıkama, uyutma gibi aktiviteleri değil çoğunlukla oyun, fen etkinlikleri, gezi gibi etkinliklerde çocuklarıyla zaman geçirmek istedikleri görülmüştür. Büyükcera (2021)'ın araştırmasında ise sadece kız çocuğu olan babaların sadece erkek çocuğu olan babalardan ve her iki cinsiyete sahip çocuğu olan babalardan daha fazla katılım

gösterdiği görülmüştür. Cunningham (2001)'a göre de aile içerisinde anne ve babanın işleri paylaşmasının nasıl yapıldığı, ileriki zamanlarda yetişkin olacak bireylere görev ve sorumluluklarında yol gösteren en önemli etmendir. Bu sebeple çocukların cinsiyetlerine yönelik yaklaşım sergilenmesi ve doğru örnek olunması, hem kız hem de erkek çocuğa uygun özbakım becerilerinin kazandırılması oldukça dikkat edilmesi gereken bir husustur. Araştırmanın bulgusuna ters düşecek şekilde, bazı çalışmalarda baba katılımı ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını gösteren araştırmalar olduğu görülmektedir (Coley ve Morris, 2001; Demiriz ve Dinçer, 2001; Duran, 2010; Sımsıkı ve Şendil, 2014). Easterbrooks ve Goldberg (1984)'de baba katılımında boyutların her biri için, çocuklarının cinsiyetine yönelik bir farklılaşma olmadığı fakat baba katılım ölçümlerinin toplamında değişim olduğu görülmüştür. Babaların erkek çocuklarıyla daha fazla ilgilendiği tespit edilmiştir (Marsiglio, 1991; Raley ve Bianchi, 2006; Yağan-Güder ve Ata, 2018). Öğüt (1998)'ün çalışmasında, babalar cinsiyete göre bakıldığında erkek çocuklarının temel bakımında daha çok görev aldıkları görülmüştür. Kız çocuklarıyla çoğunlukla sözel iletişim kurarken, erkek çocuklarına eğitime yönelik zihinsel aktiviteler gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Uzun (2019)'un çalışmasında ise, 36-72 aylık çocuğu olan babaların Baba Katılım Ölçeği alt boyut ve toplam puanlarının çocuğun cinsiyetine göre bakıldığında ölçeğin keyfi meşguliyet, ilgi ve yakınlık ve ölçek toplam puanlarına göre bir değişim görülmezken, temel bakım kısmında değişiklik gözlenmiştir. Buradan yola çıkılarak temel bakım kısmında babanın çocuğunun cinsiyetine göre bakıldığında erkek çocuklarda kız çocuklarına nazaran daha fazla toplam puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Buradan da anlaşılabacağı üzere oğlu olan babaların kızı olan babalara göre çocuklarında temel gereksinimlerini sağlama ve bedensel bakımlarını gidermede daha aktif olduğu görülmektedir. Buna sebep olan durum, babaların erkek çocuğa ayrı bir değer göstererek geleneksel rolleri devam ettirmeleri şeklinde ifade edilebilir. Akgöz Aktaş (2017)'ın çalışmasında da babaların erkek çocuklarının temel bakımlarını kız çocuklarından daha çok karşıladıkları ifade edilmiştir.

Araştırmalar neticesinde çocuk sayısı arttıkça babaların daha az çocuklarıyla ilgilendiklerine ve bedensel cezaya daha fazla başvurdıklarına ulaşılmıştır (Akgöz Aktaş, 2017; Paquette ve diğerleri, 2000). Sımsıkı ve Şendil (2014)'in çalışmasında çocukların sayısı, baba katılım keyfi meşguliyet kısmında ve baba katılımı toplam puanı üzerinde etkisi bulunmaktadır. Bir çocuğa sahip babaların, çocukla beraber yaptıkları etkinliklerine ve çocukla beraber oynadıkları oyunlarına, 2 ve daha çok çocuğu olan babalara göre daha çok katılım gösterdikleri ifade edilmektedir. Mehall ve arkadaşlarının (2009) araştırma bulgularında ise çocuk sayısı çoğaldıkça, babalar küçük yaştaki çocuklarına daha az ilgi

gösterdikleri görülmüştür. Deleş ve Kaytez (2020)'in çalışmasında bir çocuğu olan babaların katılım seviyeleri 3 ve daha fazla çocuğu olan babalara göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Burada ifade edilen çocuklarına ayırdıkları vakitte olabilir. Çocukların sayısı çoğaldıkça onlara karşı olan görev ve sorumluluklarda çoğaldığı bu sebeple de ayrılan sürenin kısaldığı tahmin edilmektedir. Aynı zamanda çocuk sayısı çok olunca çocuklarında beraber zaman geçirebileceği düşünülebilir ve babanın çocuklarla bir arada olmasına etki etmiş olabilir. Kuruçırak (2010) ile Şahin ve Demiriz (2014) çalışmalarında bir çocuğa sahip babaların katılım seviyelerinin daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Ailedeki çocuk sayısı çoğaldıkça ebeveynler daha fazla deneyim edinseler de çocuklarına yönelik ilgileri ters orantılıdır (Mızrakçı, 1994). Ancak mevcut çalışmada ise tam tersi bir sonuca ulaşılmıştır. Çocuk sayısı arttıkça baba katılımlarının arttığı görülmektedir. Bunun sebebinin de anne yükünü hafifletmek olabileceği düşünülmektedir. Çalışmaya paralel olarak Ishii-Kuntz ve arkadaşları (2004), çok sayıda çocuğa sahip babaların çocuk bakımında daha fazla rol aldıklarını ifade etmektedir. Bu bulgu daha çok aile açısından etnik farklılıkların sonucu olabilir. Çocukların sayısı çoğaldıkça, babanın çocuklarıyla olan duygusal bağı, özbakımlarını karşılaması, bedensel aktivitelerin gerçekleştirilmesi, vaktin ve sevginin paylaşımı hususunda güçlük yaşayabilmektedir. Bu durum da babanın baba olmaktan aldığı hazzı ve çocuklarına olan yaklaşımını olumsuz etki edebilmektedir (Paquette ve diğerleri, 2000; Seçer ve diğerleri, 2007; Şahin, 2012). Küçük (2009)'ün çalışmasında da üç çocuğa sahip ailelerde beslenme, kıyafet değiştirme ve özbakım becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir ve çocuk sayısı ile Özbakım Becerileri Kontrol Listesi Yemek Yeme Becerileri alt boyutu toplam puan ortalamalarında farklılaşma tespit edilmiştir. Paulson ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırmada ise, babanın katılımının çocukların sayısının az ya da çok oluşuyla bir ilgisi olmadığı ifade etmektedir.

Çalışmada, okul öncesi dönem çocuğun yaşının baba katılım düzeyinde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmalar incelendiğinde okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların çocuklarının yaşlarını dikkate almadan katılım gösterdiği görülmektedir (Coley ve Morris, 2001; Kanat, 2022). Yapılan bazı çalışmalarda da baba katılımının, çocuğun yaşının küçülmesiyle beraber arttığı saptanmıştır (Barnett ve Baruch, 1987; De Luccie, 1995; Fagan ve Cherson, 2015; Gracia, 2014; Öğüt, 1998). Aydın Kılıç (2016)'ın araştırmasında baba-çocuk ilişkisine göre baba katılımına bakılmış ve çocukların yaşlarına göre baba katılımında bir değişiklik olmadığı görülmüştür. Turan (2018)'nin çalışmasında da 60-84 aylık okul öncesi dönemde ve kuruma giden çocukların baba katılımı ile okul olgunluğu arasındaki ilişkiye bakılmış ve çocukların yaşlarıyla baba katılımı arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Ünlü (2010)'nın çalışmasında 0-8 yaş arasında çocuğu olan babaların, babalarının katılım düzeylerini değerlendirdikleri ve kendi babalarının katılım düzeylerinin onların katılım düzeyi üzerinde nasıl bir etki bıraktığına bakıldığında çocuklarının yaşlarının yine katılımlarıyla ilgili bir etkisi olmadığı görülmüştür. Bununla beraber Yuvacı (2019)'nın çalışmasında çocukların doğum sırasının baba katılımı üzerindeki etkisine bakıldığında çocuğu 2.sırada doğan babaların baba katılım düzeyi daha yüksek olduğu ifade edilmiştir. Ancak çocuğun yaşının baba katılımı üzerinde bu çalışmayla paralellik gösterecek şekilde anlamlı bir farklılık olmadığını dile getirmiştir. Özyürek, Teke, Özgan ve Kışlı (2020) çalışmasında ise babaların çocuklarının temel bakımlarına yardımcı olma, okul ihtiyaçlarını karşılama ve onlarla verimli zaman içerisinde yer alma durumlarının çocuklarının yaşlarıyla ilişkili olduğu görülmüştür. Babaların çoğunlukla 7-10 yaşında olan çocuklarının giyimlerine yardım ederken 0-3 yaş grubu çocuklarına destek olmadıkları; çoğunlukla 0-3 yaş çocuklarının okul gereksinimlerini karşılarken 7-10 yaşta çocuklarının okul ihtiyaçlarını gidermedikleri belirlenmiştir. Babaların çoğunlukla 7-10 yaşında olan çocuklarıyla oyun oynamayı tercih ettikleri görülmüştür. Çocuklar, kişisel bakım, üstünü değiştirme, uyuma vb. bedensel gereksinimlerini kendi başlarına yapabilmeleri için bilişsel ve motor gelişimlerini tamamlamış olmaları gerekmektedir. 2 yaşına gelene kadar çocuklar istenilen gelişim seviyesine gelemediklerinden, bir büyüğü tarafından desteklenmesi lazımdır. Fakat 3 yaşından sonra, artık özbakım becerilerini yapabilir hale gelirler (Yavuzer, 2017). Deleş ve Kaytez (2020)'in araştırmasında 3 yaşında çocuğu olan babaların katılım seviyeleri 6 yaşında çocuğu olan babalara göre daha çok çıkmıştır. 3 yaşındaki çocuk özbakımını yerine getirirken 6 yaşındakine göre daha fazla ebeveynine ihtiyaç duymaktadır. Üç yaşındaki çocuklar akranlarından daha çok ebeveynleriyle zaman geçirmek isterler, 6 yaşındaki çocuklar ise daha çok akranlarıyla bir arada olmayı tercih ederler (Sary ve Turnip, 2015). Yaşları ve olgunlukları nedeniyle 3 yaşında çocuğu olan babaların katılım seviyeleri yüksek olabilir. Gracia (2014)'nın çalışmasında baba katılımının çocuğun yaşıyla bir bağlantısı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Babaların özbenlikleri ve çocuklarıyla arasındaki ilişkilerindeki hassas davranışları çocuk hangi yaşta olursa olsun baba katılımını pozitif etki sağlamaktadır (Volling ve Belsky, 1991).

Babaların katılımlarının aile katılım çalışmalarında yeri oldukça önemli olup çocukların duygusal ve bedensel olarak gelişimlerinde olumlu etkisi fazla olduğu görülmektedir (Mercan ve Tezel Şahin, 2017; Tezel Şahin, Akıncı Coşgun ve Aydın Kılıç, 2017). Özbakım becerileri çocuğun bütün gelişim alanları gibi önemli bir yere sahiptir. Erken yaşta okul öncesi eğitim alan çocukların özbakım becerilerinin de olumlu yönde etkilendiği ifade edilmektedir (Demiriz ve Dinçer, 2001). Dinçer, Demiriz ve Ergül'ün (2017) yaptıkları

çalışmada benzer bir sonuca ulaşılmış, bir kuruma daha uzun süre giden çocukların özbakım becerilerini daha iyi yaptıkları ifade edilmiştir. Orçan Kaçan, Ata, Kimzan ve Karayol (2019)'un çalışmasında da okul öncesi eğitimde daha fazla yılı olan çocukların eğitimde ilk yılı olan çocuklara nazaran özbakım becerilerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Kreşe giden çocukların Özbakım Becerileri Kontrol Listesi beslenme, giyim ve temel bakım alt boyutu puan ortalamalarının, anne veya başka bir yetişkin tarafından bakılanlara göre daha fazla çıktığı görülmüş. Giyim ve temel bakım alt boyutu toplam puan ortalamalarıyla çocuğa nasıl bakım verildiği arasında anlamlı bir bağlantı bulunmuştur (Küçük, 2009). Mevcut çalışmaya benzer sonuçlara ulaşan Varol (2022)'un çalışmasında Baba Katılım Ölçeği ve Anne Bekçiliği Ölçeği üzerinde çocukların okula devam süreleriyle anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Yine mevcut çalışmada özbakım becerilerinin okula devam sürelerini de yordamadığı bulunmuştur. Ünüsan (2004) çalışmasında ise çocukların özbakım becerilerinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına göre farklılaştığı görülmüştür. Yalçın, Başar ve Çetinkaya (2013)'nın araştırmasında da okul öncesi eğitime erken yaşlarda başlayan çocukların daha geç başlayan çocuklara nazaran özbakım becerilerinin daha ileri düzeyde olduğu yani çocukların okul öncesi eğitime başlama yaşı ile özbakım becerilerinin ilişkili olduğu saptanmıştır.

Babaların çocukların hayatlarındaki katılımı, çocuklarıyla ilişkilerinin niteliğini belirlediği, çocukların sosyal gelişimlerini (Dubowitz ve diğerleri, 2001; Sarkadi ve diğerleri, 2008), ruhsal gelişimlerini (Downer ve Mendez, 2005; Dubowitz ve diğerleri, 2001; Kuzucu ve Özdemir, 2013), zihinsel gelişimlerini (Huerta ve diğerleri, 2013; Tessier ve diğerleri, 2009), sözel-dilsel gelişimleri (Cabrera ve Bradley, 2012), hayata bakış açılarını (Finley ve Schwartz, 2007; Kuzucu ve Özdemir, 2013), psikolojik olarak durumlarını (Flouri ve Buchanan, 2003) ve özsayıgılarını gibi (Deutsch, Servis ve Payne, 2001; Kuzucu ve Özdemir, 2013) pozitif yönde ruhsal ve duygusal gelişimlerini etkilediği görülmektedir. Sasaki ve diğerlerine (2010) göre babalık rolüne yönelik pozitif algısı olan babaların çocuklarıyla daha çok görev paylaşımı yaparak onlara daha fazla zaman ayırdıkları görülmüştür. Kuruçırak (2010)'a göre babalık algısının zamanla farklılaşması ile babalar, çocukların yalnızca bedensel gereksinimlerini değil ruhsal gereksinimlerini de karşılamaya çalışmaktadır. Babalık rolüne yönelik iyi bir algı olursa babalar çocuklarını daha çok kabul etmekte, daha çok birlikte vakit geçirerek daha mutlu olmaktadır (Miller, 2010). Uzun (2019)'un baba katılımında annenin eşine yardımı üzerinde durduğu çalışmasında babalık rol algısı ve katılımı arasında bağlantı olduğu görülmüştür. Mevcut çalışmada ise çocukların özbakım becerileri ile Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Babanın öğrenim düzeyinin, babalık rolüyle etkileşiminin baba katılımında pozitif neticelenmesine dair düşüncelerinin, baba katılımını destekleyen bir annenin olmasını, kaygı düzeyinin az ve babanın ailede aktivitelere katılımı ile bağlantılı olduğunu ifade etmiştir (US Department of Health and Human Services, 2004; Roggman ve diğerleri, 2002). Yapılan çalışmalara bakıldığında babaların eğitim düzeyi arttıkça baba katılım düzeyinin de arttığı görülmüştür (Akgöz Aktaş, 2017; Büyükceran, 2021; Nkwake 2009). Gözübüyük ve Özbey (2020) tarafından yapılan araştırmada da babaların eğitim seviyesinin yükselmesinin babalık rolüne uyumunu kolaylaştırarak baba katılımında olumlu etki yarattığı görülmüştür. Ancak mevcut çalışmada tam tersi çıkmıştır. İlköğretim mezunu babaların katılım düzeyi yüksek çıkarken; lisans mezunu babaların katılım düzeyi düşük çıkmıştır. Akgöz Aktaş ve Ebeoğlu Duman (2021)'in çalışması incelendiğinde ise babanın eğitim seviyesi arttıkça babaların daha ılımlı bir yaklaşım sergileyerek çocuğunun gelişimini destekleyici davrandığı ve kendini bu konuda sorumlu tuttuğu ifade edilmiştir. Büyükceran (2021), baba ve çocuk arasındaki etkileşime baktığı araştırmasında eğitim seviyesi arttıkça babanın, çocuğunun yaşamında pozitif etkiye sebep olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karabulut ve Şendil (2017) çalışmasında lise ve altında eğitim seviyesinde olan babaların anne bekçiliğinden daha çok etkilendiğini ileri sürmüştür. Wang, Xinghua, Yiqing Yu, Ruiling Zhu, Zhou Ji (2021)'nin araştırmasında da yine babaların eğitim düzeyi yüksek olması sebebiyle anneler, babalara çocuk bakımı konusunda daha çok güvenip desteklemektedir. Özben ve Argun (2002) okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin anne baba tutumlarının çeşitli açılardan baktıkları çalışmasında, ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça, çocuklarına yönelik daha anlayışlı, adaletli ve paylaşılan tutum sergiledikleri görülmüştür. Öğrenim seviyesi yüksek olan babaların daha kültürel tecrübeleriyle çocuklarının gereksinimlerine dair bilgiler kazanmakta, aynı zamanda daha çok katılım yapmaktadır (Bailey, 1993). Bununla beraber İzci ve Jones (2018) tarafından yapılan çalışmada, okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların katılım özelliği ve içeriğine bakıldığında öğrenim seviyelerinin bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Araştırma sonuçlarının aksine literatürdeki çalışmalarda anne ve babaların katılım düzeylerinin sosyoekonomik düzeyleriyle bir ilişkisi bulunamamıştır (Çiftçi, 2014; Meral ve Cavkaytar, 2012). Mevcut çalışmada ise düşük sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılarda baba katılımı yüksek çıkarken; iyi ve daha üst düzey sosyoekonomik düzeye sahip katılımcılarda baba katılımı düşük çıkmıştır. Kuzucu (2011) araştırmasında babaların sosyoekonomik düzeyi arttıkça katılımın azaldığı, eğitim seviyesi yükseldikçe katılımın arttığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Kotaman (2008)'da çalışmasında babaların eğitim seviyeleriyle katılımlarının paralellik gösterdiğini dile getirmiştir. Telli ve Özkan (2016)'da 3-

6 yaş arası çocuğa sahip olan babaların yükseköğrenim görmelerinin pozitif yönde babalık rolü algılarında etkili olduğunu ileri sürmüştür. Babaların eğitim seviyesi arttıkça iş kalitesi de arttığı ve daha fazla vakit harcadığından baba katılımını daha az gerçekleştirmektedir (Harris ve Morgan, 1991). Evans (1997) ülkemizdeki gelir düzeyi düşük olan babaların rollerine yönelik düşüncelerini incelediği araştırmasında, babaların geçimden sorumlu, para kazanan kişiler olduğunu ve babaların çocuklarının öğrenimleri ile zihinsel gelişimlerine büyük önem verdiklerini, onlara sevgiyle yaklaştıkları görülmüştür. Evans (1997), bunu klasik babalık rolü olarak ifade etmiştir. Geliri ve öğrenim seviyesi yüksek, çalışmasını ayarlayabilen babaların, katılımları daha rahatken (Ahmeduzzaman ve Roopnarine, 1992, Cabrera ve diğerleri, 2000); cinsiyetlerde ayırım yapmayan, babalık hususunda daha bilinçli olma gibi niteliklerde katılımlarını belirtmektedir (Bonney ve diğerleri, 1999; Fagan ve Barnett, 2003). Deleş ve Kaytez (2020)'in araştırmada da eşinin çalışmasının babaların katılımını etkilemezken, babalığa yönelik düşüncelerinde etkisi olduğu ifade edilmiştir. Bu açıdan babaların rol algı düzeyleri eşlerinin çalışması nedeniyle fazla olduğu görülmektedir. Kadınların çalışmasıyla beraber erkekler de paylaşımcı olmaya gayret etmişlerdir (Tamis-LeMonda ve diğerleri, 2012). Annelerin çalışmasıyla beraber babalar, çocuklarının bakımı ve öğrenimi ile daha çok ilgilenmeye başladıkları düşünülebilir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçların aksine Kurşun (2019) çalışmasında baba katılımı ile anne bekçiliği arasında ilişki olmadığı bulunmuştur. Ayrıca Cannon, SchoppeSullivan, Mangelsdorf, Brown ve Sokolowski (2008)'nin çalışmasında, anne babaların niteliklerinin anne bekçiliği ile babaların tutumları üzerindeki etkisine bakıldığında anne bekçiliği ve baba katılımının bebeklik döneminden itibaren anlamlı ilişkisi olduğu görülmüştür. Bouchard ve Lee (2000)'nin çalışmasında babanın anneden aldığı babalık yeterlilik algısına karşı güven duymasıyla beraber babanın yetebildiğini hissetmesi, teşvik olması ve ebeveyn olarak doyum sağlaması açısından kuvvetli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Jacobs ve Kelley (2006)'in çalışmasında, erken çocukluk döneminde çocuğu olan babaların çocuklarının bakımında, evlilikten duyduğu haz, baba katılımını olumlu etkilediği görülmüştür. Babanın katılımı, eşinin ebeveynliği (Tessier ve diğerleri, 2009) ve etkileşiminde etkiliyken (De Luccie, 1995); annenin tutumu (Gaunt, 2008) ve annenin eşine karşı yaklaşımı (Downer ve Mendez, 2005) babalık rolü üzerinde etkilidir. Annenin babayı desteklemesi, babayı motive etmesi, daha çok babanın katılımını olumlu etkilediği ve yardımcı olduğu ifade edilmekteyken (Pedersen ve Berman, 1987); bazı çalışmalarda ise motive eden bekçiliğin baba katılımını olumsuz etkilediği (Akgöz-Aktaş, 2017; Van Egeren ve Hawkins, 2004) tespit edilmiştir. Detaylı bakılacak olursa bazı çalışmaların neticesinde, anneler babaları katılım için motive

etmelerinin bir etkisi olmadığı; fakat az miktarda motive ise baba katılımını olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Altenburger, Schoppe-Sullivan ve Dush, 2018; Dickie, 1987). Ebeveynlerin birbiriyle etkileşiminin kalitesi azaldığında, babaların çocuklarıyla fazla ilgilenmedikleri ve eşleriyle ilişkileri kötüye gitmekte, baba-çocuk ilişkisi zayıflamaktadır (Cummings, Goeke-Morey ve Raymond, 2004; Hoffmaster, 2006). Çalışma yapanlar, anne bekçiliği tutumlarının, kadının evde kendindeki kuvveti diğer bölümlerde bulamamasından kaynaklı ortaya çıktığını tespit etmişlerdir (Lamb, 1997). Buradaki ifadeye göre evden hariç durumlarda kadınlar öz saygısını yüceltici durumlar olmadığından ev içerisinde çocuk üzerinde söz sahibi olması onu daha otoriter ve güç sahibi yaptığı anlayışı yerleşmiştir. Bu sebeple kadınlar, annelik rollerine ve güç algısını zedelememek kaygısıyla (McMullin ve Cairney, 2004) çocuk bakımında tek başına söz sahibi olmak istemektedirler (Gaunt, 2008). Babanın evdeyken daha baskın olmasını isteyen, babanın çocuğun özbakımını yeterince yerine getiremeyeceği düşünesi bu görevlerden uzak tutulmasına sebep olmaktadır (Allen ve Daly, 2007). Gaunt (2008), özbenliği düşük annelerin, çocukla daha fazla ilgilenmek ve çocuğun bakımı konusunda daha çok sorumluluk almak için belirttiği bununla beraber babayı engellediğini ifade etmektedir. Moluz (2022), evdeki aktivitelerde baba-çocuk etkileşiminde annelerin babayı teşvik ettiği davranışlar sergilediklerini söylemiştir. Bağcıvan (2020), annelerin, baba katılımında yardımcı ve motive edici davrandığını dile getirmiştir. Baba katılımında ebeveynlerin çocuğu konusunda etkileşimini önemseydiği, beraber vakit geçirmekten keyif aldıkları görülmektedir. Gerektiğinde annenin babaya yardımcı olması, babanın kendini daha güvende ve yeterli hissetmesine fayda sağlayabileceği söylenebilir.

Yapılan mevcut araştırmada özbakım becerileri ile baba katılım düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamaktadır. Bu çalışmadan farklı olarak Kartal, Kurban, Zencir, Kapıkıran (2010)'ın annelerin, annelik tutumlarının çocuklarında özbakım becerilerine ve sosyallik algılarına etkisine baktığı araştırmasında, çocukların temel bakımlarının anne destekleyici tutumlarıyla bağlantısı olduğunu ifade etmektedir. Yine başka bir çalışmada da okul öncesi eğitime devam eden çocuğu olan annelerin çocuklarının özbakım becerilerini destekleme uygulamalarına yönelik inceleme yapılmıştır ve araştırma sonucunda; çocuklar büyüdükçe ve bedensel, zihinsel kabiliyetleri çoğaldıkça annelerin de çocuklarının temel bakımlarında daha az yardımcı oldukları saptanmıştır (Orçan Kaçan ve diğerleri, 2019). Bununla birlikte Glass (1990) 'ın çalışmasında da, anne babaların çocuklarının temel bakımlarında yeterliliklerini arttırmak amacıyla kendi bakımlarında bazen çocuğun onlara yardımcı olmasına fırsat verilebileceğini ifade etmektedir.

Baba katılımına yönelik babaların eğitim aldıkları çalışmaların sonuçlarına göre de babaların; babalık rolleri, etkileşimleri, sorunlara çözüm bulma gibi hususlarda eğitim almalarının baba-çocuk ilişkisine katkı sağladığını (Rienks ve diğerleri, 2011) ve babaların bu tür çalışmalarda bulunmalarının çocuklarında daha az problemli tutum sergilemesini (Braver, Griffin ve Cookston, 2005) ve yüksek zihinsel kapasite (Fagan ve Iglesias, 1999) ile bağlantısına ulaşılmıştır. Baba çocuk ilişkisini olumlu etkilemek için sadece babalara destek verilmesinden ziyade annelerinde çocukları için baba katılımının değerli olduğunu anlamalarını sağlayacak fikirlerin oluşturulması faydalı olacaktır (McBride ve diğerleri, 2005). Bu açıdan baba-çocuk ilişkisini güçlendirmenin beraberinde annelere de babaların çocukların gelişimi için önemli bir yere sahip olduğu anlatacak eğitimler verilmesi gereklidir (Uludağlı, 2017). UNICEF (2012), ülkemizde okul öncesi eğitimi ve anne baba tutumlarına bakıldığında, kalıplaşmış yargılar ve düşünceler sebebiyle günden güne farklılaşan yaşam tarzları ebeveynlerin çocuklarını yeterince bilgilendirecek düzeye sahip olmadıklarını dile getirmektedir. Fakat eğitim alan ebeveynlerin, çocuklar konusunda daha bilinçli ve özverili yaklaşarak olumsuz ceza yöntemlerinden uzaklaştıklarını ifade etmektedir. Tüm bunlardan yola çıkılacak olursa özbakım becerileri ve bütün gelişim alanlarında çocukları desteklemek ve onların gelecek yaşantılarında her yönden olumlu anlamda yetişmiş bireyler olmalarını sağlamak amacıyla hem annenin hem de babanın bilinçli hareket etmesi gerekmektedir. Aynı zamanda annelerin eşlerine yol göstermesi, yardımcı olması, çocuklarıyla ilgili sorumlulukları eşleriyle birlikte paylaşmaları gerektiğinin farkına varmaları önemlidir. Bununla beraber babalar da çocuk gelişimi ve bakımlarında kendilerini sorumlu görerek evlatlarının her anlamda iyi olması için çaba sarf etmesi tartışılmaz bir gerçektir.

Her ne kadar mevcut çalışmada anne bekçiliği ile baba katılımı arasında ilişki bulunmuş olup, baba katılımı ile çocukların özbakım becerileri arasında anlamlı bir farklılaşma saptanmamış olsa da özbakım becerilerinin uygun ve doğru şekilde edinilmesi yani çocukların tuvalet alışkanlığını doğru zaman ve şekilde kazanması kişilikleri üzerinde etkili ya da tek başına yemek yiyebilmesi, giyinebilmesi kendi kendine bir şeyleri başarabilmesi ve özgüvenini kazanması açısından önemlidir. Bu sebeple anne babalara çok önemli görevler düşmektedir. Yine okul öncesi eğitimin verildiği yerlerde erkek eğitimcilerin çoğaltması aile katılım çalışmalarında da babaların daha aktif rol almalarını sağlanabilir (Ünlü Çetin, 2016).

5.3. Öneriler

Baba katılımına yönelik çocukların gelişim alanlarına etkisi başka araştırmalarda ele alınabilir. Bununla beraber babaların katılımını destekleyecek çeşitli projelere yer verilerek anne bekçiliği üzerindeki etkisine bakılabilir.

Çocukların özbakım becerilerinin çocukların kişilik gelişimlerini etkilediği unutulmamalı ve bu doğrultuda babaların katılımlarıyla bu etkinin ne derece etkili olduğu boylamsal çalışmalar ile tespit edilebilir.

Okulöncesi dönemdeki çocukların özbakım becerilerine yönelik çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Ancak bu dönemde tuvalet alışkanlıklarının edinilmesi, yemek yeme alışkanlıkları, temizlik, uyku gibi temel gereksinimlerin kazanıldığı göz önüne alınarak çocukların anne ve babasıyla nasıl bir etkileşim halinde olduğuna dair nitel ve nicel araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Baba katılımıyla ilgili özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere ve çocuklara yönelik nicel ve nitel araştırmalar da yapılabilir. Bununla beraber özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere yönelik eğitimlerin verilerek normal gelişim gösteren çocuklarda olduğu gibi baba katılımının çocukların gelişimleri üzerindeki etkisi incelenebilir.

Kaynakça

- Abbak, B. S. (2008). *Okul öncesi eğitim programındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve veli görüşleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ahmeduzzaman, M., Roopnarine, J.L. (1992). Sociodemographic factors, functioning style, social support, and fathers' involvement with preschoolers in African-American families. *Journal of Marriage and Family*, 54(3), 699-707. <https://psycnet.apa.org/doi/10.2307/353255>
- Akgöz Aktaş, G. (2017). *Baba katılımı ve çocuk uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi: Anne bekçiliği ve evlilik uyumunun etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Akgöz Aktaş, G., Ebeoğlu Duman, M. (2021). Genişletilmiş anne bekçiliği kavramsal modelinin anneye özgü değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 4(8), 217-237. <https://doi.org/10.35235/uicd.1019848>
- Aktaş, G. A., Aydın, A. (2020). Babaların gözünden anne bekçiliği: bir ölçek uyarlama çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16 (29 Ekim Özel Sayısı), 3565-3590.
- Allen, S. M., Daly, K. (2007). The effects of father involvement: an updated research summary of the evidence. Guelph, ON: University of Guelph, Center for Families, Work & Well-Being. https://library.parenthelp.eu/wp-content/uploads/2017/05/Effects_of_Father_Involvement.pdf 20 Şubat 2022 tarihinde erişildi.
- Allen, S. M., Hawkins, A. J. (1999). Maternal gatekeeping: mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 61, 199-212.
- Altenburger, L. E., Schoppe-Sullivan, S. J., Dush, C. M. K. (2018). Associations between maternal gatekeeping and fathers' parenting quality. *Journal of Child and Family Studies*, 27(8), 2678-2689.
- Amato, P.R. (1996). Explaining the intergenerational transsmion of divorce. *Journal of Marriage & the Family*, 58 (3), 628–640. <https://doi.org/10.2307/353723>
- Arslan, R. (2022). Erken çocukluk döneminde baba katılımı konusunda yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 1-12.

- Aydın, A. (2003). *The effect of father involvement training on the fathers' involvement level and perceptions of their fathering roles* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). ODTÜ, İstanbul.
- Aydın Kılıç, Z. N. (2016). *Ankara - Trabzon- Erzurum örnekleminde babanın çocuğun hayatına katılımı ve baba-çocuk ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğmuş, S. (2018). *48-72 aylık çocukların bilişsel stilleri ile baba katılımı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aykanat, E. (2018). *Okul öncesi öğretmenlerinin sanat eğitime yönelik tutumlarını belirlemek üzere ölçek geliştirme çalışması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Badalament, J. (2008). Engaging modern dads in schools. *Independent School*, 67(3), 122-131.
- Bağcıvan, M. S. R. (2020). *Baba katılımının duygu düzenleme ve kişilerarası problemlerle olan ilişkisinde erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bailey, W. T. (1993). Fathers' knowledge of development and involvement with preschool children. *Perceptual and Motor Skills*, 77(3), 1032-1034. <https://psycnet.apa.org/doi/10.2466/pms.1993.77.3.1032>
- Barnett, R. C., Baruch, G. K. (1987). Determinants of fathers' participation in family work. *Journal of Marriage and the Family*, 29-40.
- Başal, H.A. (2012). *Gelişim ve psikoloji: Nasıl mutlu ve başarılı bir çocuk yetiştirebilirim?*. (Beşinci Baskı). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Başal, H. A. (2013). *Okul öncesi eğitime genel bakış: Okul öncesi eğitime giriş*. (s.1-31). Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Bekem, Ö., Öztürk, Y., Arslan, N., Büyükgebiz, B. (2003). İştahsız çocuklarda beslenme özelliklerinin anket çalışması ile değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Tıp Fakültesi Dergisi* (1), 181-91.
- Bekman, M. (2022), Halkla ilişkiler uygulamalarında nicel araştırma yöntemi: ilişkisel tarama modeli. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(16), 238-258.
- Bekmezci, H, Özkan, H. (2015), Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi, *İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 5(2), 81-7.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child development*, 83-96.

- Bolton, S, Hattie, J, Affiliations, A. (2017), Cognitive and brain development: executive function, piaget, and the prefrontal cortex, *Archives of Psychology*, 1(3), 1–36.
- Bonney, J. F., Kelley, M. L., Levant, R. F. (1999). A model of fathers' behavioral involvement in child care in dual-earner families. *Journal of Family Psychology*, 13, 401-415.
- Bouchard, G., Lee, C. M. (2000). The marital context for father involvement with their preschool children. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 20(1-2), 37–53. https://doi.org/10.1300/J005v20n01_04
- Bowen, M. (1966). The use of family theory in clinical practice. *Comprehensive Psychiatry*, 7(5), 345-374.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664–678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Brandth, B., Kvande, E. (2009). Gendered or gender-neutral care politics for fathers? *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 624(1), 177-189. <https://doi.org/10.1177/0002716209334119>
- Braver, S. L., Griffin, W. A., Cookston, J. T. (2005). Prevention programs for divorced nonresident fathers. *Family Court Review*, 43(1), 81-96.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *Ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development. *Developmental Psychology*, 22, 723-742.
- Büyükceran, K. (2021). *Okul öncesi dönemde baba katılımı ve baba çocuk ilişkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Cabrera, N. J., Bradley, R. H. (2012). Latino fathers and their children. *Child Development Perspectives*, 6, 232–238. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2012.00249.x>
- Cabrera, N., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H., Roggman, L. (2007). Modeling the Dynamics of paternal influences on children over the life course. *Applied Development Science*, 11(4), 185-189.
- Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H., Roggman, L. (2014). The ecology of father-child relationships: An expanded model. *Journal of Family Theory & Review*, 6(4), 336-354.
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R.H.İ, Hofferth, S., Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71, 127-136.

- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S. (Eds.). (2013). *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives* (2nd Ed.). Routledge/Taylor & Francis Group.
- Cannon, E. A., Schoppe-Sullivan, S. J., Mangelsdorf, S. C., Brown, G. L., Szweczyk Sokolowski, M. (2008). Parent characteristics as antecedents of maternal gatekeeping and fathering behavior. *Family process*, 47(4), 501-519.
- Cevizci, S., Önal, A. E. (2009). Halk sağlığı açısından hijyen ve iyi üretim uygulamaları. *Türk Hijyen ve Deneyisel Biyoloji Dergisi*, 66(2), 73-82.
- Coley, R. L., Morris, J. E. (2001). Comparing father and mother reports of father involvement among low-income minority families. *Journal of Marriage and Family*, 64, 982-997.
- Cowan, P. A., Cohn, D. A., Cowan, C. P., Pearson, J. L. (1996). Parents' attachment histories and children's externalizing and internalizing behaviors: Exploring family systems models of linkage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64, 53-63.
- Cummings, E. M., Goeke-Morey, M. C., Raymond, J. (2004). Everyday marital conflict and child aggression. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32(2), 191-202.
- Cunningham, M. (2001). The influence of parental attitudes and behaviors on children's attitudes toward gender and household labor in early adulthood. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 111-122. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00111.x>
- Çalışır, H., Özvurmaz, S., Tuğrul, Ö., Şahbaz, M. (2011). Annelerin tuvalet eğitimi sırasında kullandıkları yöntemler ile 1-4 yaş çocukların altlarını ıslatma durumları arasındaki ilişki. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14: 4.
- Çatıkkaş, K. T. (2008). *Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyleri ile ilgili değişkenlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çepni, S. (2018). Araştırmalarda kullanılan yöntemler ve sınıflandırmaları: *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (Sekizinci Baskı). Celepler Matbaacılık Yayın Dağıtım. ss. 69-176.
- Çetin Doğan, M., Koçer, H. (2020). Annelerin 60-66 aylık kız ve erkek çocuklardan özbakım becerilerine ilişkin beklentileri. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 462-482.
- Çiftçi, M. (2014). *Ortaokul öğrencilerinin anne-baba katılım düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.

- Deleş, B., Kaytez, N. (2020). Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile baba katılım durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 24(84), 101-116.
- De Luccie, Mary F. (1995). Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement. *The Journal of Genetic Psychology*, 156.1, 115-131. <https://doi.org/10.1080/00221325.1995.9914811>
- Demircan, H. Ö. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı sistemini genişletmek: aile "bağlılığı, ortaklığı, katılımı ve eğitimi". *İlköğretim Online*, 17(4), 1-19.
- Demiriz, S., Dinçer, Ç. (2000). Okulöncesi dönem çocuklarının öz bakım becerilerinin annelerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(19).
- Demiriz, S., Dinçer, Ç. (2001). 5-6 Yaş Çocuklarının özbakım becerilerinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumlarına göre incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, s.150.
- Demirtaş K. (2001). *Annelerin değerlendirmesine göre çocukların özbakım becerileri ile anne tutumları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Deniz, Ü., Altan-Yıldız R. (2019), Milli Eğitim Bakanlığı 0-36 aylık çocuklar için eğitim programında cinsel gelişim ve eğitim, *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(3), 34-44.
- Deutsch, F. M., Servis, L. J., Payne, J. D. (2001). Paternal participation in child care and its effects on children's self-esteem and attitudes toward gendered roles. *Journal of Family Issues*, 22, 1000-1024.
- Dickie, J. (1987). Interrelationships within the mother-father-infant triad. I: Pedersen F, red. Men's transitions to parenthood. Longitudinal studies of early family experience. <https://doi.org/10.4324/9781315801988>
- Dinçer, Ç., Demiriz, S., Ergül, A. (2017). Okul öncesi dönem çocukları (36-72 ay) için Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu'nun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 45(45), 59-78.
- Downer, J. T., Mendez, J. L. (2005) African American father involvement and preschool children's school readiness. *Early Education and Development*, 16, 317-340.
- Dubowitz, H., Black, M. M., Cox, C. E., Kerr, M. A., Litrownik, A. J., Radhakrishna, A. ve diğer. (2001). Father involvement and children's functioning at age 6 years: A multisite study. *Child Maltreatment*, 6, 300-309.

- Duran, A. (2010). *Erkeksi rollerin baba katılımı ile ilişkisinin araştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Easterbrooks, M. A., Goldberg, W. A. (1984). Toddler development in the family: impact of father involvement and parenting characteristic. *Child Development*, 55, 740-752.
- Epstein, J. L., (2019). School, Family, and Community Partnerships: Caring for the children we share. In Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., et al., (Eds.). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (4 th Ed.). (pp. 11-32) Thousand Oaks CA: Corwin.
- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Sheldon, S. B., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., Williams, K. J. (2002). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action* (2 nd Ed.). Thousand Oaks CA: Corwin.
- Evans C. (1997). *Turkish fathers attitudes to and involvement their fathering role; a sample from low socio-economic environment*. Master Thesis Bosphorus University Institute of Social Sciences. Istanbul, Turkey. (in Turkish).
- Fagan, J., Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers' attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of Family Issues*, 24(8), 1020-1043. <https://doi.org/10.1177/0192513X03256397>
- Fagan, J., Cherson, M. (2015). Maternal gatekeeping: The associations among facilitation, encouragement, and low-income fathers' engagement with young children. *Journal of Family Issues*, 38(5), 633–653. doi:[10.1177/0192513X15578007](https://doi.org/10.1177/0192513X15578007)
- Fagan, J., Iglesias, A. (1999). Father involvement program effects on fathers, father figures and their head start children: A quasi-experimental study. *Early Childhood Research Quarterly*, 14(2), 243-269.
- Fawcett, J. (2005). *Contemporary nursing knowledge: analysis and evaluation of conceptual models of nursing* (2nd Ed.). FA Davis Comp:223-319.
- Finley, G. E., Schwartz S. J. (2007). Father involvement and long-term young adult outcomes: the differential contributions of divorce and gender. *Family Court Review*, 45(4), 573–587.
- Flouri, E., Buchanan, A. (2003). The role father involvement children's later mental health. *Journal of adolescence*, 26, 63-68.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (7th Ed.). McGraw-Hill.

- Galovan, A. M., Holmes, E. K., Schramm, D. G., Lee, T. R. (2014). Father involvement, father-child relationship quality, and satisfaction with family work: Actor and partner influences on marital quality. *Journal of Family Issues*, 35(13), 1846-1867.
- Gaunt, R. (2008). Maternal gatekeeping: Antecedents and consequences. *Journal of Family Issues*, 29, 373-395.
- Gauvain, M., Fagot, B. I., Leve, C., Kavanagh, K. (2002). Instruction by mothers and fathers during problem solving with their young children. *Journal of Family Psychology*, 16(1), 81-90. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.16.1.81>
- Gay, L. R., Mills, G. E., Airasian, P. (2011). Educational research: *Competencies for analysis and applications* (10th Ed.). Pearson.
- Gençay, S. (2020, 5 Ocak). *Babamın yeri benim yanımda*. İl Gazetesi. Erişim Adresi: <http://www.ilgazetesi.com.tr/babamin-yeri-benim-yanim-277658h.htm>
- George, D., Mallery, M. (2010). SPSS for windows step by step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.). Pearson.
- Glass, T. L. (1990), "Is Your Child Ready to Be in Self- Care?" Children Today.
- Goldstein, R. (2013). *Ana babalık sanatı ilk beş yıl* (Çeviren N. Önel) (İkinci Baskı). Özgür.
- Gorard, S., Smith, E. (2006). Beyond the 'learning society': what have we learnt from widening participation research? *International Journal of Lifelong Education*, 25(6), 575-594.
- Gözübüyük, A., Özbey, S. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının motivasyon düzeyleri ile baba çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 23-37.
- Gracia, P. (2014). Fathers' child care involvement and children's age in Spain: A time use study on differences by education and mothers' employment. *European Sociological Review*, 30, 137-150.
- Gümüş, İ., Türkyılmaz, B. (2017). Güney Avrupa ve Türkiye'de iş-yaşam dengesi: karşılaştırmalı bir analiz. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 64-88.
- Güneysu, S., Ünlü Çetin, Ş., Tekmen, B., Merdin, E., Bingöl, H.S., Garvis, S., Johansson, T., Williams, P. (2018). *Haydi babalar, okul öncesi eğitim kurumlarına! Baba katılımı kılavuzu*. <http://okon.baskent.edu.tr/kw/upload/378/dosyalar/Guidebook%20-%20Turkish%20-%20Full%20Text.pdf?page=2&did=41465>
- Gürbüz, S., Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (Beşinci Baskı). Seçkin.

- Gürşimsek, İ., Kefi, S., Girgin, G.(2005). Okulöncesi eğitimde babaların eğitime katılım düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *14. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*.
- Hauser, O. (2012). Pushing daddy away? A qualitative study of maternal gatekeeping. *Qualitative Sociology Review*, 8(1), 35-59.
- Harris, K. M., Morgan, S.P. (1991). Fathers, sons, and daughters: Differential paternal involvement in parenting. *Journal of Marriage and the Family*, 53(3), 531-544. <https://doi.org/10.2307/352730>
- Hofferth, S. (2000). Race/ethnic differences in father involvement in two-parent families: Culture, context, or economy?..*Journal of Family Issues*, 24, 185–216. <https://doi.org/10.1177%2F0192513X02250087>
- Hoffmaster, B. (2006). What does vulnerability mean?..*Hastings Center Report*, 36(2), 38-45.
- Hohmann-Marriott, B. (2011). Coparenting and father involvement in married and unmarried coresident couples. *Journal of Marriage and Family*, 73(1), 296-309.
- Huerta, M. C., Adema, W., Baxter, J., Han, W. J., Lausten, M., Lee, R. ve diğer. (2013). Fathers' leave, fathers' involvement and child development: Are they related? Evidence from four OECD countries, *OECD Social, Employment and Migration Working Papers*, No. 140, OECD Publishing. <http://dx.doi.org/10.1787/5k4dlw9w6czq-en>
- Ishii-Kuntz, M., Makino, K., Kato, K., Tsuchiya, M. (2004). Japanese fathers of preschoolers and their involvement in child care. *Journal of Marriage and Family*, 66(3), 779-791. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1111/j.0022-2445.2004.00052.x>
- Ivrendi, A., Işıkoğlu, N. (2010). A Turkish view on fathers' involvement in children's play. *Early Childhood Education Journal*, 37, 519-526.
- İzci, B. (2013). An exploratory study of Turkish fathers' involvement in the lives of their preschool aged children. Unpublished master thesis. *Florida State University, USA*.
- İzci, B., Jones, I. (2018). An exploratory study of Turkish fathers' involvement in the lives of their preschool aged children. *Early Years*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/09575146.2018.1521384>
- Jacobs, J. N., Kelley, M. L. (2006). Predictors of paternal involvement in childcare in dual-earner families with young children. *Fathering*, 4 (1), 23-47. <https://psycnet.apa.org/doi/10.3149/fth.0401.23>
- Jaffee, S. R., Moffitt, T. E., Caspi, A., Taylor, A. (2003). Life with (or without) father: The benefits of living with two biological parents depend on the father's antisocial

- behavior. *Child Development*, 74(1), 109-126. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.t01-1-00524>
- Jones, J., Mosher, W. D. (2013). Father involvement with their children: United States 2006-2010. *National Health Statistic Reports*, 71, 1-21.
- Kanat, O. (2022). *Babaların baba katılımlarının algılanan eş desteği, evlilik uyumu, anne bekkılığı ve çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) . Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Karabulut, H., Şendil, G. (2017). Annelik bekkılığı ölçeğinin (ABÖ) Türkçeye uyarlanması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(61), 686-699.
- Kartal, A., Kurban, N. K., Zencir, M., Kapıkıran, N. A. (2010). *Okul öncesi dönem çocuğı olan annelerin ebeveyn davranışlarının çocuklarının öz bakım ve sosyal becerileri ile ilişkilerinin incelenmesi*. Pamukkale Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi.
- Katz, L.G. (1999). Another look at what young children should be Learning, Databases/ERIC: ED453980.
- Kerr, M. E., Bowen, M. (1988). *Family evaluation: An approach based on Bowen Theory*. W. W. Norton.
- Kılıç, Z. N. A., Şahin, F. T. (2018). Involvement of fathers in the lives of children in preschool age. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 401-436.DOI: 10.26466/opus.477012.
- Kılıçgün, M. (2013). Özbakım becerilerinde ebeveyn desteği entanterinin desteği envanterinin OBEDE geliştirilmesi ve standardizasyonu. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 19-36.
- Kıraçcı, B. (2021). *Okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocuklarda baba katılımı ile anne bekkılığının ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kil, H., Martini, J., Andrade, B.F. (2020). Parental attributions, parenting skills, and readiness for treatment in parents of children with disruptive behavior, *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 42, 464-74.
- Kingston, E. (1995), Developing a pogram to improve toileting skills of prekindergarten handicapped students in a sburban elementary school, ERIC: ED385113.
- Kocatepe, B., Bilgi, S. (2018), Toplumsal bir inşa olarak babalık: annelerin yaşam öykülerinde baba imgesi, *Fe Dergi*, 10(2), 43-59.
- Kochanska, G., Friesenborg, A. E., Lange, L. A., Martel, M. M. (2004). Parents' personality and infants' temperament as contributors to their emerging relationship. *Journal of*

- Personality and Social Psychology*, 86(5), 744-759. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.86.5.744>
- Konya, S. (2007). *Kubaşık öğrenme etkinliklerinin beş yaş grubu öğrencilerinin özbakım becerilerini gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Korkmaz, A., Korkut, G.(2012). Türkiye’de kadının işgücüne katılımının belirleyicileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 41–65.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babaların çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. XXI (1), 135-149.
- Kul Parlak, N. (2016).*Refah devletinin yeniden yapılanması ve AB ülkelerinde iş-yaşam dengesi*. Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları.
- Kurşun, G. (2019). *Baba katılımı ve annelik bekkılığı davranışının algılanan baba kabul-reddi ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuruçırak, Ş. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kutluay, M. T. (2008). Okul öncesi çocuklarının beslenmesi (1. basım). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü. Sağlık Bakanlığı, 726.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Kuzucu, Y., Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 96-112.
- Küçük, D. (2009). *Bakıcı tarafından annesi tarafından ve kreşte bakılan 3-6 yaş çocukların yaşam kalitesi ve özbakım becerilerinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Lafçı, D. (2009). *Müziğin kanser hastalarının uyku kalitesi üzerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Lamb, M. E. (1997). The development of father–infant relationships. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (p. 104–120). John Wiley & Sons Inc.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement. *Marriage & Family Review*, 29(2–3), 23–42. Doi:[10.1300/J002v29n02_03](https://doi.org/10.1300/J002v29n02_03)

- Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., Levine, J. A. (1987). A biosocial perspective on paternal behavior and involvement. *In Parenting across the lifespan: Biosocial dimensions*(pp. 111–142). Aldine de Gruyter.
- Leavell, A. S., Tamis-LeMonda, C. S., Ruble, D. N., Zosuls, K. M., Cabrera, N. J. (2012). African American, White and Latino fathers' activities with their sons and daughters in early childhood. *Sex roles*, 66(1), 53-65.
- Lindsey, E. W., Mize, J., Pettit, G. S. (1997). Differential play patterns of mothers and fathers of sons and daughters: Implications for children's gender role development. *Sex Roles*, 37, 643-661.
- Magill-Evans, J., Harrison, M. J. (2001). Parent-child interactions, parenting stress, and developmental outcomes at 4 years. *Children's Health Care*, 30(2), 135-150.
- Mangır, M., Baran, G. (1990), Çocukta rol özdeşimi ve cinsel kimliğin kazanılması, *Eğitim ve Bilim*,14(76), 66-72.
- Marsiglio, W. (1991). Paternal engagement activities with minor children. *Journal of Marriage and the Family*, 973-986. <https://doi.org/10.2307/353001>
- Martin, L. T., McNamara, M. J., Milot, A. S., Halle, T., Hair, E. C. (2007). The effects of father involvement during pregnancy on receipt of prenatal care and maternal smoking. *Maternal and Child Health Journal*, 11, 595–602.
- McBride, B.A. (1990). The effects of a parent education/play group program on father involvement on child rearing. *Family Relations*, 39 (3), 250–256. <https://doi.org/10.2307/584868>
- McBride, B. A., Rane, T.R. (1997) Role identity, role investments, and paternal involvement: Implications for parenting programs for men, *Early Childhood Quarterly*,12, 173-197.
- McBride, B. A., Brown, G. L., Bost, K. K., Shin, N., Vaughn, B., Korth, B. (2005). Paternal identity, maternal gatekeeping and father involvement. *Family Relations*, 54, 360–372. doi:[10.1111/j.1741-3729.2005.00323.x](https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2005.00323.x)
- McMullin, J. A., Cairney, J. (2004). Self-esteem and the intersection of age, class, and gender. *Journal of Aging Studies*, 18(1), 75-90. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2003.09.006>
- McWayne, C., Downer, J. T., Campos, R., Harris, R. D. (2013). Father involvement during early childhood and its association with children's early learning: A metaanalysis. *Early Education & Development*, 24(6), 898-922.
- MEB, (2013). MEB okul öncesi eğitim programı, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>

- MEGEP (2016), Çocuk Gelişimi ve Eğitimi 1-6 Yaş Çocuklarında Öz Bakım, Ankara: MEB.
http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/1-6%20Ya%C5%9F%20%C3%87ocuklar%C4%B1nda%20%C3%96z%20Bak%C4%B1m.pdf
- Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: a longitudinal study. *Fathering*, 7 (1), 23-48.
- Meral, B. F., Cavkaytar, A. (2012). Zihinsel yetersizliği olan çocukların yetiştirilmesine yönelik etkinliklerde baba katılımı. *Journal of Education and Future*, 1(1), 91-106.
- Mercan, Z., Tezel Şahin, F. (2017). Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 1-10.
- Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir.
- Mikelson, K. S. (2008). He said, she said: Comparing mother and father reports of father involvement. *Journal of Marriage and Family*, 70, 613–624.
- Miller, T. (2010). It's a triangle that is difficult to square: Men's intentions and practices around caring, work, and first-time fatherhood. *Fathering*, 8 (3), 362–378.
- Moluz, E. (2022). *Okul öncesi eğitimde baba katılımı: baba-çocuk ortaklığına yönelik deneyimlerin durum çalışması ile betimlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Morgan, Z., Brugha, T., Fryers, T., Stewart-Brown, S. (2012). The effects of parent– child relationships on later life mental health status in two national birth cohorts. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 47(11), 1707-1715. DOI: [10.1007/s00127-012-0481-1](https://doi.org/10.1007/s00127-012-0481-1)
- Nugent, J. K. (1991). Cultural and psychological influences on the father's role in infant development. *Journal of Marriage and the Family*, 53(2), 475–485. <https://doi.org/10.2307/352913>
- Nkwake, A. (2009). Maternal employment and fatherhood: what influences paternal involvement in child-care work in Uganda?. *Gender & Development*, 17(2), 255- 267.
- Onyskiw, J. E., Harrison, M. J., Magill-Evans, J. E. (1997). Past childhood experiences and current parent-infant interactions. *Western Journal of Nursing Research*, 19(4), 501-518.

- Orçan Kaçan, M., Ata, S., Kimzan, İ., Karayol, S. (2019). Bazı değişkenlere göre annelerin çocuklarının öz bakım becerilerini destekleme uygulamaları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (52), 428-446.
- Öğüt, Ü. (1998). *Father involvement with respect to the age and gender of preschool children and the employment status of the mother in a sample of upper and middle socio-economic status Turkish fathers* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özben, Ş., Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (14), 18-28.
- Özdemir, Y. (b.t.). Annelik bekçiliği ve birlikte ebeveynlik. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi. TÜBİTAK 1003- 118k047. <https://site.adu.edu.tr/birlikteebeveynlik/default.asp?idx=313338>
- Özdemir, O, Güzel, Ö.P, Tayyib, K.M, Nasıroğlu, S. (2012), Kişilik gelişimi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-89. <https://doi.org/10.5455/cap.20120433>
- Özgündüz, Ö. (2015). *Baba katılımı eğitim programının baba katılımına ve okul öncesi çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özelsoydaş, E. (2007). *Okul çocuklarına hijyen alışkanlığı kazandırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul, 7.
- Özkardeş, O. G., Arkonaç, S. (1998). İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10, 253-263.
- Özyürek, A., Teke, Y. T., Özgan, N., Kışlı, Z. (2020). Çocuklarının gereksinimlerini karşılamada babaların rolleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 21-30. DOI: [10.37754/741875.2020.52](https://doi.org/10.37754/741875.2020.52)
- Palkovitz, R. (2002). Involved fathering and child development: Advancing our understanding of good fathering. In *Handbook of father involvement* (pp. 119- 140). Mahwah, Lawrence Erlbaum. <https://doi.org/10.4324/9781410603500>
- Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Human Development*, 47(4), 193-219.
- Paquette, D., Bolté, C., Turcotte, G., Dubeau, D., Bouchard, C. (2000). A new typology of fathering: Defining and associated variables. *Infant and Child Development*, 9(4), 213-230.

- Parke, R. (2000). Father involvement: A developmental psychological perspective. *Marriage and Family Review*, 29, 43-58.
- Parke, R. D., McDowell, D. J., Kim, M., Killian, C., Dennis, J., Flyr, M. L., Wild, M. N. (2008). Fathers' contributions to children's peer relationships. In N. J. Cabrera & C. S. Tamis-LeMonda (Eds.), *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives*(pp. 151-167). Lawrence Erlbaum Associates.
- Paulson, J. F., Dauber, S. E., Leiferman, J. A. (2010). Parental depression, relationship quality, and nonresident father involvement with their infants. *Journal of Family Issues*, 20(10), 1-22.
- Pedersen, F. A., Berman, P. W. (Eds.). (1987). *Men's Transitions to Parenthood: Longitudinal Studies of Early Family Experience*. L. Erlbaum Associates.
- Pekkarakaş, E. (2010). 3-6 yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Pleck, J. H. (2007). Why could father involvement benefit children? Theoretical perspectives. *Applied Developmental Science*, 11, 196-202.
- Pleck, J. H. (2010). Paternal involvement: revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. M. E. Lamb, (Ed.), *The Role Of The Father In Child Development içinde* (5th ed.) (58-93), John Wiley & Sons.
- Pleck, E. H., Pleck, J. H. (1997). Fatherhood ideals in the United States: Historical dimensions. *The role of the father in child development*, 3, 33-48.
- Pontes, C.M, Osório, M.M, Alexandrino, A.C. (2009), Building a place for the father as an ally for breast feeding, *Midwifery*, 25(2), 195– 202.
- Possinger, J. (2013). *Vaterschaft im Spannungsfeld von Erwerbs- und Familienleben*. 'Neuen Vätern' auf der Spur, Springer VS.
- Raley, S., Bianchi, S. (2006). Sons, daughters, and family processes: Does gender of children matter? *Annual Review of Sociology*, 32, 401-421. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.32.061604.123106>
- Rienks, S. L., Wadsworth, M. E., Markman, H. J., Einhorn, L., Moran Etter, E. (2011). Father involvement in urban low-income fathers: Baseline associations and changes resulting from preventive intervention. *Family Relations*, 60(2), 191–204. doi:[10.1111/j.1741-3729.2010.00642.x](https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2010.00642.x)

- Roggman, L. A., Boyce, L. K., Cook, G. A., Cook, J. (2002). Getting dads involved: Predictors of father involvement in early head start and with their children, *Infant Mental Health Journal*, 23(1-2), 62-78.
- Roggman, L. A., Boyce, L. K., Cook, G. A., Christiansen, K., Jones, D. (2004). Playing with daddy: Social toy play, early head start, and developmental outcomes. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 2(1), 83-108.
- Roopnarine, J. L., Brown, J., Riegraf, N. B., Crossley, D., Webb, W. (1995). Father involvement in child care and household work in common-law dual-earner and single-earner Jamaican families. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 16, 35-52.
- Salman-Engin, S. (2014). *Coparenting processes in the US and Turkey: Triadic interactions among mothers, fathers, and grandmothers with 3-month-old infants* (Unpublished Master Thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Santos, A. J., Vaughn, B. E., Bost, K. K. (2008). Specifying social structures in preschool classrooms: Descriptive and functional distinctions between affiliative subgroups. *Acta Ethologica*, 11(2), 101-113.
- Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatrica*, 97, 153-158.
- Sary, M. P., Turnip, S.S. (2015). Attitude difference between fathers and motherstoward fathers involvement in childrearing activities among couples with 0-12 months old babies. Community Based Study in A Primary Health Care Setting. *Procedia Social And Behavioral Sciences*, 190, 92-96.
- Sasaki, T., Hazen, N.L., Swann, W.B. (2010). The supermom trap: Do involved dads erode moms'self-competence?. *Personal Relationships*, 17, 71-79. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01253.x>
- Schaefer,E.S., Bell, R.Q. (1958). Development of a parental attitude research instrument. *Child Development*, 29,339-61.
- Schermerhorn, A. C.,Cummings, E. M. (2008). Transactional family dynamics: A new framework for conceptualizing family influence processes. In R. V. Kail (Ed.), *Advances in child development and behavior* (pp. 187–250). Elsevier.
- Schope-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Cannon, E. A., Mangelsdorf, S. C., Sokolowski, M. S. (2008). Maternal gatekeeping, coparenting quality, and fathering behavior in families with infants. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 389-398.

- Seçer, Z., Çeliköz, N., Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 425-438.
- Sımsıkı, H., Şendil, G. (2014). Baba katılım ölçeğinin (BAKÖ) geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 104-123.
- Sönmez, N. D. (2008). *Eve dayalı gündüz tuvalet kontrolü aile eğitimi kurulumunun annelerin kurulum kaydı tutma ile gündüz tuvalet kontrolü kazandırma becerisini ve çocukların gündüz tuvalet kontrolünü kazanmasındaki etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Sparling, J., Berger, R., Biller, M. (1992). Fathers: Myth, reality and public law 99 457. *Infants and Young Children*, 4(3), 9-19.
- Stores G., Wiggs L. (2001). Sleep disturbance in children and adolescents with disorders of development. *Cambridge University Press*, Cambridge, 10-14.
- Şahin, H. (2012). *Beş- altı yaşlarında çocuğu olan babaların babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, H., Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18, 273-294.
- Şahin, F. T., Özbey, Ö. G. D. S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(17), 30-39.
- Tamis-Le Monda, C., Cabrera, N. (2002). Multidisciplinary Perspectives on Father Involvement: An Introduction. C. Tamis-LaMonda, N. Cabrera (Eds.), *Handbook of Father Involvement* (xi-xviii), Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tamis-LeMonda, C.S., Baumwell, L., Cabrera, N.J. (2012). Fathers' role in children's language development. *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives*. Routledge.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmalar: Babalar. *Eğitime Bakış*, 7(20), 43-47.
- Taşkın, N., Erkan, S. (2009). Babalara verilen eğitimin babaların çocuklarıyla ilgilenmelerine etkisi: deneysel bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 136-148.

- Telli, A.A., Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6 (2), 127-134.
- Tessier, R., Charpak, N., Giron, M., Cristo, M., de Calume, Z. F., Ruiz-Pelaez, J. G. (2009). Kangaroo mother care, home environment and father involvement in the first year of life: A randomized controlled study. *Acta Paediatrica*, 98, 1444–1450.
- Tezel Şahin, F., Akıncı Coşgun, A., Aydın Kılıç, Z. N. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 319–343.
- Tezel Şahin, F., Özbey, S. (2007). Aile eğitimi programlarına baba katılımının önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 18(1), 39-48.
- Turan, E. (2018). *Okul öncesi eğitim alan 60-84 aylık çocukların okul olgunluğu düzeyleri ile babaların katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uludağlı, N. P. (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-92.
- UNICEF (2012). Toplumsal koşullar ve aile ortamı. *Türkiye'de Çocuk ve Genç Nüfusun Durumunun Analizi*.
- Updegraff, K. A., McHale, S. M., Crouter, A. C., Kupanoff, K. (2001). Parents' involvement in adolescents' peer relationships: A comparison of mothers' and fathers' roles. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), 655-668.
- Uyanık-Balat, G. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 32(43).
- Uzun, P. M. (2019). *Babalık rol algısının baba katılımı üzerindeki etkisinde eş desteğinin aracılık rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ünlü, Ş. (2010). *Being fathered and being a father: Examination of the general pattern of Turkish fathers' and their own fathers' involvement level for children between the ages of 0-8* (Unpublished Master Thesis). Middle East Technical University, Ankara.
- Ünlü Çetin, Ş. (2016), Okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş aile destek eğitim rehberi'nde (OBADER) toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusunun baba katılımı özelinde incelenmesi. *Current Research in Education*, 2(2), 61-83.

- Ünüsân, N. (2004). 5-6 yaş çocuklarının öz bakım becerilerinin cinsiyet ve okul öncesi eğitim alma durumlarına göre. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 7(1-2), 205-218.
- Ünüvar, P. (2008). *Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini belirleme ve geliştirme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Ünüvar, P., Senemoğlu, N. (2010). Babaların 3-6 yaş grubu çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliğini geliştirme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 55-66.
- Ünver, Y., Ünüsân, N. (2005). Okulöncesinde beslenme eğitimi üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 529-551.
- US Department of Health and Human Services (June,2004). *Building blocks for father involvement, building block 2: First Thoughts on Getting Fathers Involved in Head Start*, Arlington, VA., https://eclkc.ohs.acf.hhs.gov/hslc/ttssystem/family/father-engagement/father-male-involvement/building_blocks2.pdf , Erişim Tarihi: 02.12.2022.
- Van Egeren, L. A., Hawkins, D. P. (2004). Coming to terms with coparenting: Implications of definition and measurement. *Journal of Adult Development*, 11(3), 165-178.
- Varol, N. (2005). *Beceri öğretimi ve özbakım becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Kök.
- Varol, Ş. (2022). *60-72 Aylık çocukların prososyal davranışları ile babaların anne bekçiliği algılarının baba katılımı açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Volling, B. L., Belsky, J. (1991). Multiple determinants of father involvement during infancy in dual-earner and single-earner families. *Journal of Marriage and the Family*, 53(2), 461. <https://psycnet.apa.org/doi/10.2307/352912>
- Vygotsky, L.S. (1978), *Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press, Cambridge.
- Wang, Xinghua, Yiqing Yu, Ruiling Zhu, Zhou Ji (2021). Linking maternal gatekeeping to child outcomes in dual-earner families in China: The mediating role of father involvement. *Early Child Development and Care*, 191.2, 187- 197. <https://doi.org/10.1080/03004430.2019.1611568>
- Wilson, K.R, Prior, M.R. (2011), Father involvement and child well-being, *Journal of paediatrics and child health*, 47(7), 405–7.
- Yağan Güder, S., Ata, S. (2018). Father involvement, gender perception and children's gender stereotypes. *Universal Journal of Educational Research*, 6(8), 1637-1646.

- Yağcı, E. (2015). *KKTC'deki özel okullarda karar verme (alma) sürecine velilerin katılımı konusunda öğretmen ve yönetici görüşleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Yalçın, M., Başar, M., Çetinkaya, A. (2013). Okul öncesi eğitime 5-6 yaşında başlayan çocuklar ile 3-4 yaşında başlayan çocukların öz bakım becerilerinin veli görüşlerine göre incelenmesi (Uşak İli Örneği). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 208-244.
- Yavuzer, H. (2005). *Çocuk psikolojisi*. Remzi Kitabevi. 56-57.
- Yavuzer H.(2013). *Ana – baba ve çocuk*. Remzi Kitabevi (24. Basım). 71-87.
- Yavuzer H. (2017). *Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimiyle çocuğunuzun ilk 6 yılı*. Remzi Kitabevi (35. Baskı), 186-226.
- Yeung, W. J., Sandberg, J. F., Davis-Kean, P. E., Hofferth, S. L. (2001). Children's time with fathers in intact families. *Journal of Marriage and Family*, 63, 136-154.
- Yuvacı, M. (2019), *Baba katılımı ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328.

Ekler

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Burada vermiş olduğunuz bilgiler yalnızca “**Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları ile Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (48-66 Aylık) Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki**” adlı çalışmada kullanılacak olup çalışmada gizlilik esaslarına uygun olarak isminiz başka hiçbir yerde geçmeyecektir. Çalışmanın doğru sonuçlar verebilmesi için lütfen doğru bilgiler veriniz. Çalışmaya katılımınız için teşekkür ederiz.

Anne Yaşı:

- ☐ 20-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35
☐ 36-40 ☐ 41-45 ☐ 46 ve üstü

Anne Eğitim Durumu:

- ☐ İlkokul
☐ İlköğretim
☐ Lise
☐ Önlisans
☐ Lisans
☐ Yüksek Lisans
☐ Doktora

Baba Yaşı:

- ☐ 20-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35
☐ 36-40 ☐ 41-45 ☐ 46 ve üstü

Baba Eğitim Durumu:

- ☐ İlkokul
☐ İlköğretim
☐ Lise
☐ Önlisans
☐ Lisans
☐ Yüksek Lisans
☐ Doktora

Sosyoekonomik Düzey:

- ☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok İyi

Çocuğun Doğum Tarihi:

Çocuğun Cinsiyeti:

☐ Kız ☐ Erkek

Kardeş Sayısı:

☐ Tek Çocuk ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ve üstü

Okula Devam Süresi:

☐ 1. Yılı ☐ 2. Yılı ☐ 3. Yılı

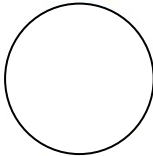
Ek 2: Baba Katılım Ölçeği'ne (BAKÖ) Ait Elektronik Posta İzni

BABA KATILIM ÖLÇEĞİ'NİN İZNI

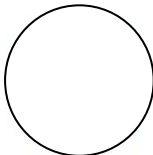
Harici

Gelen Kutusu

ESRA SERT 23.09.2021

Merhaba, Ben Bursa Uludağ Üniversitesi Okul
Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Bölümü

Hilal Karabulut 25.09.2021

Alıcılar: ben ✓

Merhabalar.

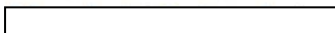
Ölçeğimizi çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte ölçekle ilgili bilgileri gönderiyorum. İyi çalışmalar dilerim.

Dr. Öğretim Üyesi Hilal KARABULUT

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi - Fen-Edebiyat Fakültesi

Psikoloji Bölümü, Bölüm Başkan Yardımcısı

Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanı

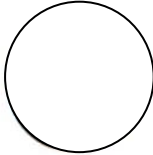
ESRA SERT <802082008@ogr.uludag.edu.tr>, 23 Eyl 2021
Per, 21:04 tarihinde şunu yazdı:

Ek 3: Okul Öncesi Dönem (3-6 yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)-Anne ve Baba Formu'na Ait Elektronik Posta İzni

ANNE BEKÇİLİĞİ ÖLÇEĞİ'NİN İZİNİ

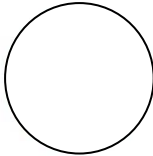
Harici

Gelen Kutusu

ESRA SERT 23.09.2021

Merhaba, Ben Bursa Uludağ Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Bölümü

Hilal Karabulut 25.09.2021

Alıcılar: ben ✓

Merhabalar.

Ölçeğimizi çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ekte ölçekle ilgili bilgileri gönderiyorum. İyi çalışmalar dilerim.

Dr. Öğretim Üyesi Hilal KARABULUT
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi - Fen-Edebiyat Fakültesi
Psikoloji Bölümü, Bölüm Başkan Yardımcısı
Gelişim Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanı

ESRA SERT <802082008@ogr.uludag.edu.tr>, 23 Eyl 2021
Per, 21:02 tarihinde şunu yazdı:

**Ek 4: Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-
Öğretmen Formu’na Ait Elektronik Posta İzni**

T. C.
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı

03.10.2021

Sayın Esra SERT,

Okul Öncesi Dönem Çocukları (36–72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği Öğretmen Formu’nu (Dinçer, Demiriz ve Ergül, 2017) ilgili yerlerde kaynak gösterilme şartıyla, araştırmanızda kullanabilirsiniz. Adı geçen ölçek başka çalışmalarda kullanılmak istendiğinde tekrar izin alınmalı ve başkalarına verilmemelidir. Çalışmanız yayımlandıktan sonra bir örneğinin tarafıma gönderilmesini rica ederim.

İMZA

Araştırmacılar Adına

Prof. Dr. Çağlayan DİNÇER
Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı

Araştırmanın Başlığı: Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları ile Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (48-66 Aylık) Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki

Danışmanın Adı-Soyadı ve Unvanı: Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

Araştırmacı: Esra SERT

Ek 5: Etik Kurul İzni

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİK KURULLARI
 (Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu)
TOPLANTI KARARI

OTURUM TARİHİ
 22 Ekim 2021

OTURUM SAYISI
 2021-09

KARAR NO 30: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Esra SERT'in "Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları ile Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (48-66 Aylık) Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki " konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının değerlendirilmesine geçildi.

Yapılan görüşmeler sonunda; Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Esra SERT'in "Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları ile Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (48-66 Aylık) Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki " konulu tez çalışması kapsamında uygulanacak ölçek sorularının fikri, hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğu başvurucuya ait olmak üzere uygun olduğuna oybirliği ile karar verildi.

Prof. Dr. Feriit YILMAZ
 Kurul Başkanı

Prof. Dr. Abamüslim AKDEMİR
 Üye

Prof. Dr. Doğan ŞENYÜZ
 Üye

Raportör
 Prof. Dr. Ayşe OĞUZLAR
 Üye

Prof. Dr. Vejdi BİLGİN
 Üye

Prof. Gülşay GÖĞÜŞ
 Üye

Prof. Dr. Alev SİNAR UĞURLU
 Üye

Ek 6: Ölçeklerin Okullarda Uygulanmasına İlişkin MEB İzni

	T.C. BURSA VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü																			
Sayı : E-86896125-605.01-36439469 Konu : Esra SERT'in Araştırma İzni	08.11.2021																			
MÜDÜRLÜK MAKAMINA																				
İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Yönergesi konulu 21/01/2020 tarih ve 1563891 (2020/2) sayılı Genelgesi.																				
Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Esra SERT'in "Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları ile Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (48-66 Aylık) Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki" konulu tez çalışması, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Genel Sekreterliğinin 04/11/2021 tarih ve 33253 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.																				
Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Esra SERT "Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları ile Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (48-66 Aylık) Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki" konulu tez çalışmasını, ilimiz merkez ilçelerinde uygulama yapma isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aşı okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması komisyonumuzca uygun görülmektedir.																				
Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.																				
Bülent ALTINTAŞ İl Millî Eğitim Şube Müdürü																				
OLUR																				
Serkan GÜR Vali a. İl Millî Eğitim Müdürü																				
<table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 30%;"> Adres : Hocahasan Mh. İlkbahar Cad. No:38 (Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA </td> <td style="width: 30%;"> Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys </td> <td style="width: 40%; text-align: right;"> Bilgi için: Fatih ALTIN Unvan : Bilgisayar İşletmeni </td> </tr> <tr> <td> Telefon No : (0224) 225 25 78 </td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> Faks : 445 18 10 </td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> İnternet Adresi : http://bursa.meb.gov.tr </td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> E-Posta : argel6@meb.gov.tr </td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr </td> <td></td> <td></td> </tr> </table>			Adres : Hocahasan Mh. İlkbahar Cad. No:38 (Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA	Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys	Bilgi için: Fatih ALTIN Unvan : Bilgisayar İşletmeni	Telefon No : (0224) 225 25 78			Faks : 445 18 10			İnternet Adresi : http://bursa.meb.gov.tr			E-Posta : argel6@meb.gov.tr			Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr		
Adres : Hocahasan Mh. İlkbahar Cad. No:38 (Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA	Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys	Bilgi için: Fatih ALTIN Unvan : Bilgisayar İşletmeni																		
Telefon No : (0224) 225 25 78																				
Faks : 445 18 10																				
İnternet Adresi : http://bursa.meb.gov.tr																				
E-Posta : argel6@meb.gov.tr																				
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr																				
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.																				
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evrakaorgu.meb.gov.tr adresinden d906-809e-3a70-b8e6-d295 kodu ile doğrulanabilir.																				

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-86896125-605.01-36456882

08.11.2021

Konu : Esra SERT'in Araştırma İzni

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : 04/11/2021 tarih ve 33253 sayılı yazınız.

Üniversitesiniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Esra SERT'in "Babaların Katılım Düzeyleri ve Annelik Bekçiliği Algıları ile Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (48-66 Aylık) Çocuklarının Özbakım Becerileri Arasındaki İlişki" konulu tez çalışmasına dair alınan 08.11.2021 tarih ve 36439469 sayılı Onay örneği ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi, ilgilinin çalışmasının tamamlanmasından sonra **İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze çalışmanın sonucu ile ilgili bilgi verilmesini** arz ederim.

Bülent ALTINTAŞ
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

EK: Makam Onayı (1 sayfa)

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.

09.11.2021.../20....

Adres : Hocahasan Mh. İlkbahar Cad. No:38 (Yeni Hükümet
Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA
Telefon No : (0224) 225 25 78
Faks : 445 18 10
İnternet Adresi : <http://bursa.meb.gov.tr>
E-Posta : argel6@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@ha01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ehys>

Bilgi için: Fatih ALTIN
Unvan : Bilgisayar İşletmeni

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 5491-bbf8-3dad-aa2e-5edf kodu ile teyit edilebilir.

Ek 7: Baba Katılım Ölçeği'nin (BAKÖ) Bir Kısım

BABA KATILIM ÖLÇEĞİ (BAKÖ)

Aşağıda çocuğunuzla ilişkileriniz hakkında cümleler verilmiştir. Sizden istediğimiz her cümlenin size ne kadar uyduğunu yandaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtmenizdir.

		Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiç böyle değildir
	CÜMLELER					
1	Çocuğumla hareketli oyunlar (kovalamaca, saklambaç, güreş vb.) oynarım.	5	4	3	2	1
2	Cocuğumun dislerini fırçalayıp fırçalamadığıyla ilgilenirim.	5	4	3	2	1

Ek 8: Okul Öncesi Dönem (3-6 Yaş) Annelik Bekçiliği Ölçeği (OÖABÖ)- Anne ve Baba Formun'nun Bir Kısımı

OÖABÖ-Anne Formu

Aşağıda sizin çocuk yetiştirmeye ilişkin düşüncelerinizi içeren bazı cümleler verilmiştir. Sizden istediğimiz her cümle için size ne kadar uyduğunu yandaki kutuculardan birini işaretleyerek belirtmenizdir.

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
	CÜMLELER					
1	Çocuğumun disipline sokulması gerekirse, onu disipline sokacak kişi babası değil, ben olmalıyım.	5	4	3	2	1
2	Çocuğumun ne giyeceği konusunda bir seçim yapılması gerekirse, bu kararı verecek kişi babası değil, ben olmalıyım.	5	4	3	2	1

OÖABÖ-Baba Formu

Aşağıda eşinizin çocuk yetiştirmeye ilişkin düşüncelerini içeren bazı cümleler verilmiştir. Sizden istediğimiz her cümle için eşinize ne kadar uyduğunu yandaki kutuculardan birini işaretleyerek belirtmenizdir.

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
	CÜMLELER					
1	Çocuğumun disipline sokulması gerekirse, eşim, onu disipline sokacak kişinin ben değil, kendisi olduğunu düşünür.	5	4	3	2	1
2	Çocuğumun ne giyeceği konusunda bir seçim yapılması gerekirse, eşim, bu kararı verecek kişinin ben değil, kendisi olduğunu düşünür.	5	4	3	2	1

Ek 9: Okul Öncesi Dönem Çocukları (36-72 ay) İçin Özbakım Becerileri Ölçeği-Öğretmen Formu'nun Bir Kısımı

Özbakım Becerileri	Ne Kadar Önemli?			
	Gözlemle nemedi	Önemli değil	Önemli	Çok önemli
1.Yemek yerken kaşık ve çatalı amacına uygun kullanır.	X	X	X	X
2 Basit yemek hazırlıklarına (tabak, bardak götürme, vb.) yardım eder.	X	X	X	X

Ek 10: Öz Geçmiş

ÖZ GEÇMİŞ			
Adı-Soyadı	Esra		SERT
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Eğitim Durumu	Başlama- Bitirme		Kurum Adı
Lise	2012	2016	Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Lisans	2016	2020	Bursa Uludağ Üniversitesi (Okul Öncesi Öğretmenliği)
	2017	2021	Bursa Uludağ Üniversitesi (Sınıf Öğretmenliği)
Yüksek Lisans	2020		Bursa Uludağ Üniversitesi (Okul Öncesi Eğitimi)
Çalıştığı Kurum	Başlama- Ayrılma		Çalıştığı Kurumun Adı
1.	2021	2021	Gevher Hatun Anaokulu (Bahar Dönemi)
2.	2021	2022	Gevher Hatun Anaokulu (Güz Dönemi)
Katıldığı Proje ve Toplantılar	“Okul öncesi ve sınıf öğretmen adaylarının sanat eğitime yönelik tutumları ve yaratıcılık eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi”adlı çalışma “Gazi Üniversitesi Genç Araştırmacılar Kongresi (30.06.2021)” nde sunulmuştur. “48-60 aylık çocukların farklı kültürlerle yönelik farkındalık düzeylerinin ve annelerinin görüşlerinin geliştirilmesi: pilot çalışma” adlı çalışma “7. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi (26.11.2021)”nde sunulmuştur.		
Yayınlar	Sert, E., ve Bağçeli Kahraman, P. (2021). 3-6 yaş çocukların annelerinin covid-19 pandemisinin çocuk haklarına etkisine yönelik görüşleri. <i>Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i>, Sayı:60, 198-221. 10.21764/maeuefd.878361		
		Tarih	
		İmza	
		Adı-Soyadı	